

Från hembygdsarbetet 1992–93

Balingsta hembygdsförening

1992

Föreningen har under året haft 108 medlemmar. Styrelsen har sammanträtt fem gånger. Verksamheten har bl a innehållit följande programpunkter;

- 21 febr Årsmöte. Information gavs om Balingstaboken.
- 20 mars Besök på Ulleråkers museum.
- 30 apr Valborg på Wik. Fackeltåg, brasa och fyrverkeri.
- 23 maj Familjeträff med naturvandring och tipspromenad, korvgrillning och visning av kyrkan och orgeln.
- 16 okt Sill och potatisfest. Yvonne Jansson, Uppsala, visade bilder och berättade om Sydindien.
- 20 nov Fåglar i Balingsta-trakten. Ulf Karlsson berättade och visade fågelbilder. Nyckelharpspel till kaffet.
- 4 dec Balingsta 700 år. Konsert av Uppsala Vokalensemble med anledning av att boken »Vid Balingsta sockens runstensvägar» var färdig. Birger Johansson presenterade boken i församlingshemmet. Supé.
- 13 jan Knutsfest. Flöjtmusik av elever från Wiks musiklinje. Lasse i Eneby visade bilder från en Italienresa.

Årets stora händelse har varit utgivandet av Balingstaboken. Lagom till jul kunde försäljningen av den 500 ex stora upplagan börja. Balingsta kyrkliga syförening bidrog generöst till tryckkostnaderna. Vi riktar ett varmt tack till syföreningen.

Liksom tidigare år har hembygdsföreningen haft ansvar för kvällsverksamheten i Balingsta skola: motionsgymnastik, pojkfotboll, work out och fredagssamling för ungdom (landbandy etc).

1993

Föreningen har under året haft 97 medlemmar. Styrelsen har sammanträtt fyra gånger.

- 26 mars Årsmöte. Yvonne Jansson, Uppsala, gav glimtar från Polen 1986–87. Bildvisning. Kaffe och våfflor.
- 30 april Valborg på Wik.
- 8 maj Fågelutfärd med Ulf Karlsson till Dalkarlskärret och Dalbyviken.
- 21 maj Besök hos Sonja Bergström i Wiks kvarn.
- 6 juni Sveriges nationaldag. Familjegudstjänst och kyrkkaffe.
- 16 juli Cykelutflykt till Kibrunnaskeppet. Kaffekorg.
- 30 juli Vilda, ätbara växter i Wik-parken. Paj och te i Wiks skolbyggnad.
- 15 okt Sill- och potatisfest i församlingshemmet. Underhållning av Lilla Ramsta-revyn.

Styrelsen tackar alla som under 1992–93 arbetat för föreningen.

Björklinge hembygdsförening

1992/93

Verksamheten inom föreningen har under åren 1992 och 1993 varit livlig och aktiv liksom åren dessförinnan inom de ramar som allteftersom vuxit fram. Första aktiviteten varje år är årsstämman sista söndagen i mars. Den har alltid varit mycket välbesökt och har blivit en samlingsdag efter vinteruppehållet. Musik av medlemmar ur Gås-Andersbygdens spelmannslag ger feststämning och kaffe med hembakat bröd bidrar till trivsel med prat och samvaro. Man samlas också för att välja funktionärer, betala årsavgift, köpa årets upplaga av Björklinge förr och nu, beundra teckningarna, som valts ut i föreningens teckningstävlan för mellanstadieskolan och lyssna till dagens föredrag. År 1992 föreläste limnolog Maud Wallsten, Uppsala, om »Långsjön ur historiskt perspektiv» och 1993 berättade arkivarie Wolter Ehn om »Försöken att förbättra jordbruket under 1700- och 1800-talen med särskild tyngdpunkt på de försök som gjordes i Björklinge med omgivningarna».

I april firar vi Valborgsmässa vid Långsjön. Den gynnades båda åren av varmt och vackert väder – 1993 hade värmen till följd förorsakat en sådan torka att det rådde eldningsförbud och ingen kase kunde tändas. Båda åren sjöng dock kyrkokören vårsånger under kantor Magnus Kilvéns ledning. 1992 övervar en

domkyrkokör från det d Öst-Berlin vårfirandet och deltog med egna sånger. Många hundra åhörare lyssnade till vårtalen och -sångerna till ackompanjemang av de yngsta björklingebornas smällar och raketer.

I slutet av maj går kyrkstigsvandringen genom allmänningsskogen från Kättsbo till Lagmansbo, där en friluftsgudstjänst och kyrkkaffe väntar. År 1993 var ett kyligt år, så gudstjänsten måste hållas i närbelägna Forsby bygdegård. Det året genomfördes vandringen för 20:e gången och ordföranden kunde dela ut diplom till sex vandrare som gått stigen så gott som alla år. Varje år är en tipsrunda med föremål från museet anordnad.

I juni firas nationaldagen tillsammans med andra föreningar i Björklinge. Det sker på kvällen med hälsning av fanan och tåg med fanborg till kyrkan där dagen högtidlighålles med tal, musik och sång.

Björklingedagen har sedan många år förlagts till andra söndagen i juni. 1992 firades 150-årsjubileet av Svenska folkskolans grundande och med anledning av det uppfördes ett litet krönikespel om turerna kring byggandet av Björklings första skola 1839. Undervisningsrådet Margareta Höglund talade därefter om gårdagens, dagens och framtidens skola.

På Björklingedagen 1993 kåserade folkskollärare Gunnar Ahlbäck, Morkarla, om »Nyckelharpan och annat otyg».

Höstens program brukar bestå av en dagsutflykt med buss i början av september, en eller flera kulturvandringar i bygden tillsammans med släktforskarna och/eller friluftss-

Fastighetskommitténs ordförande Gösta Berlin och snickare Ivar Olsson reparerar taket på tiondeboden vid museet sommaren 1992. Foto Gunnar Lager.

främjarna i september eller oktober samt en höstträff för medlemmarna i november.

Bussutflykten 1992 gick till Västmanland med Ängelsbergs bruk, Västanfors hembygdsgård och Hallstahammars kanalmuseum. Det blev en mycket trevlig och givande resa, tyvärr till stor del i regn. Bättre tur med vädret hade vi 1993. Då besökte vi Biskopskulla med Bishophillmuseet, Örsundsbrobygden med bl a Bjelkesta gård och slot-

tet Wenngarn. Resan avslutades i Vassunda prästgård hos prosten Lars Ridderstedt.

Vid höstträffen 1992 stod tolv nyframtagna gravhällar från 1600-talet i centrum. De hade så gott som försvunnit under ett grästäck sedan de 1917 lyfts ut från kyrkans golv till kyrkogården mellan kyrkans östra gavel och E4. Gravhällarnas inskriptioner visar att de lags över björklingebönder som avlidit mellan åren 1650 och 1700 som be-

gravts inne i kyrkan. Släktforskarföreningen har forskat kring namnen på stenarna och i del fall kunnat nysta upp släktrådar ända fram till våra dagar. Hembygdsföreningen har åtagit sig att bidra med flyttning av stenarna till en av bilavgaser mindre utsatt plats på kyrkogården. Birgitta Hoberg från Riksantikvarieämbetet i Stockholm talade vid nämnda träff om »Kyrkogårdsmiljön – ett kulturarv att vårda». Fotograf Gunnar Lager visade nytagna diabilder från kyrkogården och de aktuella hällarna.

Hösträffen 1993 var så gott som helt ägnad åt spelmannen och kyrkvaktaren Anders Pettersson, död 1960, och hans likaledes avlidne son Oscar Petterson. Båda har starkt bidragit till att Gås-Anders låtar har bevarats till eftervärlden. Kvällen blev en minnestund över de båda.

Sedan det nya museet skapades i prästgårdsarrendators ladugård 1985 har allt mer av föreningens verksamhet förlagts dit. Björklingedagarna är det alltid öppet hus i museet med olika aktiviteter. Medlemmarna ställer också upp med guidning och kaffeservering om så önskas för grupper, enskilda, skolklasser m m som kommer på besök. Antalet föremål växer ständigt. 1993, när IOGT-lokalen såldes, fick museet ta emot ett skåp och föremål som regalier, vandringspriser, böcker, tavlor m m som tillhört logen Upplands Vakt. Skåpet har fått sin plats i en hörna av museet tillsammans med några av de gamla biografbänkarna.

I det ombyggda stallet har beretts plats för ett laboratorium och mörkrum. Dit har Gunnar Lager skänkt sin förnämliga fotoutrust-

ning bestående av förstoringsapparat och full utrustning för framkallning och framställning av bilder samt en 16 mm:s ljudfilmsprojektor. I ett av stallets två rum finns också föreningens fotoarkiv. Vid 1993 års slut var 1 695 foton registrerade. I vävstolen där har ett 20-tal breda trasmattor vävts årligen under 1992 och 1993.

Under 1992 använde fastighetskommittén sommaren till att lägga om tak, rödfärga och allmänt reparera föreningens hus och bodar.

Årsskriften Björklinge förr och nu har utkommit båda åren. 1992 års utgåva innehöll för första året två sidor med färgbilder. Färgbilder är en dyrbar historia för en föreningskrift, men väl värt pengarna med tanke på fotograf Gunnar Lagers förnämliga fotoarbete. Tidskriften innehåller dessutom bl a foton med beskrivningar av Björklinges samtliga runstenar, Drälinge bys historia, Gås-Anders egna anteckningar om sin verksamhet som brölloppsspelman, ett porträtt av konstnären Sven Stålberg med flera läsvärda artiklar. 1993 års upplaga behandlar Gränby bys historia, inklusive personhistoria, utgrävningarna av Vissjö-Velångskanalerna under 1800-talet, de nyss nämnda gravstenarna från 1600-talet med flera artiklar. Båda årsskrifterna är på 60 sidor och rikt illustrerade med gamla och nya foton.

Medlemsantalet i föreningen var vid 1993 års slut 221.

Under hösten 1993 företogs två kulturvandringar, en tillsammans med Släktforskarföreningen till borgruinen vid Nynäs och lämningar efter 1910-talets sågbolagshärbj-

ningar av Sandbroskogen, den andra tillsammans med Friluftsförbundet runt Ramsjö ängar.

Gun Wallström

Bondkyrko hembygdsförening i Uppsala

Bondkyrko hembygdsförening bildades 1953. Föreningen hade i december 1993 133 medlemmar. Verksamheten är knuten till hembygdsgården Stabbygården som varit i föreningens ägo sedan 1953. Den är säte för föreningens egna möten, fester samt breda programverksamhet i form av kurser, föredrag, musikevenemang och utställningar.

Stabbygården var tidigare bostad åt arrendatorn vid Stabby prästgård. Huset är kulturminnesmärkt och har byggnadsdetaljer från 1700-talet. Byggnaden i nuvarande form uppfördes 1869, men under huset finns källarvalv vars äldsta delar är från 1500-talet. I prästgården bodde ärkebiskop Nathan Söderblom 1901–1912. Under 1990–94 genomfördes en genomgripande renovering och modernisering av byggnaden både in- och utvändigt men med bibehållande av den ursprungliga prägel.

Därmed blev Stabbygården en av Uppsalas mest attraktiva hyreslokaler. För att finansiera drift och underhåll har gården nämligen under senare år även hyrts ut till fester, konferenser och kurser. Uthyrningen har rönt stor framgång. Stabbygården har blivit populär för sitt natursköna läge och den genuint hemtrevliga atmosfär som präglar ett

gammalt hus med kakelugnar och breda golvtilljor.

Förutom nio styrelsemöten hade föreningen under 1992 fyra föreningsmöten med följande program:

- Folkmusikunderhållning med bl a »Vendelkråkorna»
- Rektor Olov Lundin berättade om några »Uppsalaprofiler»
- Gustav Söderblom (Nathan Söderbloms son) återgav en del av sina »Barn- och uppväxtminnen med pappa»
- Docent Karin Johannison talade över ämnet »medicinshistoria».

Årsmötet gästades av kyrkoherde Kerstin Berglund.

Därutöver genomfördes följande arrangemang: Hembygdsknyt, städdag, vinprovning, morgonandakt, ölprovning, luciafest.

Föreningen hade representanter vid Sveriges Hembygdsförbunds riksstämma och vid Upplands fornminnesförenings Vinter-ting.

1993 präglades av föreningens 40-årsjubileum, av den omfattande renoveringen av hembygdsgården och av engagemanget i »Stabbyskogens väl». 40-årsjubiléet högtidlighölls den 29 september. Under dagen bjöds på jazzunderhållning, folkdansuppvisning och musikcafé samt museivisning och skärmutställning om föreningens 40 år. Förre landshövdingen Hans Alsén högtidstalade och ett antal medlemmar tilldelades Sveriges Hembygdsförbunds hedersnål resp hedersnål med lagerkrans och diplom. Dagen avslutades med jubileumsmiddag med underhållning och dans.

Föreningen tog i februari initiativ till bildandet av intresseorganisationen »Stabbyskogens väl» som en följd av planerna på att i Stabby uppföra ett antal 2-6-våningshus med 160 lägenheter. »Stabbyskogens väl» representerar nästan tre tusen människor i Luthagen som protesterat mot utbyggnaden. Det finns många argument mot just dessa byggplaner, bl a att området är fornminnesrikt.

Huvudargumentet är dock att Stabbyskogen kommer att förstöras som naturområde om denna kompakta bebyggelse uppföres, som det är tänkt, i gränzonen till Stabbyskogen. Jämfört med riksnormen 50 m²/innevånare. En ökad belastning kommer alltså att drabba ett redan överbelastat naturområde. Föreningen har bjudit in politiker och beslutsfattare för diskussioner och är remissinstans i ärendet.

Föreningen hade under 1993 nio styrelsemöten samt fyra föreningsmöten med följande program:

Jazzunderhållning med Maggie's farm

Överläkare Lars Linder talade om »Ålder och livskvalitet»

Klas Lejfelt berättade om Stabby backar

Skådespelare John-Bertil Lundén talade om och demonstrerade »Kroppsspråket»

Vid årsmötet var Inger Palmstierna inbjuden för att tala om »Vår trädgård».

Följande program därutöver arrangerades 1993:

Bagarstuga med servering då man gräddade bröd på gammalt vis i Stabbygårdens vedeldade bakugn (vid två tillfällen), vårbal, morgonandakt, ölprovning, luciafest.

Föreningen hade representanter vid Upplands fornminnesförenings Vintering.

Danmarks hembygdsförening

Föreningen hade sista december 1993 395 medlemmar, dvs en ökning med 64 sedan början av 1992. Föreningen växte långsamt men säkert, och verksamheten har blivit allt stabilare sedan starten 1986. De två senare åren har vissa aktiviteter, som Danmarksdagen börjat bli tradition, medan bara ett fåtal »tyngre» projekt dragits igång. Till de tyngre hör Stiftelsen Kumla gårdsmuseum, där gårdens ägare, museientusiasterna och styrelseledamoten Per-Arne Risberg ivrat för att hans samlingar ska bevaras genom en stiftelse. Hit hör också bokprojektet Mora sten och Mora stenar.

I maj 1992 gjorde föreningen en vårpromenad i Linnés fotspår på Linnés Hammarby med Birger Granström som uppskattad ciceron. Vid hembygdsförbundets riksstämman, som detta år genomfördes i Uppsala, deltog föreningsmedlemmar i arrangemangen, bl a vid stämmodeltagarnas resa utmed Långhundraleden. Föreningens vårutflykt gick i juni till Hållnäs, där Anders Broberg från riksantikvarieämbetet visade Lingnåre och Barknåre, bebyggelser med rötter i tidig vikingatid. Broberg har doktorerat på dessa undersökningar och förmedlade en levande bild av området som av svårförklarliga skäl övergavs i högmedeltid, kanske på grund av digerdöden?

Hammarbyvår 1992. Birger Granström i berättartagen i Linnés egen stol på Linnés Hammarby. Foto Gunnar Olsson.

En arbetsgrupp med föreningens vice ordförande Sven Berglund som primus motor inledde arbetet med en skrift som fick namnet Mora sten och Mora stenar. I gruppen samarbetade på ett trivsamt sätt Lagga och Danmarks hembygdsföreningar. Avsikten var att få boken klar till våren 1993 då det stora projektet Den svenska historien skulle dras igång. Underligt nog hade det dittills in-

te funnits någon bok om detta viktiga riksmonument.

Föreningsarkivet flyttades till Kumla gård, vi skänkte en stor upplaga av kultur- och fritidskartan till pastorexpeditionen att utdelas till nyinflyttade, och vi åtog oss faderskapet för alla tio runstenarna i socknen. Det innebär noggrann tvätt två gånger per år i dagens aggressiva och kväverika luft!

Faderskap. Föreningen är fadder för tio runstenar i socknen. Sven Berglund gör Falebrostenen fin igen. Foto Gunnar Olsson.

1993

Vid vintertinget mottog Danmarks och Lagga hembygdsföreningar 10.000 kronor ur landshövding Hilding Kjellmans fond till bokprojektet. Boken blev klar i början av mars och blev en stor framgång.

»Buss på grannarna» hade kassören Gustav Brugård vitsigt kallat 1993 års vårutflykt, då resenärerna fick guidade visningar av sevärdheter i bl a Lagga, Alsike, Kasby, Söder-

Koncentration. En koncentrerad Gustav Brugård skördar havre vid Kumla gård under Danmarksdagen 1992. Foto Gunnar Olsson.

by kvarn, Marielund och Funbo. I augusti åkte föreningen med abonnerad vagn på Lennakatten och därpå med buss till Torslund, Almunge hembygds-gilles museigård. Danmarksdagen på Kumla i 1993 års upplaga bjöd på lokala hantverkare, öppet museum, folkmusik och självplock av solrosor. Dessutom kördes Gustav Brugårds gamla tröskverk på gammalt vis med 1992 års havreskörd.

Ett medlemsmöte i oktober blev ovanligt välbesökt i Danmarks hembygds-gård. Ordföranden Gunnar Olsson hade sammanställt ett program med tiotalet gamla Danmarks-profiler, födda på 1870-talet och framåt. Det blev en djupdykning i föreningens intervjuarkiv som numera också omfattar digitala band, s k DAT-band. Programmet blev uppskattat och kommer att följas upp, bl a med hjälp av landsmåls- och folkminnesarkivets Wolter Ehn.

I december blev stadgarna klara för stiftelsen Kumla gårdsmuseum, där familjen Risberg, Danmark-Funbo pensionärsförening och Danmarks hembygdsförening utgör de tre stiftarna. Under hösten fick föreningen en duktig snickare som s k ALU-projektanställd. Vi fick därigenom hjälp med renovering och isolering av spannmålmagasinet på Kumla som utgör museilokalen. Ordföranden och sekreteraren Ellinor Lindström valdes att ingå i stiftelsens styrelse.

En unik träspade med plåtskonig (och med nygjord silverplåt) skänktes Per-Arne Risberg 5 september till Kaplansgården intill kyrkan vid ett kyrkkaffe. Gåvan ska påminna oss om att många av våra förfäder hade det så fattigt att de inte hade råd med en spade av plåt...

I oktober letade föreningen efter den försvunna Mora sten i Storåns botten – men tyvärr utan resultat. Lämningar av ett gammalt vad eller en gammal bro påträffades dock.

Dannemora hembygdsförening

För Dannemora Hembygdsförening var 1992 som vanligt fyllt av många aktiviteter.

- 14 febr Vintermöte i Församlingsgården med många deltagare. Vi visade filmen från invigningen av det nyrestaurerade Brunns huset, musik av Österbys spelmän, kaffe.
- 27 febr Ett långt brev skrevs till Östhammars kommun beträffande frågor, som aktualiserats i samband med

nedläggningen av Dannemora gruvor, där vi framförde våra synpunkter på samhällets vidare utveckling.

- 24 mars Årsmöte i Församlingsgården med föredrag om gammal folketro. Föreningen bjöd på kaffe och musik även här av Österbys spelmän.
- 10 maj Gökotta vid Brunns huset med promenad runt Karmdammen och kaffedrickning ur medförd kaffekorg.
- 24 maj Genom vår förenings försorg har ett minnesmärke över Dannemoras mångåriga historia, ett 11 tons malmblock rests på Malmtorget. Invigningstalare var landsantikvarien Stig Rydh. Dessutom talade Dannemora gruvors VD Mats Törnqvist, kulturchef Ann-Charlotte Ljungholm och vår egen Nils Hjorth. Brukssextetten svarade för musiken.
- 31 maj Dannemora marknad vid Hembygdsgården med ca 50 marknadsstånd, ett återkommande tillfälle att påminna om den marknad som fanns i Dannemora under århundraden. Lotterier, serveringar och gruvvandring.
- 6 juni Nationaldagen firades vid Hembygdsgården. Tal hölls av diakon Bertil Hansson. Dannemorakören underhöll med sång.
- 18 juni Lilla midsommarafton firades vid Hembygdsgården som vanligt med dans kring smyckad midsommarsång till musik av Österbys spelmän. Kaffeservering.

- 9 aug Brunnshusdagen vid Karmdammen. Meningen var att påminna om forna tiders läkekonst där badinstitutionen var en del. Vi har patientböcker från 1812 där det framgår vilka som behandlades och för vilka åkommor. Egna medlemmar och Österby Herrgårdsspel utförde både sketcher och teater om hur livet kunde gestalta sig en dag vid Brunnshuset. Brukssextetten spelade och Strömsbergs folkdanslag dansade. Och naturligtvis var det kaffeservering.
- 30 aug Österbydagen, där vår förening traditionellt deltog med olika aktiviteter och med kaffeservering samt den omtalade silltallriken.
- 2 aug och 6 sept Dop förrättades i Lillstugan.
- 12 sept Hembygdsföreningens egen grillfest vid Hembygdsgården för alla dem som på olika sätt under året deltagit i föreningens verksamhet. En trevlig och uppskattad fest.
- 13 sept Kulturens dag firades med förevisning av nyreparerade Brunnshuset och med guidade gruvvandringar.
- 22 dec Lilla julafton firades i Hembygdsgården med julgran, glögg, kaffe och julhistorier. Musik och sång av Folke Johansson och Sigvard Sandberg.

Utöver ovanstående i någon mån traditionella sammankomster har Hembygdsförening-

en medverkat i friluftsgudstjänster vid olika tillfällen.

Kaffeserveringen vid Hembygdsgården har varit öppen varje lördag och söndag sommartid och besökts av många personer. Ett stort antal bussresenärer har serverats kaffe vid Hembygdsgården på andra tider. Oftast guidade av ordföranden med början i Tierp och sedan hela vägen till Leufsta, Forsmark och Österby. Allt kaffebröd är hembakat av våra duktiga damer.

Till vårt fina arkiv kommer allt mer material och bevisligen blir det mer och mer intressant för både amatörer och forskare.

Vår tidning »Dannemorabygden», som utkommer en gång varje år är mycket uppskattad och brukar säljas i 600–700 exemplar.

Vävstugan är flitigt använd av våra vävintresserade damer.

Bagarstugan var fullbokad under okt och nov månader. Båda vana och ovana bagerskor och bagare bakade spisbröd, ja, hela familjer kom för att pröva och lära bakning efter gamla recept och metoder.

Omfattande röjningsarbeten har gjorts i omgivningen kring Hembygdsgården. En slätterafton anordnades den 7 juli. En kryddgård har anlagts. Gamla smideshammare från 1700-talet, en valsstol och järnsax har uppsatts vid ingången till Hembygdsgården. Gräsklippningen sker regelbundet under sommaren liksom städning och tvättning. Allt för att göra Hembygdsgården trivsamt.

Vi har fått dispositionsrätten till den gamla ladugård som tillhörde vår smedsbostad. Ladugården har nu iordningställts till sitt ursprungliga skick med bås och griskätte.

Vi har länge talat om att uppföra en byggnad för ett hembygdsmuseum vid Hembygdsgården. Byggnadstillstånd är beviljat och timmer har inköpts och sågats till regler och plank i väntan på byggstart våren 1993. Allt arbete utom grundplattan utför vi ideellt. Grundplattan är redan gjuten.

1993

- 12 febr Vintermöte i Kyrkans Hus med föredrag av Einar Ejserman om soldatföreningar i anslutning till vår stora utredning om soldatinventeringen. Lotteri, kaffe och musik.
- 23 mars Årsmöte också i Kyrkans Hus. Efter årsmötesförhandlingarna berättade Ruben Douhan om Vibo-Stinas dramatiska levnad »Från brudstol till stupstock», en intressant berättelse. Även nu lotteri, kaffe och musik.
- 29 mars Vi fick möjlighet, att ansöka om bidrag från Länsarbetsnämnden till vår museibyggnad för arbeten inom ramen för ALU, vilket vi annars tänkt utföra ideellt. Arbetena utlovades med början i mitten av maj, men kom av olika anledningar icke igång då.
- 24 april Resa till Stockholm med besök på Historiska museet och Nordiska museet med anledning av de där pågående historiska utställningarna och besök på Cosmonova.
- 27 april Den s k Norra Maskin-byggnaden i Dannemora har kontrakterats av Upplandsmuseet, men då denna

byggnad är av vikt för vår guidning i Dannemora, har vi överenskommit, att även vi får guida där.

- 27 april Sedan vi nu får disponera en större del av det gamla spruthuset har vi öppnat ett Vagn- och Brandmuseum i denna byggnad. Där finns nu ett stort antal gamla vagnar och brandsprutor. Stort besökarantal.
- 23 maj Dannemora marknad med 70-tal marknadsstånd, vilket är det mesta hittills. Lotterier och servering. Medverkan av Österbys spelmän och Österby Herrgårdsspel. Mycket folk.
- 6 juni Nationaldagen firades vid Hembygdsgården. Landshövding J E Wikström högtidstalade. I övrigt medverkade Dannemorakören och Musikskolans ungdomar. Kaffeservering.
- 8 juni Det var vår tur att inbjuda till föreningsfest och vi inbjöd 21 hembygdsföreningar. Vi bjöd på kaffe och förevisade vår hembygdsgård med tillhörande gamla byggnader. Vagn- och Brandmuseet och vårt förnämliga arkiv. Ordf berättade om vår verksamhet.
- 11 juni Vi har under många år arbetat får att få den gamla utsiktspaviljongen vid Dannemora gruvor renoverad och flyttad till södra delen av Storrymningen. Detta är nu gjort genom Gruvfastighetsbolagets försorg. Det blev en mycket fin och vacker paviljong med trevlig planering

- ikring. Vi är mycket tacksamma att denna flyttning kommit till stånd. Den låg förut på rasriskområde och har icke kunnat utnyttjas vid våra guidningar. Invigning skedde den 11 juni med tal av Nils Hjorth och Lauri Kaponen. Bergsklättring, gruvvandring. Brukssextetten spelade.
- 15 juni Länsstyrelsen utsände på remiss »Utvecklingsplan för besöksnäringen i Vallonbruksområdet» med begäran om vårt yttrande i frågan. Vi genomgick alla punkter och gjorde ett ingående yttrande om vad vi ansåg och med olika egna förslag.
- 23 juni Lilla midsommarafton vid Hembygdsgården firades som vanligt med midsommarstång, dans, musik och kaffe.
- 1 juni Slätterafton i Morkarla.
- 16 juli Länsstyrelsen meddelar, att man på initiativ av Dannemora Hembygdsförening genomför en besiktning av det s k konsthjulshuset vid Karmdammen. Man konstaterade, att huset har ett stort teknik- och industrihistoriskt värde och att det är angeläget med snara åtgärder för att huset skall kunna bevaras.
- 26 juli Vi var i stort behov av skyltar i Dannemora gruvområde och begärde anslag från Kulturnämnden i Östhammars kommun, och fick 13 000 kr, för vilket vi är mycket tacksamma.
- 29 aug Österbydagen firade vi med visning av gamla hushållsredskap. Man fick köpa silltallrik och kaffe. Vagn- och Brandmuseet öppet.
- 23 okt Fest med lunch i Kyrkans Hus för medhjälpare i våra olika aktiviteter. Olands Hembygdsgilles teatergrupp framförde ett bygdespel »Per-Olof går i bönemål», som mycket uppskattades.
- 25 okt Museibygnaden, som skulle stått färdig vid denna tidpunkt har ännu icke påbörjats trots upprepade påminnelser och löften. Arbetet måste nu uppskjutas till nästa år och vi kommer att övertaga arbetet i egen regi med hjälp av ortens byggmästare och egna krafter.
- 19 dec Lilla julafton i Hembygdsgården med julgran, glögg och kaffe som vanligt. Ordfåserade om »Smörjning för riset», en gammal medicinsk begivenhet och så historier förstås.

Vi har under året haft förmånen att genom ALU få en extra hjälp med registreringar i vårt arkiv.

Vår tidning »Dannemorabygden» är fortfarande populär och har sålts i många exemplar.

Bagarstugan är också populär. Den var fulltecknad hela okt–nov liksom förra året.

Styrelsen

*Karleby tingshus.
Foto Åke Eklom.*

Fjärdhundra Hembygds- och Kulturförening

1992

Den 16 februari hölls i Karleby Tingshus en utställning av trasmattor samt föredrag om hembygdsföreningar av Mona von Engeström. En utställning hölls på biblioteket i Enköping 9-21 mars där föreningen presenterades. Samma utställning fanns under kulturveckan i maj på biblioteket i Fjärdhundra.

Årsmötet ägde rum den 22 mars. Vid årsmötet berättade Sixten Karlsson om sin hembygds historia.

Den årliga resan gick den 13 juni till Birka.

Boken »Bilan faller» som handlar om »Elg Cajs» kom ut i maj.

Vernissage hölls i Karleby Tingshus den 24 maj.

I oktober visades en videofilm om fornvård.

Den 24 oktober besökte föreningen Kvekgården, Kappen i Örsundsbro, skolmuseet i Nysätra där teatern »Examen i Ruska-by skola» visades samt Ulvängs museum i Gryta.

Risbränning i Vadsbacken har ägt rum när vädret tillåtit.

Föreningen har hjälpt till med utgivning- en av Siri Lundgrens »Tankar, Tro, Liv» och Margit Åhléns »Dikt och prosa».

1993

Fjärdhundra Hembygds- och Kulturförening ändrade vid årsmötet i mars 1993 namn och kallas numera för Simtuna Hembygdsförening, kort och gott. Samtidigt avtackades föreningens ordförande Elmer Turlock då Eva Johansson valts i hans ställe.

Medlemsantalet har ökat till ett drygt femtiotal. Fem styrelsemöten samt ett årsmöte hölls 1993. På årsmötet kåserade Ingegärd Eriksson, Enköping om sina förfäders liv och leverne. I ämnet har senare givits ut en bok.

I det anrika tingshuset i karolinerstil, Karleby tingshus, anordnar hembygdsföreningen då och då utställningar av varjehanda slag. Hit hör trasmattsutställning samt konstutställning av två av ortens konstnärer, Marian Pettersson och Bengt Svensson.

Docent Allan Rostvik, Uppsala berättade vid sitt besök i Karleby tingshus om »Ortnamnens ursprung och betydelse i Simtuna».

Historiker Mona von Engeström har föreläst om hembygdsföreningarnas uppkomst och betydelse. Sixten Karlsson har berättat delar ur sin bygds historia, som är Torstuna, och sångaren Eric Strandberg underhållit med sång till gitarr av Åke Wassings visor.

Sångaren Curt Beier har, genom att till luta sjunga sånger av Ruben Nilsson, hjälpt föreningen att uppmärksamma hundraårsminnet av denne mångsidige skald.

Samarbetet med kringliggande hembygdsföreningar har fungerat bra. Resor runt i bygden och dess grannskap har förekommit flitigt och vår förening har guidat grupper runt vid Skutters Skans fornborg, Kyrkmalmen och kyrkogården, särskilt uppmärksammande en del berömda personers sista vilorum. Fornstigen i Vadsbacken har förevisats med Elmer Turlock och Rune Grahn som guider. Den senare har för övrigt, med lite hjälp, röjt hela stigen. Kyrkstigsvandring har

företagits tillsammans med Sevalle hembygdsförening.

Föreningen har medverkat under Kulturveckan i Enköping, varit behjälplig vid utgivningen av Siri Lundgren och Margit Åhléns diktsamlingar samt haft vernissage vid utgivningen av boken »Bilan faller», författad av Elmer Turlock med material efter många års forskning – av John Eriksson och Ingrid Åberg.

Ingemar Eriksson och Rune Grahn har sänt in uppgifter på 830 indelta soldater i Simtuna socken till Upplands Släktforskarförening och dess soldatprojekt »Kartläggning av soldater i Uppland».

De årliga sommarresorna med buss har varit populära. De har gått till Trögds härad med besök vid Lidingby gårdsmuseum, Eka gård, Kungs-Husby väderkvarn och medeltida kyrka samt Torsvi säteri, by, kyrka och gravfält. Besökarna möttes av idel välvilja och solsken i flera bemärkelser, precis så som vi alla alltid skulle vilja bli mottagna. Samma fina mottagande mötte oss vid besöket i Lagunda, Örsundsbro, där några medlemmar i hembygdsföreningen visade oss runt i bygden. Bland annat besöktes Ulvängs museum i Gryta.

Från Härjarö bjöds en skön båttur till Björkön i Mälaren. En stor upplevelse att höra guiden berätta om medeltidsstaden Birka och om de många utgrävningar som tidigare företagits och just nu pågår där.

Styrelsen

Gräsö Hembygdsförening

1992 och 1993

De två senaste verksamhetsåren har medfört en mångfald olika aktiviteter och engagemang inom Gräsö Hembygdsförening.

Restaureringen av det s k Janjansbryggghuset har drivits vidare så långt som ekonomi och frivilliga krafter medgivit, och huset är nu försett med såväl murad grund, som tegeltak och ytterpanel.

Dokumentations- och arkivforskningsarbetet har liksom tidigare intagit en framträdande plats i föreningens verksamhet. Mycket material har insamlats genom trägna besök vid offentliga arkiv, men därutöver har också mycket samlats in ute på fältet. Som exempel på kombinerade arkiv- och fältstudier kan nämnas en omfattande torp- och backstuguinventering under 1993 och forskning kring förlista fartyg 1992–1993. Den förra genomfördes med hjälp av ALU-medel och omfattade både dokumentation på platsen och arkivstudier, den senare omfattade arkivstudier, dykningar ute till havs på vraken efter S/S CEDRIC och S/S VESTA och därtill följande utställningar på Gräsön och på Sjöhistoriska museet i Stockholm.

Andra fältarbeten som bedrivits under de gångna åren har bl a gällt en fornminnesinventering i samarbete med Riksantikvarieämbetet, sållning av material som schaktats ur trossbotten i samband med ombyggnad av Gräsö gårds äldsta flygelbyggnad, och vård av våra olika forn lämningar.

Vi har även deltagit i verksamhet som initierats från annat håll. Så har vi t ex samarbe-

tat med Upplandsstiftelsen i ett teaterprojekt och en landskapsvårdplan, deltagit i träffar med andra hembygdsföreningar i regionen och medverkat vid utställningar anordnade av bl a Östhammars kulturnämnd.

Men utöver detta har föreningen givetvis också haft en mängd publika aktiviteter. Den årliga återkommande »gravvårdsdagen» på öns järnåldersgravfält, loppmarknaden med tillhörande utställning och höstmärknadslotteriet är några exempel.

Under 1992 anordnades dessutom en bussresa till Stockholm, där vi besökte Sjöhistoriska museet och Vasamuseet.

Föreningen fortsätter också att producera skrifter med Gräsöhistoriskt innehåll och försöker hålla sina 360 medlemmar informerade om verksamheten genom att c:a tre gånger om året ge ut sitt medlemsblad »Gräsöbulletinen».

GHF:s styrelse

Hagby Hembygdsförening

1992

Förutom årsmötet den 10/3 1992 har styrelsen haft 7 sammanträden.

Majbrasan sista april var liksom föregående år på åkern vid vägskälet. Medverkade gjorde Hagbykören och spelmanslaget, trots kyla och blåst var ca 100 personer med.

Vandringen var i år förlagd till Foksta marker i hagmarkerna kring Hagtorpet och Hyddan. Kjell Hübinette, Karl Träff och Torbjörn Brunnberg berättade om naturen och människorna som bott här.

Midsommarfesten på gräsplan mellan skolan och museet samlade närmare 200 personer. Hagby spelmän spelade, Alise Brunnberg ledde lekarna kring den resta stängen, vidare förekom kaffeservering, försäljning av glass, ridning, pilkastning, luftgevärsskytte, dragkamp m m.

Invigningen av museet den 9/8 var den stora händelsen under året. Efter två års planerande och arbete var det klart att inviga före detta logen på Klockarbol till museum i Hagby. Vi började i kyrkan med intåg med fana, kors och spelmän. Lars-Ove Sjöstedt predikade, Anna Brolin spelade på orgel och ackompanjerade Mattias Danielsson som sjöng. Därefter tågade vi upp till museet där ordförande hälsade välkommen. Invigningen förrättades av ordf i Upplands Fornminnesförening och hembygdsförbund Hans Alsen. I museet visades förutom diverse handverktyg, delar av Josef Janssons Skomakarverkstad. Sonja Lövgvist sålde kaffe, karameller m m. Gunnar Åhlander sålde ägg, potatis, rengöringsmedel i handelsboden. I en liten avdelning hade en skola iordninggjorts med bänkar och böcker från skolan i Hagby. Kristina och Karl Träff hade skänkt stenkvarnar från ett måleri för malning av färg samt schabloner som använts vid målning av bårder m m. För de praktiska demonstrationerna svarade Stig Engvall som visade hur det går till att skilja grädden från mjölken med en Separator modell 1900. Monica Svenske stickade strumpskaft på en stickmaskin från början av 1900-talet. Kaffe serverades ute på gräsplanen. Mattias Danielsson sjöng Land

du välsignade och solen lyste i kapp med de 200 närvarande.

Den 7/11 var det dags för en liten höstträff där Ulf Hellgren visade videofilm från midsommarfirandet och invigningen.

1993

Hagby Hembygdsförenings årsmöte hölls i museet, där Torild Lindgren medverkade och berättade om påskfirande och påskkärningar.

Valborgsmässofirandet på den nya platsen vid Haglunds backen, så kallad efter stugan som legat där, avlöpte väl trots att torka och eldningsförbud rådde, men vi hade ju tillstånd att ha brasa och avgjorde själva frågan. Som vanligt sjöng Hagbykören, spelmanslaget spelade och anslutningen var stor.

Gökotta utan gök var förlagd till berget ovanför fastigheten Hagen, dit en tapper skara med Kjell Hübinette i spetsen kom kl 05.00 för att höra fåglarnas morgonkonsert.

Midsommarfirandet med vackert väder och massor av glada människor genomfördes på slätten nedanför museet. När midsommarstången rests, blev det dans i många ringar, samt kaffe och saft och de traditionella aktiviteterna. Lite midsommarfirande var det även på kvällen inne i museet. Tyvärr var vädret då sämre med regn och kyla, anslutningen var lagom i förhållande till utrymmet.

Hagbydagen den 1 augusti började i kyrkan kl 11.00 med högmässa. Där medverkade Lars-Ove Sjöstedt med predikan, Anna Brolin på orgel och spelmanslaget spelade. Därefter vidtog visning av museet, servering, lotterier, djurhagar och ridning m m.

Under året har arbetet på museet fortsatt. Vår förhoppning är att det mesta skall vara klart under det kommande året.

Sammanfattningsvis kan konstateras att midsommarfirandet och Hagbydagen givit bra tillskott i kassan och att många ställt upp när det behövts insatser vid byggenskap och fester. Styrelsen framför till sist ett stort tack till alla för de gångna två årens medverkan för ett lyckat resultat.

Stig Nilsson

Harbo hembygdsgöreling

1992 och 1993

Harbo hembygdsgöreling har ca 390 medlemmar.

Årsprogrammet har en stomme av traditionella sammankomster för allmänheten. Under de senaste åren har kurser i lokalhistoria, dokumentation av landsbygdens omvandling som följd av jordbrukets omställningsprogram och information till skolorna varit viktiga delar av verksamheten. Underhåll av hembygdsgårdens byggnader och samlingar är återkommande uppgifter, som i huvudsak sker på frivillig väg med visst kommunalt bidrag.

Ett par av programpunkterna 1992 hade anknytning till den svenska skolans 150-årsfirande. Den vårutflykt som brukar hållas i början av juni utgjordes detta år av en vandring längs den gamla skolvägen från Sörsocken över hagarna och gravfälten vid Svina till Harbo skola. Hembygdsgörelingen i samarbete med Harbo skola ansvarade för en

utställning i skolan som ett led i kommunens aktiviteter i samband med jubiléet. Då visades ett stort antal gamla skolfotografier från de olika skolorna i Harbo, som nu alla är nedlagda. Många kära gamla skolplanscher pryddes väggarna, och barn och föräldrar kunde provsitta de gamla skolbänkarna. Stort intresse väckte griffeltavlorna med äkta hartass, och skrivlådan med fin sand, där barnen kunde skriva i den fuktiga sanden med en träpinne och radera med en avpassad ribba över lådan.

År 1993 gick vårutflykten utanför sockengränsen till Kallön, nu sammanfört med Bälunge socken men tidigare en enklav av Harbo i Bälunge socken. Hans Lindström, Bälunge, berättade engagerat om resterna av den gamla bebyggelsen.

Midsommar firas traditionsenligt vid hembygdsgården med dans kring majstången på midsommarafton, och ekumenisk gudstjänst och kyrkkaffe midsommardagen. Gudstjänstbesökarna får en kyrkbukett av de doftande växter som förr användes i Harbo, och som nu växer vid hembygdsgården; åbrodd, isop och salvia (balsamblad).

Traditionsenlig är också en slätterkväll vid hembygdsgården, som har stor naturtomt. Slätter i mitten av juli, då många växter hunnit sätta frö, har givit en vacker ängstomt, och liarna går försiktigt runt de blommande grupperna av Jungfru Marie nycklar, som ökar i antal år från år. En stor gammal slipsten kom på plats 1992, och deltagarna fick undervisning i hur en slipsten skall dras, förutom i att hantera lie och räfsa. I juli 1993 ordnades också en lekafton, ganska välbesökt

Skolverksamhet under temat »Hur levde barn för 100 år sedan?» Här skördar man havre.

trots regnväder, med gammaldags kämpalekar och ringlekar och tillverkning av vedträdockor.

På hembygdsgårdarnas dag den 1 augusti 1993 hade Harbo hembygdsgård öppet hus, och också en visning av gamla husdjursraser – Dala pälsfår, gul anka och svensk dvärghöna.

Vid en hembygdsafton mot slutet av sommaren brukar föredragshållare engageras för att diskutera ett aktuellt, gärna lokalt anknytet, ämne. Ämnet 1992 var »Landsbygd i förvandling» med underrubriken »Vad kommer att hända med våra lantbruksbyggnader»? Som bakgrund under rubriken »Hur var det?» visades ett urval av hembygdsföreningens diabilder med kartor från laga skiftet i Harbo, och fotografier av en del av de gamla husen. Länsantikvariern i Västmanlands län, Lennart Edlund, utvecklade ämnet un-

der rubrikerna »Hur blev det som det blev och hur kommer det att bli? Vad tjänar det till att bevara en gammal lada? Ska man få bygga hur man vill på en bondgård?» Hembygdsaftonen var välbesökt och diskussionen med deltagande av kommunrepresentanter blev livlig.

Ämnet för 1993 skådade tillbaka i tiden. Vi samlades vid runstenen på Hässelby gårde, där förste antikvarie Marit Åhlén, Riksantikvarieämbetet, inledde sitt föredrag med rubriken »Vad runristningarna berättar om våra förfäder», och sedan i hembygdsgården satte in Harbo-stenen i ett större sammanhang.

Till »gammaldags jul» i hembygdsgården första advent kom som vanligt många besökare för att uppleva julstämning med blosskorg på tunet, stearinljus i alla fönster, risgrynsgröt, saffrans-lussekatte, julklappsplotterier och hantverksförsäljning.

Harbobocken, en halmbock med trästomme och i storlek lagom att rida på för ett barn, är tillverkad efter mönster av en fortfarande bevarad bock gjord 1934. De senaste åren har bocken sänts ut på rundvandring i socknen mellan annandag jul och Tjugondag Knut. Bocken för med sig en anteckningsbok i en väska, och återkommer med hälsningar och underlag till årskrönika om vad som hänt i Harbo.

Klasser från Harbo skola har gjort besök vid hembygdsgården under temat »Hur levde barn för 100 år sedan?» Avsikten är att alla barn någon gång under sin skoltid ska få se hur livet på en bondgård förr gick till. Barnen har fått vara med om skörd av råg eller havre med lie, och fått prova på att binda säd för

hand och sätta upp den i skylar eller gubbar. De har fått vara med om malning av säd på handkvarn – tungt att dra runt! – och kardning och spinning av ull. Besöken har följts upp i skolan, med bakning, ordkunskap om sysselsättningarna m m. Barnen tackade 1992 genom en utställning i hembygdsgården första advent av teckningar av föremål från hembygdsgården.

För vuxna deltagare hölls två kurser i ullberedning vintern 1992-93 i samarbete med Vuxenskolan. Första kursen avrapporterades vid årsmötet 1993 genom en utställning av vävnader och plagg ur hembygdsgårdens samlingar och inlånade föremål under temat »Får, fällar, ull, garn, kläder», där kursdeltagarna visade kardning och spinning.

Kursen »Kulturmiljövård i skogen» startade hösten 1993, och har ännu ej avslutats. Förhoppningen är att den skall leda till detaljkartor och förteckningar med större upplösningsgrad än de tillgängliga, och skyltning av fornlämningar på liknande sätt som hembygdsföreningen tidigare utfört på platserna för fåbodar i Harbo.

Föreningen Släktforskare i Uppland tilldelade 1992 Harbo hembygdsförening diplom för förtjänstfull insats i arbetet med Soldatregister Uppland, som utfördes som kursverksamhet föregående år.

Den ruttnande gårdsgården runt hembygdsgården har delvis ersatts. Under försummaren 1993 arbetade en grupp frivilliga med klyvning av gårdsel och uppsättning. Enligt plan skall ytterligare delar av gårdsgården ersättas 1994. Gårdsgårdsbygget har gjorts med stor sakkunskap av erfarna gårds-

gårdsbyggare, men medelåldern är hög och försöken att intressera nya generationer för att lära sig konsten har hittills i stort sett misslyckats.

Magnhild Umærus

Husby-Långhundra Hembygdsförening

1992

Ordinarie årsstämma hölls i Karlshällstugan den 24 april med ett fyrtiotal medlemmar närvarande. Husby-Långhundras spelman Bengt Sundberg underhöll tillsammans med sin spelkamrat P O Steneryd på säckpipa, fiol och en del andra spelpipor. Efter stämman deltog medlemmarna i den traditionella äggsexan, ett av hembygdsföreningens vårarangemang.

Föreningen hade den 31/12 1992 280 medlemmar. Styrelsen hade under 1992 tre sammanträden.

Föreningen har genomfört en verksamhet som i stort följer det traditionella programmet sedan tidigare år. Husby marknad den 23 maj har dock tillkommit som en mycket viktig händelse och samlande aktivitet. Alla arrangemang har genomförts med god anslutning.

De olika hantverkscirklar som genomförts under några år har också genomförts under 1992. Förberedelser inför marknaden har kommit att utgöra en viktig del i dessa cirklar.

Hembygdsföreningen verkar för en livskraftig bygd som får utvecklas i harmoni med miljö och natur. Föreningen är ett viktigt kontaktnät, tillsammans med andra föreningar i Husby-Långhundra, för samverkan i viktiga frågor av gemensamt intresse.

Hembygdsföreningen ordnar ett mycket omfattande program med syfte att i samverkan öka långhundrabornas kunskaper och intresse för den bygd de lever i. Programmet innehåller olika aktiviteter från studiecirklar till utflykter i det fagra Uppland. I denna rapport lämnas några exempel från denna verksamhet.

Husaby marknad kom att bli föreningens mest omfattande verksamhet under hela året. Själva marknaden, som genomfördes i Husby by lördagen den 23 maj, var i sig en stor händelse för Husby-Långhundra. Mer än 100 personer var engagerade i förberedelser och under själva marknadsdagen. Marknaden blev också en ekonomisk framgång. Programmet och dess olika aktiviteter uppmärksammades i pressen i ett flertal intressanta artiklar. Syftet att fästa Husby-Långhundra på kartan uppnåddes.

Alla de som medverkade och gjorde marknaden till en stor framgång samlades till en efter marknadsfest vid Frösättra den 25 juni. En underbart vacker sommarkväll då taltrasten och gransångaren konserterade. Föreningen bjöd på soppa och andra medeltida godsaker.

Valborgsfirandet genomfördes traditionsenligt med stor brasa vid Hjälmssta. Talet till våren hölls av Karl Evert Heed.

Riksstämman hölls i Uppsala och i sam-

band med den gjorde stämmodeltagarna en utflykt genom Långhundraledens dalgång. Ma och Nils representerade föreningen och berättade om Långhundraleden vid besöket. De har berättat om bygden i samband med besök från andra föreningar. De som vann en guidad tur på marknadslotteriet fick sin vinst i form av en tur genom vår vackra bygd den 11 juni.

Källdrickning och sångafton hölls vid Broborg den 13 juni med många deltagare. Trastar och sångare underhöll och spred försommarstämning.

Slätter vid Broborg har blivit hembygdsföreningens insats för ett öppet landskap. 1992 års slätter genomfördes den 15 juni och avslutades med dricksupa vid Karlshäll. Landshövdingeparet Alsén deltog som föreningens gäster. Den 22 juli invalde styrelsen paret Alsén som hedersmedlemmar i Husby-Långhundra hembygdssförening.

Midsommarfesten på Tilasgårdens tun blev en stor dag med många gäster. En av sommarens soliga och varma dagar blev denna fest en fin dag för många. Många återvänder till sin hembygd under midsommar och midsommarfesten utgör ett viktigt arrangemang då många gamla vänner åter ses.

Fågelsången är starkast i maj och fågel/flora exkursionen genomfördes i Skåle Hage. Kvällen var dock blåsig och fåglarna vilade sig och var tysta. Spirande blommor gladdade deltagarna.

Föreningens sommarresa gick till norduppland och Älvkarleby.

Arbetet på den medeltida dräkten fortsätter. Intresset för dräkten är stort och med-

lemmar har visat upp dräkten vid olika arrangemang. Vid hemslöjdsutställningen på Liljevalchs under sommaren medverkade dräktgruppen med bl a brickbandsvävning samtidigt som dräkten visades.

Vid hembygdsföreningarnas budkavledag i Nacka deltog ett lag från vår förening.

Föreningen försöker att på olika sätt stimulera intresset bland medlemmarna för vår bygds historia och utveckling. Wolter Ehns föreläsning i Karlshäll den 12 november utgjorde ett inslag i denna serie av arrangemang. Filmkvällen den 21 oktober liksom vandringar och utflykter i dalgången och till gamla torp och fornminnen är andra inslag med samma syfte.

Studiecirkklarna med program kring slöjd, smide och sömnad har utgjort en viktig del i föreningens verksamhet. I samband med dessa cirklar har stort arbete lagts ner på slöjdalster för marknad och till lotterivinster.

1992 års sista större aktivitet var julmarknaden vid Karlshäll. Hembygdsföreningen stod som medarrangör och svarade för servering.

Föreningens skrift Sockeninventering kom från trycket lagom till julmarknaden. I den kan den intresserade finna läsvärda artiklar om händelser och aktiviteter under året.

1993

Föreningen hade den 31/12 1993 320 medlemmar. Styrelsen hade under 1993 4 sammanträden.

Föreningen har genomfört en verksamhet som i stort följer det traditionella program-

met sedan tidigare år. »Husaby Marken» var föreningens viktigaste aktivitet under året. Alla arrangemang har genomförts med god anslutning. I bilagda aktivitetsrapport redovisas några av de olika arrangemangen.

Husaby Marken, midsommarfirandet och julmarknaden är föreningens viktigaste aktiviteter när det gäller ekonomiskt resultat. Föreningen har också studiecirklar. Linhantering och skapandet av olika alster i lin. Medeltida kläder och hantverk som underlag för Husaby Marken.

Hembygdsföreningen ordnar ett mycket omfattande program med syfte att öka långhundrabornas kunskaper och intresse för den bygd de lever i. Med kunskap om historien och den tidigare utvecklingen är det lättare att förstå och planera för framtiden.

En tipsrevy i Blå Wingen med marknadsgruppen som arrangör utgjorde föreningens första större arrangemang under året. En tipstävling med besökarna som tippare och deltagare gav fina vinster till vinnare och nöje för alla.

Ordinarie årsstämma hölls den 15 april i Karlshällsstugan med 38 medlemmar närvarande. Efter årsmötesförhandlingarna underhöll klarinettspelaren och musikledaren Peter Jahnke med folkmusiklåtar på klarinett. Efter förhandlingarna serverades äggsexan, som är ett av föreningens vårrangemang.

Valborgsfirandet genomfördes på traditionellt sätt med stor brasa vid Hjälmssta. Vårtalet hölls av Ma Sundqvist. Företagarna i Husby-Långhundra svarade för ett uppskattat fyrverkeri.

En tidig majmorgon träffades en tapper naturintresserad skara för gökotta på den stora Kärringmossen vid Fagervik.

En annan tidig och vacker majmorgon, Kristi himmelfärdsdag, skedde samling för morgonandakt vid Skåle Hage. I denna deltog många medlemmar i SPF, Knivstaorten, varför det blev extra många personer som samlades för att gemensamt njuta av den sköna försommarmorgonen.

Medeltidsklädda medlemmar i föreningen deltog i arrangemangen i samband med invigningen av utställningen Kärnhuset i Riksäppet vid Upplandsmuseet den 18 maj.

Husaby Marken genomfördes lördagen den 22 maj på bygatan i Husby by, kyrkbacken och Karlshällstugan. Marken innehöll en lång rad inslag av medeltida karaktär; kungakröning, tornerspel, medeltida mässa och medeltidsklädda människor. Många tillresta och lokala hantverkare marknadsförde saker av hög kvalitet. För arrangemanget svarar en marknadskommitté med Karl Evert Heed som ledare. Under marknadsdagen engageras mer än 100 personer. Marken är ett uppskattat arrangemang som beräknas ha besökts av ca 3 000 personer. Husaby Marken gav ett bra ekonomiskt resultat.

En efterfest till Husaby Marken arrangerades vid Frösättrastugan den 15 juni, då alla de som medverkat under marknadsdagen fick tillfälle att i lugn och ro på nytt få avnjuta marknadens läckerheter som ärtsoppa och mjöd. Samtidigt fick marknadsgeneralen tillfälle att tacka alla medverkande för allt arbete före och under marknaden.

Källdrickning och sångafton hölls vid Bro-

borg den 5 juni med god anslutning. Trastar, rödhakar och bofinkar sjöng från Broborgs höga träd och täta snår samtidigt som sångarna i kören underhöll och spreds försommarstämning.

Midsommarfesten hölls på Tilasgårdens tun på midsommardagen. Den regniga midsommaraftonen ersattes av en solig och varm midsommar dag, vilket bidrog till en mycket välbesökt och trivsam midsommarfest. Festen innehöll de traditionella arrangemangen tipstävlan på gamla redskap, spikslagning, pilkastning och luftgevärsskytte samt kaffeservering. Dansare och spelmän från Knivsta folkdanslag underhöll och ledde lekar kring midsommarstången.

Hembygdsföreningen bidrar på olika sätt att värna om vår miljö och vårda det öppna landskapet. I denna strävan ingår att hålla rent och snyggt vid Broborg där slätter genomfördes en kväll i juli, när alla försommarblommor lämnat frö för kommande års fägring.

Föreningens sommarresa innefattade en heldag med besök vid Upplandsmuseet och resa till Trögdsbygen söder om Enköping, en bygd med många fornminnen och hällristningar.

Sillafton i Frösättrastugan i sept samlade fullt hus då medlemmarna trängdes och trivdes med sång och mat.

Hembygdsföreningens traditionella höstföreläsning handlade om utgrävningarna i Brunnhögarna. Prof Gunnar Hedlund från Uppsala berättade om de människor som levte i vår bygd långt tillbaka i tiden och om de fynd man gjort vid utgrävningarna.

Allsångsaftnar med många sångglada medlemmar arrangerades en gång i månaden i Karlshällstugan.

Föreningens sista arrangemang under året var medverkan i julmarknaden, som genomfördes vid Karlshäll första lördagen i december. Hembygdsföreningen svarade för kaffeservering och sålde lotter på ett slöjdlotteri med många fina vinster.

Husby-Långhundra bibliotek sköts sedan sommaren av hembygdsföreningen. I samverkan med bygdegårdsföreningen har källaren i Blå Wingen inretts till bibliotekslokal. Hembygdsföreningen har svarat för och bekostat upprustningen av lokalen som inretts dels med hyllorna från det tidigare biblioteket i Solgläntan, dels med en del nya möbler. Alla böcker från tidigare biblioteket har överflyttats och komplettering och utbyte sker via kommunalbiblioteket i Knivsta genom bibliotekskommitténs försorg. Utöver biblioteksverksamheten ordnas olika utställningar.

Biblioteket invigdes i september av förre landshövdingen Hans Alsén vid en förenings- och biblioteksdag i Blå Wingen, arrangerad i samverkan mellan bygdegårdsföreningen och hembygdsföreningen. Då presenterade olika föreningar i Husby-Långhundra sin verksamhet för många besökare.

Sockeninventering 1993 utkom från trycket lagom till julmarknaden. I denna skrift kan intresserade läsa om olika händelser och aktiviteter genomförda under året. I sockeninventeringen finns också historiska tillbakablickar på Husby-Långhundra.

Föreningen medarbetar aktivt i Arbets-

gruppen Långhundraleden som under året gav ut boken »Långhundraleden – en seglats i tid och rum». Boken har rönt mycket stort intresse och genom hembygdsföreningen har ett stort antal böcker sålts.

Ingemar Hansson

Håbo Härads Hembygdsförening och Stiftelsen Jan Fridesgårdsmuseet

1992

Styrelsen har under året haft 6 protokollförda sammanträden plus ett informellt möte i samband med hembygdsdagen.

Hembygdsföreningen har f n 125 medlemmar.

Årsmötet hölls den 19 mars 1992 i kyrkcentrum och var särskilt välbesökt då vi samtidigt firade 25-års jubileum och lämnade ut en särskild skrift om föreningens utveckling.

För underhållningen svarade Per Runberg på flöjt och Thure Blixt kåserade över ämnet »Att söka sina rötter» och visade bilder från ett släktbesök i USA.

Gårdsfogden, Rune Karlsson, har under året ordnat med reparation av vindskivor till taket och med bättringsmålning av museibygnaden.

Lennart Lundkvist har bistått föreningen med div underhållsarbeten och daglig tillsyn av museet.

Greta Almqvist har fungerat som värdinna vid museet och tagit hand om ett flertal besökargrupper under året samt aktivt bidragit

till den lyckade hembygdsdagen i september.

Medlemsbladet »Budkaflen» har utkommit med två nummer, vår och höst.

Föreningens aktiviteter, som halvårsvis redovisats i »Budkaflen» har rönt stor uppskattning och lockat inte bara medlemmar, utan även andra som sedan ofta kunnat värvas som medlemmar.

Ett antal aktiviteter har arrangerats i samarbete med Friluftsförbundet, till båda föreningarnas gagn.

Ingrid Ljungkvist har under året välförtjänt tilldelats kommunens kulturstipendium. Vi känner oss hedrade att hon så engagerat arbetat för hembygden och önskar henne lycka till i det fortsatta arbetet.

Årets hembygdsdag, som arrangerades den 13 september, i samarbete med Vuxenskolan och Övergrans Bygdegårdsförening, samlade ovanligt många besökare. Ett stort antal hantverkare medverkade och visade sina alster. För underhållningen svarade Håbo Spelmän, sånggruppen Envisorna, Bålsta Folkdansgille och Bålsta Squaredancers.

1993

Föreningen har 130 medlemmar.

Styrelsen har under verksamhetsåret haft 7 protokollförda sammanträden, gemensamma för föreningen och stiftelsen, samt två arbetskvällar, då deltagarna hjälpts åt att framställa lotterivinster.

Tre lotterier har anordnats; under kulturveckan, hembygdsdagen och vid advent.

Föreningen har under året på remiss avgivit yttrande om översiktsplanen för att beva-

ka kulturintressanta områden. Ett yttrande om strandrätt har sänts till kommun och länsstyrelse.

Verksamheten har bestått i ett 15-tal utflykter och sammankomster uppdelade på ett höst och ett vårprogram. Den avgjort populäraste utflykten var torpvandringen till Katrinedal, som lockade ett 30-tal deltagare. En annan populär utflykt var den till mistlar på Ådö.

Hembygdsdagen hölls den 12 sept och liksom i fjol i samarbete med Vuxenskolan och Övergrans Bygdegårdsförening vid Övergransgården med folkdansare, sång och musik. Antalet besökare var rekordartat. Ett 15-tal utställare hade samlats för att visa vad bygden har av hantverkare, trädgårdsodlare och slöjdare av olika slag.

Föreningen är fadder för runsten nr U644 vid Ekilla bro, och står för dess skötsel.

Annonseringar om programmet har gjorts i Bålstabladet och med hjälp av affischer.

Föreningsbladet har utgivits med två nummer, med vår och höstprogram och andra aktualiteter.

Fridegårdsmuseet: Muséet har, som tidigare, haft många besökare såväl från den egna kommunen som från fjärran orter i busslaster. Redan nu vid årsskiftet 93/94 finns två busslaster anmälda till våren.

I maj hade föreningen besök av en större grupp från Historielaget i vår norska vänort, Nittedal.

Evenemanget hölls i samarbete med föreningen Norden, där hembygdsföreningens ordf, sekr och värdinna tog emot på Gästis på fredagskvällen medan Norden på lördagen

ordnade utflykt med »buss på bygden» bl a till Skokloster. Besöket avslutades därefter i museet och med promenad i centrum.

Under projektet »Vänort 93» för hela kommunen, deltog föreningen med gruppleddare för kulturgrupper med diskussioner i Runbroskolan där deltagare från alla nordiska länder fanns med.

Ny kopia av videokassetten »Fattig men stolt» har inköpts. En varmvattenberedare har installerats i museet under året. Taket har setts över och skadade tegelpannor bytts ut. Ny skylt har tillverkats och satts upp.

Thure Blixt och Ingrid Ljungkvist

Härkeberga Gille

1992 – 50-års jubileum

Årsmötet hölls i Gillestugan den 29 mars kl 15.00 med stadgeenliga förhandlingar och underhållning.

Den traditionella skärtorsdagskonserten ägde rum den 16 april kl 19.00 i kyrkan då Backa kvartetten framförde Joseph Haydns stråkkvartett »Jesu sju ord på korset». Ett 60-tal besökare hade mött upp.

Midsommarfest anordnades traditionsenligt på midsommarafton på Kaplansgården med majstång, folkdansare och spelmän och dans och lekar, tipspromenad. För de yngsta ställde Ola Axelsson generöst häst och drovka till förfogande för små rundturer – även visning av prästgårdsmuseet ingick i programmet. C:a 400 besökare bevistade festen. Ordföranden markerade högtidens avslutning med vallåt i näverlur.

Bellmans minne firades den 25 juli med Peder Svan och hans luta inför en månghövad publik. Vid tillfället reciterades Olof Thunmans prolog till Bellmans minne.

Kaplansgården har öppethållits under sommarsäsongen och gilletts medlemmar har svarat för jouten och kunnat förmedla visning och information till hundratals turister från när och fjärran.

Medeltidsbyns fågata har under året försetts med nya delar i gärdesgården, som ger området ett värdigt utseende. De resterande delarna, som är mer eller mindre illa åtgångna, är under fortgående reovering.

Kryddgården har vårdats av kommitterade. Växtbeståndet har kompletterats och odlingen försetts med nya växtskyltar.

Bastuverksamheten har programenligt upprätthållits varje torsdag och damernas solarium har beretts rum i avklädningsrummet.

Söndagen den 6 september anordnades en studieresa till Stockholms Medeltidsmuseum och den stora Albert Pictorutställningen. Deltagarna företog därefter båtresa ut till Stockholms Fjäderholmar, där hantverksutställningar besöktes. Fyrtioalet deltagare fick avsluta den givande dagen med en bättre måltid till trutarnas skrik och vågornas brus.

Söndagen den 25 oktober firades Gillets 50-års jubileum med återblickar på den halvsekelånga verksamheten, som framdeles kommer att utformas i en femtioårskrönika. Det unga teatergänget framförde Ruskaby-spexet och fyra av gilletts medlemmar hyllades med hembygdsförbundets förtjänstteck-

en och fem miljövårdare med sköna blommor.

Under det gångna året har många gruppbesökare guidats i den nyrestaurerade kyrkan och Kaplansgården.

1993

Styrelsen har under det gångna året sammanträtt vid 3 tillfällen.

Den traditionella skärtorsdagskonserten ägde rum den 8 april kl 19.00.

Den 8 juni var det byvandring i Valgeby. Bengt Gustavsson och Ola Axelsson guide. Kaffe efteråt.

Midsommarfirandet anordnades traditionsenligt. Festligheterna besöktes av ca 2 000 personer. Majstången restes som alltid framför Hjälstastugan under ledning av Hasse Lindström. Härkebergasonen Tobias Schenning framförde med näverlur, årets inblåsning av midsommarfirandet. Barn och vuxna dansade, sjöng och lekte kring stängen under ledning av Berit Lindström till musik av Siv Grindberg och Göran Westberg.

Enköpings Folkdanslag med utländska gäster dansade. Trögds spelmanslag spelade. Enabygdens låtare spelade på Kaplansgårdens tun. Ola Axelsson och Pia Kihlström ställde generöst upp med uppskattade hästurer för de yngsta.

Kerstin Andersson hade anordnat en tipspromenad. Kaplansgården visades av Maja och Gösta Öhlund.

Bellmans minne firades den 31 juli i Gillestugan på ett ihärdigt regnande. Trångt, varmt och gemytligt.

Gillet och kyrkorådet arrangerade den 8 augusti en familjesöndag som besöktes av ca 40 personer. Man lekte, umgicks och förtärde sin medhavda kaffekorg.

Höstmötet hölls den 24 oktober. Roine Schenning pratade om kulturmiljövård. Därefter traditionsenlig ärtsoppa.

Den 21 november reste gillet medlemmar till Taxinge slott, väl framme efter buss-haveri, som rådigt avhjälpes av Andersson, besöktes julmarknaden. Därefter intogs julbord på Torekällberget. En problemfri hemresa avslutade dagen.

Bastuverksamheten har programenligt upprätthållits varje torsdag.

Gillet har genom ordföranden skrivit till vägverket med synpunkter angående ev nydragning av väg 55. Under sommarsäsongen har guidning skett under vägledning av Kerstin Andersson med hjälp av gillet medlemmar.

Ett flertal gillesmedlemmar har huggit virke för gärdsel och påbörjat klyvning av det samma, för att användas till den fortgående renoveringen av fågatans gärdsgård.

Under det gångna året har många gruppbesökare guidats i vår kyrka och i Kaplansgården.

Peter Stenberg och Roine Schenning

Järfälla Hembygdsförening

1992

Styrelsen har under året haft åtta protokollförda sammanträden. Vid årsskiftet 1992/93 var antalet medlemmar 654.

Hembygdsbladet har utkommit med fyra nummer, Olle Malmberg avgick som redaktör och efterträddes från och med nummer 2 av Kurt Lindberg. Mottagare har varit samtliga medlemmar, bibliotek, gästhem, kommundansli, informationscentralen, lokaltidningar och vissa hembygdsorganisationer. Till hjälp för synskadade har samtliga nummer lästs in på band. Upplagan har i genomsnitt varit 750 exemplar.

25 januari medverkade föreningen vid Midvinterstämman i Kallhälls Folkets Hus.

23 februari hölls årsmöte i Veddesta företagarcentrum. Bertil Risveden berättade om Görvålns historia.

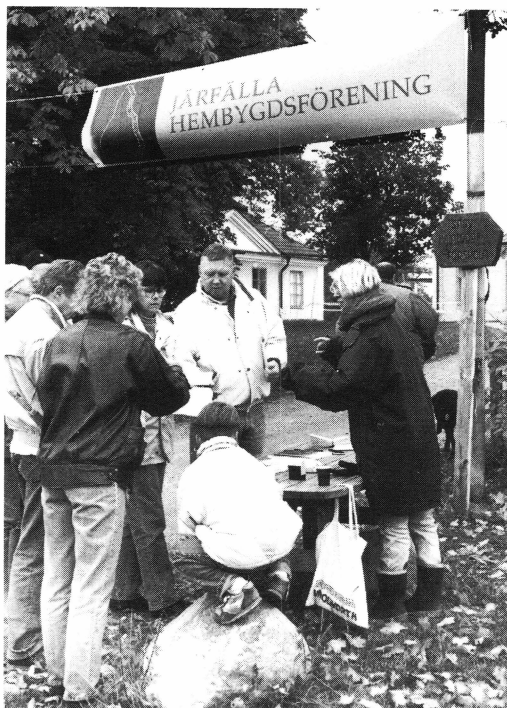
15 mars arrangerades en välbesökt föreläsning om Birkautgrävningarna i Viksjö kulturhus. Björn Ambrosiani berättade och visade bilder.

22-26 april deltog hembygdsföreningen i Näringslivsveckan i Kallhäll med bl a en fotoutställning. Lars Gustafsson jr berättade om Barkarby vid ett arrangemang på Lasse-Maja och dessutom genomfördes en vandring inom Bolinders fabriksområde, med Bengt Dahlström och Otto Keusch som kunniga ciceroner.

10 maj ordnade Viksjö torpgrupp en vandring längs Ballstaån förbi några av Viksjös gamla torpplatser. Vandringen leddes av Berit Raask.

24 maj genomfördes traditionsenligt Görvåldagen i ett strålande försommarväder med sedvanliga programinslag.

6 september arrangerades Säbygårdsdagen. Trots kyligt väder hade många personer tagit sig ut till Säby. Bl a berättade Lars Gus-

Säby-dagen i Järfälla. Hembygdsföreningen ordnade tipsrunda med frågor kring kommunens historia och miljö. Foto Kurt Lindberg.

tafsson jr om gårdens historia, Järfälla-Spånga kvinnodräkt presenterades och Järfälla musikkår musicerade.

19 september genomfördes Igelbäcksvandringen av olika hembygds- och naturskyddsföreningar omkring Järvafältet.

4 oktober presenterades Riddersviks gård i Hässelby i ett kåseri av Claes-Erik Bjälle-rud.

15 november berättade museichefen Sten Tesch, Sigtuna och visade bilder från de senaste årens utgrävningar där.

6 december ordnades uppesittareftermiddag i Ulfsättra gård. Man kunde bli lyssna till Elvi Sörqvist och Olle Gustafsson som berättade om sina barndoms jular i Kallhäll respektive vid Görvälns gård. Lärare och elever från Musikskolan sjöng och spelade och Inger Gatin läste en julfabel.

1993

Styrelsen har under året haft tio protokollförida sammanträden. Vid årsskiftet 1993/94 var antalet medlemmar 654, varav 38 nytillkomna.

Järfälla Hembygdsblad har utkommit med fyra nummer med Kurt Lindberg som redaktör.

23 januari medverkade föreningen vid Midvinterstämman i Kallhälls Folkets hus.

21 februari hölls årsmöte i samlingslokalen i Lilla Ulvsättra. Hans-Ulrich Frohnert valdes till ny ordförande efter Kurt Holmström som undanbett sig omval.

21 mars berättade arkeologen Stefan Elgh och Per Lekberg om fornlämningarna i östra Barkarby.

25 april berättade Knut Strand och Olle Viderud och visade bilder från Järvafältet i Jakobsbergs folkhögskola.

9 maj genomfördes en vandring på Järvafältet under ledning av Leif Rundquist.

13 juni genomfördes Görvåndagen i hyggligt väder med sång och musik och andra sedvanliga inslag.

26 sept hölls traditionsenligt Säby-dagen. Lars Gustafsson jr berättade och visade runt i huvudbyggnaden och Hans-Ulrich Frohnert berättade om slottsparken. Dessutom ordnade Hembygdsföreningen en tipsrunda med 10 frågor om hembygden. Första priset – de tre Järfällaböckerna – vanns av Rune Fransson på Västanvägen.

7 okt besökte medlemmar utställningen Stolta stad på Stadsmuseet i Stockholm.

10 okt Professorn i kulturgeografi Ulf Sporrang berättade om »Utflyktsmål i landskapet Uppland» i Kallhälls församlingshem.

21 nov Folklivsforskaren Ingemar Liman berättade om Turismen och hembygden inför 20-talet intresserade i Barkarby-Skälby församlingshem.

5 dec hölls traditionsenligt en uppesittareftermiddag i Ulvsättra gård. Helmut Krümmel berättade om sin tid på gården, Maj-Britt Norén visade tillverkning av juldekorationer förr och Ve och Vål underhöll med musik.

Huvuddelen av föreningens samlingar finns i museilokalerna i Barkarbyskolan.

Styrelsen

Järlåsa Hembygdsförening

1992

Föreningen kan se tillbaka på ännu ett verksamhetsår med olika aktiviteter.

Söndagen den 26 januari inbjöd föreningen till kyrkkaffe i församlingshemmet.

Årsmöte hölls den 29 mars.

Gökottan den 23 maj vid Lövhagen var lyckad, flera av medlemmarna ställde upp med musik och sång.

Söndagen den 8 juni hade vi naturstig vid Lövhagen med korvgrillning.

Söndagen den 23 augusti blev hembygdsdagen och friluftsgudstjänsten tyvärr inställd.

Årets sillfest gick av stapeln lördagen den 12 september som samlade ett 30-tal deltagare. Sillen och potatisen smakade förträffligt och med kaffe och tårta avslutades måltiden. Bengt Jansson ställde upp med sitt dragspel.

Fredagen den 4 december gav gåvoauktionen i Granhammar ett gott resultat med Evert Wappsel som auktionsropare.

Söndagen den 26 juli gjorde en grupp medlemmar en utflykt med buss till Vallby Friluftsmuseum utanför Västerås, en uppskattad utflykt.

Föreningen anordnade även en 1:a Adventsresa till Leksand, s k »Liss-Jul», där vi åt julbord och besökte Leksands kyrka.

Under året har föreningen rest en ny flaggstång i Granhammar.

Medlemsantalet i föreningen är för närvarande 153 stycken.

Järlåsa-Bygden kom under året ut med ett nytt nummer.

1993

Järlåsa Hembygdsförening har i år verkat i 40 år. Föreningen har se tillbaka på ännu ett verksamhetsår med olika aktiviteter.

Årsmötet hölls den 24 april.

Gökottan i Lövhagen den 22 maj var en trevlig morgon. »Gökottégänget» spelade.

På hembygdsdagen i Granhammar den 1 augusti visades olika hantverk från bygden. Järby spelmanslag underhöll med fin musik. Vidare kunde det renoverade huset visas efter ett ALU-projekt. Efter avslutningen i Granhammar gick man naturstig till Lövhagen, där man öppnat Söndagscafé, även där underhöll Järby spelmanslag.

Sillfesten gick av stapeln den 3 september, ca 40 personer deltog och »Gökottégänget» ställde upp med musik och sång.

Gåvoauktionen den 3 december i Granhammar gav ett gott resultat med Evert Wappsell som auktionsropare.

En grupp medlemmar har målat kringfönster i Lövhagen och sågat ner torra grenar.

Föreningen tackar varmt för all hjälp och de gåvor vi fått. Ett speciellt tack till Bertil Åhlin Svista Vårdshus som har skänkt glas och porslin samt utemöbler med parasoll.

Vera Westerlund

Knivsta hembygds-gille

1992

Styrelsen har haft 5 protokollförda sammanträden och 2 arbetsmöten under året. Årsmötet hölls den 24 maj i Kvarngården. Efter årsmötet gjordes en utflykt till Framnäs torpbebyggelse vid Ar. Medlemsantalet var vid årets slut 319 stycken.

Knivsta HBK är medlem i Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund och är där representerat av 5 ombud. Gillet är också medlem i Föreningen Folkrörelsear-

kiv för Uppsala län och i Knivsta Föreningsråd.

Kvarngården är en samlingsplats för gillet aktiviteter. Under året har mangårdsbyggnaden rödfärgats och verandan och fönstren (utvändigt) har vitmålat. Kvarngården har även utnyttjats av enskilda, föreningar och skolklasser.

Magasinet har under juli och augusti hållits öppet söndagar. Under året har 117 stycken föremål varit i Falun på Kulturarvet för behandling, uppmätning och märkning. Detta var nödvändigt då den tidigare märkningen börjat bli otydlig och en del träföremål börjat bli angripas av mask.

Årsskriften Magazinet har i år haft ett blandat innehåll, bl a bilder från kvarteret Segerdal som under året till stor del har rivits, Sankta Birgittas kyrka och en runa över Gillets hedersordförande Nils Ålander som avled i januari.

Folkdanslaget är en självständig sektion och har under året haft flera uppvisningar runt om i kommundelen. Medlemsantalet var vid årets slut 59 st.

Hembygdsafton den 7 mars: Från stationssamhälle till satellitsamhälle var temat på ett uppskattat föredrag av f d statsdirektören Björn Bosæus från Uppsala. Folkdanslaget och dess spelmän medverkade.

Sommarutflykt 14 juni: Hembygdsresan gick i år till Drottningholm, där vi gjorde en promenad i parken och därefter åt vår medhavda matsäck. Sedan åkte vi vidare till Rastaholm för att med båt ta oss över till Björkö och Birka. En guide visade utgrävningarna som pågår sedan några år. Därefter strövade

vi runt och njöt av naturen. Middag intogs på Rastaholms Wårdshus.

Midsommarafton: Med spelmän och flaggor i täten tågade folket från Sockenmagasinet till Kvarngården. Där vidtog sedvanligt midsommarfirande med ringlekar, folkdans, dragkamp och lotterier.

Kvarngårdsdagen den 30 augusti: Under Kvarngårdsdagen var många olika aktiviteter igång såsom färklippning och spinning. Dessutom fanns det möjlighet att rida, se på djuren i hagarna, grilla korv och dricka kaffe. Vickeby judoklubb hade en uppskattad uppvisning.

1:a Advent i Kvarngården: Julstänger enligt gammal Knivstatradition. Bakning av Karlholmsbröd och hemkärnat smör. Julpysel, vävning och kaffeservering. Folkskolan 150 år. Skolrådet Erik Lindskog berättade om folkskolan och dess utveckling under 150 år.

1993

Styrelsen har haft 8 protokollförda sammanträden under året. Årsmötet hölls den 9 maj i Kvarngården. Efter årsmötet gjordes en utflykt till Östuna Kyrkskola, där Sven Karlsson visade den samling han byggt upp. Medlemsantal var vid årets slut 323 stycken.

På Hembygdsgården Kvarngården har under året Gillet haft förmånen att utnyttja 3 st ALU-arbetare under sommaren och hösten. De har rödfärgat samtliga uthus vid Kvarngården samt tjärat taket på Gredelbyboden. Efter att ha legat nedplockad sedan 1981 har under året Heddas stuga satts upp söder om Kvarngården. Detta har utförts av de tre

ALU-arbetarna under Sven Erikssons ledning. En del av timret i Heddas stuga var dåligt och gillet fick förmånen att plocka ner ett hus i Säby, Lagga, för att kunna komplettera med detta.

Sockenmagasinet har under året hållits stängt för visningar, då det även i år varit föremål (149 st) i Falun på Kulturarvet för behandling, uppmätning och märkning. Per Thunström har varit ALU-anställd 19/4 – 12/11 för att genomföra en omändring av samlingarna. Gillet har haft sammanlagt 266 st föremål vid Kulturarvet för vård och uppmärkning.

Årsskriften *Magazinet* utkom till 1:a Advent med även i år ett blandat innehåll, som Knivsta fattigstuga och Akademigårdar i Knivstabygden.

Folkdanslaget har under året haft flera uppvisningar runt om i kommundelen.

Hembygdsafton den 7 mars: Prosten Lars Ridderstedt, Vassunda, höll föredrag om Anna Cederström på Kungshamns gård i Alsike. Folkdanslaget och dess spelmän medverkade.

Sommarutflykt 6 juni: Resan gick i år till Roslagen, via Mörby slottsruin, Rånäs, Ekebyholms slott med guidad visning, till Tolvmansgården i Rimbo, Pythagoras motorfabrik i Norrtälje där gamla motorer visades, för att sedan avslutas i Furusund där middag intogs på Wärdshuset.

Midsommarafton på Kvarngården. Där vidtog sedvanligt midsommarfirande med ringlekar, folkdans och lotterier. Regn och kalla vindar gjorde att dragkampen inte kun-

de genomföras och festligheterna slutade i förtid.

Kvarngårdsdagen den 29 augusti: Under Kvarngårdsdagen bjöds sedvanliga aktiviteter. I smedjan fanns smeden Pedor på plats.

Oktober slaktmånad: Källarmästare Bengt Stenström talade om kött och köttkvalitet samt visade hur lamm och gris styckas.

1:a Advent i Kvarngården: Utöver de sedvanliga julstängerna enligt gammal Knivstas tradition och julpyssel visades en utställning av olika redskap för vävning och ull på övre våningen.

Styrelsen

Lagunda hembygdsförening

1992 och 1993 har varit händelserika år för Lagunda hembygdsförening. Vid sidan av de traditionella aktiviteterna har flera stora projekt förts i hamn. Lagom till föreningens 20-års jubileum våren 1992 utkom vår nya skriftserie och under 1993 kunde vi presentera den efterlängtdade turist- och hembygds-kartan. Lagom till jubileet bytte också föreningen logotype. Den gamla, som föreställde Kvekgården, har ersatts av Lagunda härads sigill från 1602.

Efter många års diskussioner i styrelsen kom äntligen de första numren av Lagunda hembygdsförenings skriftserie ut. Tack vara en generös gåva av Anders Wall, som är född och uppvuxen nära Örsundsbro, kunde utgivningen möjliggöras. Den tillsatta redaktionsgruppen valde att satsa på en skriftserie där varje skrift koncentrerat behandlar ett

ämne. Skrifterna ska utkomma allt efter som material inkommer till redaktionen vilket underlättar för redaktionen som slipper ha trycket på sig att producera något regelbundet. En annan variant hade varit att ge ut mera påkostade volymer med många olika författare, men redaktionsgruppen ansåg att sådana har en tendens att rent kvalitetsmässigt bli väldigt ojämna.

De första tre skrifterna handlar om Lagunda kommun, den äldsta bebyggelsen i Örsundsbro och om sjöfarten och hamnen i Örsundsbro. Tyvärr har skriftserien inte sålt särskilt bra. Detta är underligt då Lagundabygden sedan tidigare är mycket litet omskriven och inventerad. Kanske beror det på bristan-de marknadsföringsteknik.

Hembygds- och turistkartan trycktes i fyrfärgstryck med hela Lagunda härad på framsidan omgiven av teckningar av konstnären Lennart Lundborg. På baksidan finns fyllig information om de olika sevärdheterna; kyrkor, fornlämningar, slott och herrgårdar, museer m m men också viktig information om t ex badplatser, idrottsanläggningar, cykelleder.

Kartan liksom skriftserien fyller en viktig funktion, både för de bofasta som vill fördjupa sig i bygdens historia och för de turister som kommer till bygden. Både skriftserien och turistkartan finns att köpa i bygdens museer, Örsundsbro turistbyrå och på Upplandsmuseet.

Ett annat projekt som föreningen driver är dokumentationen av den sk Lagundafilmen. Filmen spelades in mellan 1962 och 1966 och visar händelser i Örsundsbro tätort

och på den omgivande landsbygden. Med hjälp av AV-centralen i Västerås har filmen förts över på videokassett och tillsammans med äldre personer i bygden försöker vi nu identifiera alla personer och händelser på filmen.

Traditionella aktiviteter är firandet av nationaldagen på Kvekgården, Bishop Hill-dagen och Kvekdagarna. Det sistnämnda är en dag avsedd för 4:e-klassarna i Örsundsbro skolan. De får då lära sig att använda gamla redskap på Kvekgården. Instruktorer är äldre personer i bygden. Allt sker i samarbete med Upplandsmuseet.

Varje år anordnas också kulturvandringar i häradet. Styrelsen försöker varje år lägga dem till olika platser inom häradet så att medlemmarna skall lära känna hela häradet. 1992 gick de till Fittja socken och Staby gård i Giresta socken och under 1993 längs Örsundaåns dalgång, i Långtora och i Örsundsbro. Under 1993 anordnade vi också en resa till Stockholm och såg utställningen Den Svenska historien.

Som vanligt ansvarar hembygdsföreningen för den sk hembygds-gatan med hantverksförsäljning samt en utställning på Mickelsmässmarknaden. 1992 handlade utställningen om skolorna i Lagunda och året efter fick hantverkare i Lagunda en chans att visa upp sig.

Under 1993 deltog hembygdsföreningen också i Enköpings kommuns kulturvecka.

Lagunda hembygdsförening har en ganska omfattande verksamhet. Den är organiserad i ett tiotal arbetsgrupper där ordförande ofta är en styrelsemedlem. Grupper som

är igång är t ex torpinventering, museigrupp, redaktionsgrupp, turistkartegrupp, inspelningsgrupp m fl.

Hembygdsföreningens verksamhetsområde sträcker sig över hela tio socknar samt tätorten Örsundsbro. För att bättre kunna bevaka vad som händer i bygden ska vi nu införa ytterligare en organisation, med s k sockenombud. Dessa ska t ex kunna dokumentera landskapets förändring, byggnader som ska rivas, utföra enklare inventeringar o s v.

Under åren har också diskuterats en större satsning på ungdomsverksamhet. Redan nu samarbetar föreningen med skolan vid de s k Kvekdagarna, men föreningen hoppas kunna fördjupa det samarbetet. Bl a diskuteras att den egna bygden skall kunna utnyttjas bättre i historieundervisningen i skolan.

Göran Uvkäng

Lovö Hembygdsförening

1992 och 1993

Verksamheten omfattade båda åren vissa stående inslag: valborgsmässaofirande i Drottningholmsparken, årsmöte i maj i Kina slottskök, bussutflykter i juni och september, vandringar på Lovö fornstig samt hembygdsdag på Hogsta hembygdsmuseum i september.

Vid årsmötet 1992 visade fotografen Kenneth Bengtsson sina vackra naturbilder från Mälaröarna. Vid mötet 1993 berättade slotts-trädgårdsmästaren Dan Haubo om Drottningholmsparken, dess historia, problem och

framtid. – Vid hembygdsdagarna fick vi rapporter från seminarieutgrävningarna på Lovö resp år av docent Bo Petré från Stockholms universitet.

Försommarutflykterna gick båda åren till Uppland. 1992 besöktes bl a Bishop Hill-museet i Biskopskulla, den nyrestaurerade stumfilmsbiografen i Örsundsbro, Salneckeslott, Gryta majorsboställe och Gryta kyrka. Året därpå gick färden utmed Sävaån med besök bl a i Balingsta och Järlåsa kyrkor samt Kaplansgården i Härkeberga. – Höstutflykterna ägnades åt Södermanland, då vi också fick tillfälle att begagna oss av den nya färjeförbindelsen Jungfrusund (Ekerö)–Slagsta (Botkyrka) och på så sätt snabbt komma ut på E 4:an. År 1992 besöktes bl a antroposofernas centrum i Järna, Oaxen med sitt nu nedlagda kalkbruk samt Hölö kyrka och hembygdsmuseum. Utflykten 1993 ägnades åt Gamla Eskilstuna och Torshälla.

Med anledning av 200-årsminnet av konung Gustaf III:s död anordnade föreningen under en vecka i augusti 1992 en manifestation med centrum på den s k Monumentholmen i Drottningholmsparken. Holmen var planerad att utgöra en minnesplats över konungen. Endast ett stenfundament kom emellertid att uppföras, avsett att uppbära en porträttbyst av Gustaf III. Föreningen hade nu låtit uppföra ett provisoriskt monument på sockeln, prytt med en porträttmedaljong av Gustaf III. Genom skyltar runt holmen och guidade rundvandringar informerades man om Holmen och dess funktion som central komponent i den s k Engelska parken – Veckan avslutades med ett fackel-

tåg från Slottet till den vackert illuminerade Holmen, fackeldans och gustaviansk musik, framförd av Ensemble Pasticcio i tidsenliga dräkter.

Ordförande i föreningen är sedan 1988 komministern i Lovö församling Lars Djerf.

Malin Beijer

Läbyvads hembygdsförening

1993

Läbyvads hembygdsförening har Läby socknen som verksamhetsområde. Föreningen äger och organiserar verksamheten i bygdegården i Österby. Antalet medlemmar var vid årets slut 120.

Till de årligen återkommande verksamheterna som samlar medlemmar och gäster hör julfesten för barn, årsmötet med supé, Hembygdens dag på Kristi Himmelfärdsdag med gudstjänst och samkväm i bygdegården, traditionellt midsommarfirande samt Luciafest. Luciafirandet 1993 skilde sig dock från tidigare års. Anledningen var att luciatåg arrangerats i precis 40 år i föreningen och till årets upplaga var alla »gamla» Lucior inbjudna för att sprida ljus. I tåget deltog 11 lussebrudar och publiken log igenkännande.

Med anledning av det riksomfattande projektet Den svenska historien och länsmuseets regionala projekt »Kärnhuset i riksäpplet», iordningsställdes bysmedjan i Österby som ett informationsrum om bygden i allmänhet, Vadbackahögen och Läbyvad. På åkerholmen placerades också läns museets

informationsskylt om Eriksgatans sträckning och traktens roll när Svea rike formades. Smedjans gavel försågs med en stor skylt med texten Kulturinformation Läbyvad. För att skapa uppmärksamhet restes intill smedjan en färgglad figur föreställande Gustav Vasa, pekande på det ödesdigra vadet.

På Hembygdens dag den 20 maj, tågade alla deltagare med spelmän i täten till smedjan där föreningens ordförande Kerstin Eriksson avtäckte Gustav Vasa-figuren varefter förfriskningar serverades.

Den 13 juni arrangerade kulturkommittén en cykelutflykt längs den nya cykelvägen som anlagts parallellt med väg 72. Arkeolog Dan Fagerlund informerade inledningsvis och efter vägen om vår bygds förhistoria med utgångspunkt från de undersökningar som föranleddes av cykelvägens tillkomst.

Resultatet av skyltningen lät inte vänta på sig och effekten blev över all förväntan. Många förbipasserande stannade till vid smedjan under sommaren och tog del av vår bygds spännande historia. Detta framgår inte minst av gästboken som placerats i smedjan.

Under våren producerade föreningen också ett vykort föreställande Läbyvad och Vadbackahögen med en kort informationstext på baksidan.

Håkan Liby

Olands Hembygds-gille

1992

1992 firade Olands hembygds-gille sitt 70-årsjubileum. Vid julgillet 11 januari medver-

kade länsantikvarie Karl-Johan Eklund. Olands Felare underhöll som vanligt med folkmusik. Gamla Klockargården i Alunda var även denna gång välfylld.

Äggsexa hölls 10 april på Gammel Gränome. Erhard Wikfeldt berättade om smeden Karl Eriksson, Gimo. Karin Andersson och Maria Lindahl spelade allmogemusik tillsammans med sina barn.

Nationaldagen 6 juni firades vid Gamla Klockargården i Alunda tillsammans med föreningar i Alunda.

Midsommarfesten på Gammel Gränome besöktes av ca 1 300 personer. Hembygdskören sjöng, Ekeby Spelmän underhöll med musik, Olands Folkdansgille dansade folkdanser och ledde lekarna. Trollkonstnären Topper Martyn trollade för små och stora barn.

I huvudbyggnaden visade konstnären Kerstin W Carlsson akvareller och temperamålningar.

Hembygdens dag firades den 23 augusti tillsammans med Alunda församling. Kyrkoherde Bertil Bodin medverkade och Olands hembygdsgilles teatergrupp uppförde Karin Alinders teaterpjäs »Per-Olov går i bönmål». Torsten Randberg och Karin Andersson spelade folkmusik.

13 september var det Kulturhusens dag. Gammel Gränome, Gamla Klockargården och Gimo museum var öppna och visades för allmänheten. I Gimo var det också loppmarknad.

I samband med årsmötet 25 oktober firades hembygdsgillet 70-årsjubileum. Rune Selén och Erhard Wikfeldt berättade min-

nen från de första Olandstingen 1926 och 1931. Sveriges Hembygdsgillets förtjänstmedalj med lagerkrans utdelades till Sture Alm, Ellida Ahlström, Sven Ahlström, Sylvia Lengstrand, Gunda Nordvall, Rune Selén, Ann-Marie Wahlund, Erne Wahlund och Erhard Wikfeldt. Erhard Wikfeldt överlämnade gåvobrev till hembygdsgillet från överskottsmedel från utgivningen av »Gimo förr» och »Gimo nu». Ordförande Erne Wahlund föredrog en historik över de gångna 70 åren.

1993

Vid julgillet 16 januari berättade Ulla Staf-ring om Verner von Heidenstam och hans hem Övralid. Olands felare svarade för musiken och Gamla Klockargården var fullsatt.

2 april hölls äggsexa på Gammel Gränome. Anna-Maja Högstrom berättade om en resa till Estland. Hemslöjdsalster från Estland visades och Karin Andersson och Marja Lindahl med sina barn stod för musiken.

Nationaldagen 6 juni firades vid Gamla Klockargården tillsammans med föreningar i Alunda.

Midsommarfesten på Gammel Gränome lockade hela 1 400 personer. Hembygdskören sjöng, Ekeby spelmän spelade och Olands Folkdansgille dansade folkdanser och ledde lekarna kring majstången. Trollkarlen Marco trollade för barnen.

I huvudbyggnaden visade hembygdsgillet teckningar ur sin samling av Bruno Liljefors.

Från återinvigningen av den restaurerade Habergabron 9 okt 1993. Fr v Erling Wahlund, ordförande i Olands hembygdsförening, samt Yngve Jordeby, representant för ombyggnadskommittén.

I tiondeboden visade Margit Edehult och Jan Andersson målningar.

Hembygdens dag anordnades 29 augusti tillsammans med Alunda församling. Samma dag uppmärksammades Naturens dag vid Gammel Gränome tillsammans med Upplandsstiftelsen.

9 oktober återinvigdes den renoverade Habergabron, som restaurerats med hjälp av medel från länsarbetsnämnden samt generösa gåvor. Efter den högtidliga invigningen

följde samkväm i Borgen med kåserier om Haberga och annan underhållning.

Vid årsmötet 7 oktober höll bibliotekarie Gunnel Furuland ett föredrag om litteratur som behandlar olandsbygden. Ekeby spelmän underhöll med musik.

Gimo museum har renoverat och iordningställt den andra lägenheten i Gamla skolan. Öppet hus och visningar för grupper och enskilda har ordnats.

15 augusti 1992 tillträdde Anita Brander

och Bengt Blom som nytt vicevärdpar på Gammel Gränome hembygdsgård.

Medlemsantalet var vid 1993 års utgång 450.

*Gunnel Furuland
Gunda Nordvall*

Rasbo Hembygdsgille

1992–1993

Hembygdsgillet har c:a 195 medlemmar och har varje år haft årsmöte, vintermöte och styrelsemöten. Vid vintermötet kåserade författaren Peter Englund om Sveriges stormakts-tid under 1600-talet.

C:a 2 650 personer har under de två åren besökt Gammelgården. Förutom vid fester och möten har föreningar, släkträffar och gamla konfirmandgrupper samlats där.

På nationaldagen och midsommarafton samlas traditionsenligt ordsbefolkningen till fest vid Gammelgården.

I augusti firas hembygdsgdagen, som har inletts med gudstjänst och högtidstal. Folkdansare och spelmanslaget har medverkat.

Varje år samlas ett 20-tal medlemmar med lie och räfsa till slätterkväll för att snygga upp vid Gammelgården. Den övriga verksamheten har till stor del varit inriktad på vård och underhåll av densamma.

Utflykter har gjorts, 1992 till Björkö och Birka och 1993 till Historiska och Nordiska museerna.

1993 invigdes en minnessten över Långbacka-Jan vid Långbacken, Hov, Rasbo. Stenen har formgivits av Lars Mattsson, Gräsö.

Torpboken skriven av Lars-Erik Karlsson har sålts i ca 800 ex och Rasboglimtar utgiven 1992 i ca 500 ex.

Gillet har skänkt en tavla av Rasbokons-tären Sven Holm till det nybyggda försam-lingshemmet i Rasbo.

Dagny Almlöf

Rasbokils hembygds- och fornminnesförening

Under de gångna två åren har aktiviteten i vår förening, som räknar c:a 140 medlemmar, varit hög och bl a innefattat förberedelser in-för föreningens 50-årsjubileum.

Hembygdsgården med ladugård och bo-dar och soldattorp har genomgått en omfat-tande yttre renovering och målning. Restau-tering utfördes delvis som ALU-arbete, delvis som frivilligt arbete av medlemmarna. Av Vattenfall har föreningen för en symbo-lisk summa fått köpa den s k tertiärstationen vid Rasbokil, som egentligen var planerad att rivas. En smedja vid Kullbol i norra delen av socknen och timmer från en äldre smedja vid Putsbol i Rasbo har skänkts av Rasbo Hä-rads allmänning resp greve Oscar Bernadot-te. Vi planerar att timra upp smedjan på nytt på hembygdsgårdens mark under det kom-mande året.

Föreningen firade ett ståtligt 50-årsjubi-leum på hembygdsgdagen den 15 augusti 1993 med deltagande av flera hundra perso-ner. Efter friluftsgudstjänst invigde lands-hövding Jan-Erik Wikström jubileet. Chefen för Statens historiska museer, Ulf-Erik Hag-

Rasbokils Hembygdsförenings 50-årsjubileum 15 augusti 1993.

berg, talade om hembygdsföreningarnas stora betydelse för dokumentation och upprätthållande av gångna tiders tradition och kultur. Jubileet hedrades av bl a de tidigare landshövdingarna Ragnar Edeman och Hans Alsén och landsantikvarie Stig Rydh med sin närvaro. Föreningen hade anordnat en utställning om vikingatiden, uppbyggd kring en kopia av den s k Årby-båten. Denna unika roddbåt från omkring år 850, vars original numera ingår i den permanenta utställningen på Statens historiska museum, påträffades vid grävning på Årby 1933 och undersök-

tes två år senare av Holger Arbman. Efter jubileet överfördes utställningen med kopian av båten till Upplandsmuseet där den stod utställd under ett par månader.

På hembygdsdagen ordnades också lekare och tävlingar från vikingatid. Lincirkeln visade sina vävar, och ett trettiotal sockenbor visade upp en imponerande samling egna konsthantverk till försäljning.

Till jubileumsåret gav föreningen ut två skrifter. »Rasbokils sockenhistoria» skrevs av fem föreningsmedlemmar och innehåller bl a Rasbokils kyrkas och klockstapels bygg-

nadshistoria, resultat av torpinventering i socknen, historik över skolväsendet samt socknens indelta soldater under 1800-talet. Den andra skriften, »Historien om Årby», var författad av Ingvar Eriksson och beskriver Årby sätesgårds historia från medeltid till nutid. Den gavs ut gemensamt med Rasbo hembygdsförening.

Vissa av föreningens aktiviteter återkommer år från år. Hit hör midsommarfirandet vid hembygdsgården tillsammans med bygdegårdsföreningen samt hembygdsgården i augusti. Cirkelverksamheten har omfattat bl a gårdsgårdsbindning och odling och hantering av lin. Medlemmar i lincirkeln har demonstrerat linberedning och medverkat vid skördedagen på Disagården samt deltagit i Hemslöjdsföreningens linspinnartävling i Österbybruk.

Vår ordförande, Kerstin Höök, var en drivande kraft i föreningens arbete, inte minst inför jubileumsåret. Hon hann publicera sina studier om sockenkyrkans och klockstapelns byggnadshistoria och historiken om skolorna i Rasbokil, och hon ledde genomförandet av jubileumsdagen. Ingen kunde då ana att hon redan var svårt sjuk. Innan året var till ända hade föreningen mist sin kära ordförande.

Ingvar Eriksson

Rimbo Hembygdsförening

1992

Vid årsmötet 17 februari 1992 antogs den tidigare föreslagna namnändringen från Sjuhundra hembygdsförening till Rimbo hembygdsförening.

Styrelsen har hållit 10 sammanträden. Årsmötet hölls den 17 februari i lidret på Tolvmansgården. Svante Hagman framkallade rysningar hos åhörarna, när han berättade om »Ruskigheterna i Rösa i forna dar».

Föreningens verksamhet har i huvudsak varit förlagd till Tolvmansgården som även, liksom tidigare år, hyrts ut till föreningar och privatpersoner för sammankomster och fester. Hembygdsföreningens egna arrangemang har i stort följt de preliminära programmen.

- 8 mars Den internationella kvinnodagen – uppmärksammades på Tolvmansgården. Gyrid Högman från Åland berättade medryckande om de åländska kvinnornas historia: Birgitta Bergh och Mari From underhöll med sång – ett arrangemang i samarbete med folkbiblioteket.
- 6 april Åke Tidigs kom till Tolvmansgården och berättade och visade bilder om Växter i kulturhistorien. Kaffe med dopp.
- 13 april »En kväll i Stilla veckan». Daniel Lindberg ledde andakten på Tolvmansgården – såväl i tal som sång.
- 24 april Rune Blomdahl ledde en vandring i rågången mellan Fasterna och

- Rimbo – en tuff promenad. Men man fick lön för mödan då man kunde konstatera att de Hornska stenarna från 1661 fanns på plats.
- 30 april Valborgsmässofirandet. De sammanslagna körerna hälsade våren med sång och Janne Staff höll talet till våren och utbringade livet. Spelmanslaget underhöll med musik. Kaffe med gott bröd kunde avnjutas i stugan.
- 18 maj Rimbo-rundtur för nyinflyttade leddes av Rune Blomdahl.
- 25 maj Årets vandring till trefaldighetskällan i Midsjö företogs i vackert väder. De törstande vandrade med lätta steg till toner från Sven Abrahamssons dragspel och Lasse Wedins fiol. Man sjöng tillsammans gamla skillingtryck och Kerstin Askesjö läste några dikter och det medhavda kaffet fick släcka törsten.
- 6 juni Pingstafton – nationaldag – spelmannsstämman. En fanborg med deltagare från Hemvärnet. Lions club och folkdansare inledde. Högtidstalet hölls av Leif Gunnerhell och därpå följde spelmannsmusik och folkdansuppvisning. Även en grupp estniska folkdansare förnöjde publiken med uppvisning av sina danser. Senare vidtog spelmannsstämman med såväl uppspelningar som buskspel.
- 19 juni Midsommarafton – minst 1 000 personer kom denna dag till Tolv-
- mansgården och deltog, mer eller mindre aktivt, i majstångsresning, ringlekar, folkdansuppvisning, lottköp och inte minst kaffe- och saft-drickning.
- 4 juli Vandring i Liesta. Kersti Morger ledde en grupp genom ett sommarfagert Liesta och hon kunde bli visad på två nyligen upptäckta gravar i området.
- 25 aug Exkursion med Åke Tidigs. Vandringen gick i Ekdalen-Kvarnbol-
Gläntan och där beskådades Upplands största en (omkr 165 cm).
- 28 aug Kulturkvällen på Tolvmansgården – kunde bjuda på vackert väder efter en regnig dag. Programmet – körsång, »musik på logen», spelmannsmusik, folkdansuppvisning samt demonstration av roslagslitteratur på folkbiblioteket, spinning och bandvävning – uppskattades mycket.
- 14 sept Arne Olsson visades gamla Rimbo-bilder ur Lage Mattssons arkiv och det var påtagligt roligt att se och kanske känna igen miljöer och människor från gamla tider.
- 28 sept Traditionsenlig skördefest. Spelmännen inledde med glada låtar och Caj Hansen, som var ansvarig för kvällen, läste såväl dikter och skötte auktionen med glans.
- 12 okt Rune Blomdahl bjöd oss med på en resa till Yemen i »ord, bild och mat». Han berättade till utomordentligt fina bilder om sin strapats-

rika resa och efteråt bjöds på yemenitisk gryta.

- 26 okt Den svenska folkskolan 150 år firades denna kväll på Tolvmansgården – Ulla Wahlström höll ett uppskattat föredrag. Elever från Bålbroskolan sjöng skolsånger och ytterligare en elevgrupp uppförde det klassiska dramat »Årsexamen i Ruskaby skola». En utställning av gamla läroböcker och planscher hade anordnats i samarbete med folkbiblioteket.
- 9 nov Dags för husförhör. Rune Henriksen höll i trådarna och hade god hjälp av PRO-kören, som underhöll med sång och Stig Saverstam som mätte kunskaperna med en frågetävling.
- 23 nov »Visor i höstens tid», Daniel Lindberg sjöng och kåserade.
- 7 dec Dags igen för »lilla julafton» som firades i lidret på Tolvmansgården. Lilla sillbiten, skinkan, gröten och kaffet smakade förträffligt och musikunderhållning och uppläsning gjorde ytterligare kvällen minnesvärd.

Under perioden 15 augusti–6 september hade hembygdsföreningen i samarbete med föreningen »Hem och samhälle» anordnat en uppskattad utställning i lidret under arbetsnamnet »Våra käraste broderier».

Arbetsdag hölls 25 april på Tolvmansgården. Därtill har ett otal arbeten utförts genom enskilda insatser.

Spelmansstämma vid Tolvmansgården, Rimbo.

Ny flaggstång har kommit på plats framför stugan. Ny belysning på stuga och lider. Stig Jansson har stått för ombyggnad av lidrets kapprum. Lions club har bekostat och utfört arbetet med ombyggnad av handikapptoalett. Rödfärgning av stugan har också utförts.

Studiebesök. Några medlemmar gjorde den 1 februari ett studiebesök på Ålands museum i Marichamn, där man visade åländska lapptäcken.

Friluftsgudstjänster har hållits på Tolvmansgården med god anslutning av både Rimbo församling och missionsförsamlingen i Rimbo. Annandag pingst, Midsommardagen, 19 juli och 16 augusti.

Filminspelning. TV 1 kontaktade vid årets början Eric Johansson med förfrågan

om möjligheten att få spela in delar av »Kejsaren av Portugallien» på Tolvmansgården. Det positiva svaret resulterade i att inspelningarna gjordes 27 maj och 12 juni i härligt sommarväder och filmen kunde vi ju se i TV i julas.

Barnomsorgens dag förlades även i år till Tolvmansgården och ca 800 barn med vårdare och ledare besökte gården för att leka, lyssna på sagor och kalasa på saft och Rimbo-bullar i det sköna, varma vädret.

Taxens dag anordnades den 14 juni – många besökare av både två- och fyrbenta varelser.

Den fjärde årgången av årsskriften »Sjuhundrabygden» kom från trycket i slutet av november, redaktör Rune Blomdahl.

Antalet medlemmar var vid verksamhetsårets slut 325.

1993

Styrelsen har hållit 9 sammanträden. Årsmötet hölls den 22 februari i Rimbo församlingshem. Då Rimbo hembygdsförening 1993 kunde fira sitt 30-årsjubileum, passade man på att högtidlighålla detta i samband med årsmötet. Svante Hagman, som skulle »minnestala» blev förhindrad, men Nils Andersson, levandegjorde för åhörarna hur arbetet i hembygdsföreningen gestaltat sig från början. Tre hedersdiplom tillföll Nils Andersson, Svante Hagman och Arne Olsson innebärande ständigt medlemskap i Rimbo hembygdsförening. Avgående ordf Gerd Lindgren avtackades av Eric Johansson med varma ord och blommor.

Föreningens verksamhet har som tidigare

i huvudsak förlagts till Tolvmansgården, där de flesta av de fastställda programpunkterna arrangerats och genomförts.

8 mars Den internationella kvinnodagen firades även i år på Tolvmansgården, dit författaren Heidi von Born inbjudits. Hon presenterade några kanadensiska kvinnliga författare för en mycket intresserad publik. Programmet anordnades i samarbete med folkbiblioteket.

21 mars Kaffe och våfflor på Tolvmansgården.

5 april En kväll i Stilla veckan – andakt och samtal på Tolvmansgården. Sammankomsten leddes av Stig Saverstam.

19 april Öppet-hus-kväll med Kalle Petersson, som berättade om »Fjäll-Pelle» i Tolvmansköket.

16 maj Då var det mest skäll på Tolvmansgården – Dreverklubben hade nämligen hyrt gården till hugnad för såväl två- som fyrbenta vänner.

6 juni Nationaldagen firades i vackert försommarväder på Tolvmansgården. Representerade organisationer var Lions, Hemvärnet, Spelmans- och folkdanslag samt en barnkör från Bålbroskolan. Högtidstalet hölls av Sven-Olov Norlin, lotter såldes och kaffet kunde avnjutas i trädgården.

6 juni Midsommarfirande – och midsommaraftonens program kunde genomföras planenligt tack vare »tumme med väderguden» – regn

- före och efter festen! Många kom till Tolvmansgården för att uppleva svensk midsommar med majstång, folkdans och lekar till spelmansmusik, lottköp och inte minst avnjuta kaffe och glass i det gröna.
- 3 juli Invigning av årets utställning »Från bondbyar till järnvägsknut» förrättades av Eric Johansson.
- 21 aug I samarbete med Lions club i Rimbo kom Natasja Andersson med en grupp ryska barn till Tolvmansgården, där barnen i en uppvisning med ryska danser visade stor skicklighet. Kollekt och lotteriintäkt till föll barnen.
- 18 okt Årets skördefest på Tolvmansgården. Deltagare och skördealster samsades gott i lidret. Gerd Lindgren inledde kvällen med att livfullt berätta och visa bilder från Vietnam.
- 20 okt I samarbete med STF:s Roslagskrets hade man inbjudit till »Linkväll» på Tolvmansgården. Ulla Engström berättade det mesta om linets väg från frö till vävnad.
- 25 okt Visafton under medverkan av Daniel Lindberg och Helena Kellberg och med inslag av såväl andlig som profan sång, som gav en fin stämning där man trängdes i Tolvmansköket.
- 15 nov Husförhör hölls traditionsenligt i andersstugan på Tolvmansgården och deltagarna fick visa sina bibelkunskaper i en »tipstolva», som

- Stig Saverstam sammanställt. Skälby rote bjöd på gott kaffe och hembakat bröd.
- 6 dec »Lilla julafton». Många förväntansfulla deltagare bänkade sig vid de festligt dukade borden för att avnjuta den goda julmaten; lyssna på spelmansmusik och uppläsning samt köpa lotter.
- 13 dec På självaste Lussekvällen samlades hugade »klippare» till pysselkväll i Tolvmansköket, där spisvärme och tända ljus jagade mörkret på flykten.

I samband med de stora utställningarna på riks- och länsplan har Rune Blomdahl initierat hembygdsföreningen att anordna en utställning på det lokala planet – alltså Rimbo-bygdens under 100-150 år. Under den samlande titeln »Från bondbyar till järnvägsknut» startade förarbetet redan i december månad 1992 och det hade lagts upp som studiecirkel i närmare 20 olika verksamhetsområden. Rune Blomdahl var den store inspiratören – medarbetarna tycktes sätta till alla klutar och utnyttja de kontakter och källor som stod till buds. Den 3 juli – en lördag – kunde så Eric Johansson förklara utställningen öppnad. Många av besökarna kände att det rikhaltiga materialet krävde ytterligare besök. Man kunde också stärka sig med kaffe, som serverades i stugan. – Delar av denna utställning hoppas föreningen kunna permanenta på logen men redan under hösten kunde förbipasserande på Köpmangatan i Rimbo ta del av dessa projekt. I samarbete

med Roslagsbostäder ställdes en del föremål ut i en outhyrd butikslokal. – Som tack för allt nedlagt arbete ordnades en fest i lidret för alla medarbetare.

Friluftsgudstjänster har hållits på Tolvmansgården 23 maj, 31 maj samt 26 juni, samtliga i samarbete med Rimbo församling samt 25 juli med Rimbo missionsförsamling som arrangör.

Kulturvandringar har företagits – den 15 maj ledde Rune Blomdahl en vandring – som visade sig bli ganska tuff i rågången mellan Rimbo och Fasterna. Den 14 augusti var Rune på språng igen – denna gång i gränstrakterna mellan Edsbro, Lohärad och Rimbo och med Ulla Andersson som extra guide.

Den 28 april besökte en grupp ur föreningen Nordiska museets utställning »Den svenska historien».

Under året har omfattande reparationer utförts på Tolvmansgårdens byggnader; taken på ladugård, loge och bostadshus har lagts om och ny skorstensstock har murats på bostaden. Arbetet utfördes av fyra ALU-arbetare och pågick hela sommaren. Hela gården har rödfärgats och målats – även detta utfört av en ALU-arbetare. Han lagade också vägen upp till gården och planerade delvis tomten samt murade om skorstenen på smedjan.

Den femte årgången av årsskriften »Sjuhundrabygden» kom ut till försäljning i november och innehåller förutom de intressanta läsvärda bidragen, en bildkavalkad från Rimbo 1993.

Antalet medlemmar var vid verksamhetsårets slut 350.

Som framgår av denna verksamhetsberättelse så har vi under perioden i stort bedrivit sådan verksamhet, som varit tradition under många år. Vi tackar våra medlemmar för deltagande och gott samarbete.

Styrelsen

Roslagens Fornminnes- och hembygdsförening

Roslagens Fornminnesförening arbetar vidare. Man arbetar för firandet av den svenska nationaldagen i Norrtälje stad. Där börjar man med marsch från Rådhuset till Roslagsmuseet med Norrtälje Musikkår, karoliner och barnkör. Karolinerna medverkar annars i stadens Krönikespel. Innan man tågar från Rådhuset, klämtar man i den gamla klockan, som på 1600-talet hängde i kapellet på Svenska Högarna. Hösten inleds med »Sensommarkväll på Penningby slott». Gäst år 1992 var ledamoten av Svenska Akademien Sten Rudholm, som bor i Roslagen, och år 1993 kom tecknaren Bertil Kumlien dit. Man har anordnat resor till utställningarna »Den svenska historien» på Historiska museet och Nordiska museet, Stockholm. Under vinterkvällarna har film- och bildvisningar om bygdens historia uppskattats. Vidare har man engagerat sig i stadsbyggnadsfrågor, och då och då anordnat stadspromenader med särskilda teman.

Eftersom Dan Andersson i sin ungdom reste runt i Roslagen och Nils Ferlin bodde här, kom Gunde Johansson till Norrtälje ett

par gånger för att sjunga och berätta om de båda. Det blev stor succé.

Framlidne färghandlaren Torsten Nordströms våning är sedan många år ett museum, som då och då visas. I Svenska Turistföreningens årsskrift, som har Roslagen som tema, presenteras den på ett tilltalande sätt. Fornminnesföreningen har ett särskilt ansvar för den.

Lennart Jansson

Rådmansö hembygdsförening

1992

Vid årets Rådmansödag den 31 maj, visade vi gamla fotografier. Man fick gissa var och när de var tagna, det var inte lätt! Vi fick också en hel del tips på foton till Rådmansöboken 3. Fler insamlingar av foton skedde bl a i Södersviks bibliotek och i Refsnäs.

Under våren hade museet öppet tisdagkvällar, och det var en hel del besökande.

Under våra öppet-hus-dagar 18–19 juli visade Arne Pettersson hur man slår med lie, och Astor Sjölund visade hur man lagar nät. Vi bjöd på soppa och för musiken stod »Grannsämja» från Nynäs.

Årets båtutflykt gick till Tjockö och Söderarms skärgård en solig lördag, med strandhugg och matsäck på Båtskär. På Tjockö guidade Jan Söderman.

I augusti kunde man få vara med om ängs- och hagmarksskötsel hos Lennart Albinsson. Tyvärr var det inte så många där, men vi hoppas fler kommer nästa gång.

På sockendagen den 30 augusti firades även skolstadgans 150-års jubileum, med visning av skolan och ett fint iordningställt klassrum från 1800-talet. Där var många besökare, både gamla och nya elever.

Byvandringen i år gick i Rådmanby. Det var så mycket folk att det tyvärr var lite svårt för en del att höra vad som berättades.

Vid höstens musikcafé underhöll bygdens ungdomar till stor del. Karin och Kristin spelade piano, Henrik Svensson tensorsax tillsammans med Lasse Larsson på gitarr. Maria Andersson spelade dragspel och Olle Sewerins svänggång stod för ett härligt gung.

Till jul stöpte vi ljus, en trevlig tradition som vi vill bevara. Stora som små doppade eller rullade bivaxljus.

Flera skrivelser har gått mellan kommun, landsting och oss vad det gäller museets framtid. Det är fortfarande osäkert om fastigheten skall säljas.

1993

Rådmansöboken »Rådmansö förr» är under utarbetning. Boken skall i huvudsak innehålla bilder och bildtexter. Roine Karlsson är ansvarig för bilderna. Övriga medarbetare till boken är Göran Hedberg, Lennart Albins-son, Birgitta Jansson och Sture Malmgren.

Vårens program inleddes med fågelpromenad på Riddersholms marker med Bo Granberg som guide.

Till årets Rådmansödag den 6 juni ordnades tipsrunda; 1:a pris biljett till båtutflykten till Arholma 4 juli. Denna utflykt blev lyckad med god anslutning under en solig sommar-

dag. En lärare från Arholma berättade litet om öns historia.

Den 11 juli ledde Lennart Albinsson en välbesökt blomstervandring i Åkerö och den 24 juli ordnades en cykeltur med start vid Björkövallen.

Museet i Aspnäs höll öppna kvällar tisdagar i juli.

Hembygdens dag den 1 augusti bjöds det på soppa och fläderblomssaft i Aspnäsmuseet. Lennart Albinsson ordnade i år igen ängs- och hagmarksskötsel lördagen den 14 augusti.

Sockendagen den 5 september kallades i år »En söndag för 50 år sedan». Spelmän från Nynäs underhöll och 40-talsminnen visades i församlingshemmet vid kaffet.

Byvandringen i år skedde i Räfsnäs den 12 september. Östen Österberg och Ulf Tärnström guidade.

Den 18 sept visade Emil Heilborn några utsökta skärgårdsfilmer från 50- och 60-talet och underhöll även publiken med spel på såg. Trion »Bröderna Helgesson» avslutade kvällens underhållning.

Musikcafét sköts upp till senare tillfälle, då det var många musikaktiviteter samtidigt på Rådmansö.

»Julstöket» ordnades i december.

Under hösten har styrelsen besökt Roslagsmuséet och sett utställningen »Rospigens 1700-tal».

Då det varit osäkert hur länge föreningen får hyra Aspnäsmuseet har utskick gjorts angående efterlysning av lämpligt hus i bygden. Även stödfond har bildats.

Marita Sandin

Skogs-Tibble Fornminnes- och hembygdsförening

1992-1993

Årsmötet 1992 gick av stapeln den 8 mars i Sockenstugan. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar och kaffepaus berättade biologerna Karin Martinsson och Ulf Svensson om den inventering av Upplands flora som pågår i bl a Skogs-Tibble. De visade också bilder på några i sammanhanget akutella växter.

Under fyra söndagar i juli då museet hölls öppet har följande teman varit: Binda vispar med björkris, knyppling, sadelmakeri och att tvätta på gammalt vis.

Skogs-Tibbledagen firades den 23 augusti under traditionella former. Den inleddes i kyrkan med »Musik i sommarkyrka» med Hagby spelmän under ledning av kantor Ingrid Brolin. Därefter startade kaffeservering, loppmarknad, ponnyridning samt försäljning av lotter, karamellstrutar, korb och honung från Skogs-Tibble.

I museet högtidlighölls museibygnadens 150-åriga tillvaro. Den förutvarande skolan invigdes nämligen den 6 november 1842, undervisningen hade startat den 15 oktober samma år, och är alltså lika gammal som folkskolestadgan. Under ledning av Annika Sundström framförde några barn från bygden »Så var det förr» en skoldag från ca 1910.

Planer föreligger att byta ut de gamla elledningarna under våren-sommaren. Under året har museets fönster skrapats och målats. Museet har även i år besökts av flera pensionsgrupper och ungdomsgrupper.

Den 7 mars hölls årsmötet för 1993 varvid det bl a framkom att medlemsavgiften skall vara oförändrad. Efter årsmötetsförhandlingarna talade Håkan Liby från Upplandsmuseet över ämnet »Kärnhuset i riksäpplet».

Under söndagarna i juli då museet hölls öppet har dessa teman varit: Målning för barn, gamla lekar samt tillverkning av »gamla» leksaker. Söndag den 12 september arrangerade föreningen en guidad utflykt i centrala Uppsala under ledning av Annika Sundström.

Under hösten påbörjades reparation av museet med hjälp av folk från ALU-projekt. Bl a har verandan lyfts och reparation av fönster gjorts.

Christer Claesson

Föreningen Släktforskare i Uppland

1992

31 december 1992 hade föreningen 470 medlemmar. Styrelsen har hållit 10 st protokollförda sammanträden. Föreningen har under 1992 hållit 4 st föreningsmöten.

Medlemsbladet har under 1992 utkommit med 4 nummer. Medlemsbladet har skickats till andra släktforskarorganisationer och institutioner. Medelupplagan har varit 600 exemplar. Till Uppsala Släktforskar dagar utgavs en utställningskatalog i 2 000 exemplar varav 1 000 exemplarades och ingick i ett lotteri.

1992 har varit präglad av genomförandet av Uppsala Släktforskar dagar varför övrigt föreningsarbete har fått maka åt sig.

3 dec Årsmöte. Nya stadgar antogs. Föredrag av Sigurd Rahmqvist. Ämne: Sätessgårdar, byar och nybyggen i Uppland under medeltiden

5 juli Föredrag av statsheraldikern fil dr Clara Nevéus. Ämne: Att arbeta som statsheraldiker och heraldikens historia.

29 nov Föredrag av Viola Germain. Ämne: Dräkthistoria.

11 dec Budgetmöte. Budget för 1993 antogs. Beslut om årsavgift. Föredrag av Bernt Tallerud. Ämne: Farsoter genom tiderna.

14-15 aug Sveriges Släktforskarförbunds riksstämma med ordförandekonferens.

15-16 aug Uppsala Släktforskar dagar

Under året har det hållits öppet hus 8 lördagar i föreningslokalen. 3 träffar har hållits med medverkande i Släktforskar dagarna.

Föreningen har varit representerad vid följande sammankomster

18 jan Norrtälje: Samarbetsträff med östra Svealands släktforskarföreningar

2 febr Uppsala: Fornminnesföreningens Vinterting

24 mars Uppsala: Sveriges släktforskarförbunds styrelsemiddag

14 maj Uppsala: Folkrorelsearkivet

14 aug Uppsala: Sveriges Släktforskarförbunds ordförandekonferens

- 15 aug Uppsala: Sveriges Släktforskarförbunds riksstämma
 10 okt Tumba: Samarbetsträff med Östra Svealands Släktforskarföreningar
 25 okt Uppsala: Fornminnesföreningen

14–16 augusti arrangerade föreningen i Celsiusskolan ordförandekonferens och riksstämma med släktforskar dagar för Sveriges släktforskarförbund. Uppskattningsvis besöktes dagarna av ca 3 000 besökare. Släktforskar dagarna öppnades av f d riksarkivarie Sven Lundqvist med medverkan av medlemmar i föreningen. 13 föreläsare bidrog med intressanta och lärorika föredrag. 45 utställare visade egna arbeten, information och släktforskartillbehör. Mats Bergman videofilmade under Släktforskar dagarna och har till föreningen skänkt videokassetter. Efter genomförandet av släktforskar dagarna sammanställdes en utvärdering som tillställts förbundet och kommande arrangörer av släktforskar dagar.

Under lördagen anordnades gemensam sammankomst med buffé för 240 personer i Odinsborg, Gamla Uppsala. Uppsala kommun, som representerades av kommunfullmäktiges ordförande Terry Carlbom, hade välvilligt ställt medel till förfogande.

Den 6 oktober bjöds 70 medarbetare på supé med underhållning. Inbjudna deltagare från Finland var Gunni Busck-Nielsen från Helsingfors släktforskarförening rf och Carl Christian Zitting från Raseborgs Släkt- och Byggedeforskare, Ekenäs.

Föreningens styrelse beslöt i mars 1992 att gå ut med ett upprop för att bilda Ingeborg

Klenells Minnesfond. Medel som tillfaller fonden skall enbart användas för soldatprojektet. Björn Hagelin övertog under samma månad ansvaret för projektet. Under hösten sammanträdde gruppen regelbundet med en träff per månad. Arbetet bestod i huvudsak av att komplettera och fullständiga de register över soldatinventeringen som tidigare framställts, sammanfatta läget i projektet samt planera arbetet.

Hembygdsföreningar och enskilda fortsatte att sända in uppgifter. Vid året slut hade ca 10% av det uppskattade antalet soldater i Uppland skrivits in i föreningens datoriserade register (drygt 3 000 soldater). Över hälften av dessa tillhörde Upplands regemente. Utöver dessa fanns ytterligare material färdigt att skriva in.

Soldatregistret visades, liksom föreningens soldatutställning, under Släktforskar dagarna 15–16 augusti. Soldatutställningen hade dessförinnan, tillsammans med Hans Lustigs träskulpturer, visats på regementet i Enköping mellan den 2–6 juni.

Einar Eiserman överlämnade under hösten en sammanställning till regementet om det soldattorp som idag står i anslutning till Polacksbacken i Uppsala. Delvis samma materiel fick också Vaksala hembygdsförening.

Två större inköp gjordes under året: en av Hans Lustigs soldatskulpturer i samband med att han bestämt sig för att sälja dem, och en bärbar dator för att i framtiden illustrera användningen av registret i samband med föredrag och besök ute i länet.

En soldatforskarhandledning framställdes som kommer att finnas tillgänglig under 1993.

För förtjänstfullt arbete med soldatprojektet har 25 medlemmar tilldelats diplom.

1993

31 dec 1993 hade föreningen 475 medlemmar. Styrelsen har hållit 5 st protokollförda sammanträden. Föreningen har under 1993 hållit 5 st föreningsmöten.

Medlemsbladet har under 1993 utkommit med 4 nummer. Medelupplagan har varit 700 exemplar. Medlemsblad har skickats till 160 andra släktforskarorganisationer och institutioner samt 20 enskilda personer. Från 75 st utomstående organisationer har inkommit medlemsblad och informationer.

25 febr Föreningsmöte. Föredrag av Birgitta Sandblad. Ämne: Bom, Lång, Löf och Gissman – några soldatöden i min släktforskning.

30 mars Årsmöte. Föredrag av fil dr Bernt Douhan. Ämne: Hur hittar jag val-loner i uppländskt bruksmaterial?

22 april Föreningsmöte: Lars Otto Berg berättade om Bösseskyttar (båtsmän i städerna)

20 maj Vårutflykt med frukost och lunch ombord på M/S Kung Carl Gustaf till Birka med 102 st deltagare. Utgrävningarna besöktes.

9 sept Föreningsmöte tillsammans med gästande Helsingfors släktforskarförening r f. Föredrag av fil dr Bernt Douhan. Ämne: Valloninvandring

till Sverige med anknytning till Finland. Christina Backman i Sara Lisa Moræus skepnad lät oss ta del av hur livet med Carl von Linné kunde vara. Hon talade ut om sina vedermödor för redaktör Eija Francke från Helsingforsföreningen.

14 okt, 21 okt och 27 okt Studiebesök, Uppsala Arkivcentrum. Ciceroner Lars Otto Berg och Gunilla Ehnström.

16 nov Föreningsmöte. Budget för 1994 antogs och beslutades om årsavgifter. Stadsarkivarien Christina Wahlström berättade om vad stadsarkivet kan erbjuda släktforskaren.

Under året har föreningslokalen hållit öppet hus 5 lördagar då bl a olika dataprogram presenterats och en »Olandsträff» en lördag.

Föreningen har varit representerad vid följande sammankomster:

7 febr Uppsala: Fornminnesföreningens Vintering

24 april Eskilstuna: Samarbetsträff med Östra Svealands släktforskarföreningar

13 maj Helsingfors: Helsingfors släktforskarföreningens 20-årsjubileum

13 aug Luleå: Sveriges Släktforskarförbunds ordförandekonferens

14 aug Luleå: Sveriges Släktforskarförbunds riksstämma

24 okt Uppsala: Fornminnesföreningens årsmöte

30 okt Stockholm: Samarbetsträff med Östra Svealands släktforskarföreningar

26 nov Uppsala: Invigning med bankett av Uppsala arkivcentrum

Föreningen hyr sedan 1 december 1990 tillsammans med Gamla Upsala Hembygdsförening lokaler i källarvåningen till huset Sköldmövägen 15 i Gamla Uppsala, som utgör en del av servicehusanläggningen Bele. Vissa inredningsarbeten har utförts.

I samband med att föreningslokalen har tillförts mer utrymmen har föreningens samlingar av tryck och andra skrifter i huvudsak kunnat placeras i ett enda rum med några forskarplatser. Genom generösa gåvor från andra organisationer samt från flera enskilda medlemmar i vår förening har bibliotekets bestånd av böcker och tidskrifter utökats betydligt.

Soldatgruppen 1993

Einar Eiserman lämnade i oktober soldatgruppen som därefter bestått av sex personer. De höll 1993 sju sammanträden under Björn Hagelins ledning. Verksamheten bedrevs i stort som tidigare år. Einar Eiserman och Åke Klenell höll under våren föredrag om soldatforskning i Österbybruk respektive Gottsunda. Björn besökte soldatinventerare i Värmdö, Täby och Åkersberga. Representanter för Tåbys soldatforskare träffade vår grupp i Uppsala i september. Vi var dessutom representerade vid firandet av Sveriges nationaldag på Upplands Regemente i Enköping. Nytt för året var att en arbetsgrupp bildades som sedan september går igenom alla typer av soldatmaterial på Landsarkivet

för mindre antal socknar. I datorn fanns vid årets slut cirka 15 procent av det uppskattade antalet soldater (5 136 stycken).

Häradskartor över inventeringsområdet inköptes. Dessutom besöktes Lantmäteriverket för demonstration av datoriserade kartor. Litteratur som berör soldater inom landskapet har införskaffats, liksom nya datorprogram. En soldatforskarhandledning utgavs.

Föreningen framför sitt varma tack för alla gåvor och bidrag.

Styrelsen

Sockenstugans vänner, Funbo

1992

Årsmötet hölls 15 mars. Lars-Erik Larsson berättade om traktens spelemän och för musiken svarade Eskil Bjervner dragspel, Annika Ekberg gitarr och sång samt Stefan Berry fiol.

Under året färdigställdes andra etappen av museet. Byggmästare Bertil Eriksson och Roine Gryden engagerades för arbetet. I den nya delen installerades bl a vagnmakare Arvid Petterssons maskiner och verktyg samt biografmaskinen som donerats av IOGT-logen i Funbo.

Vårvandring hölls i strålande solsken i trakterna kring Götarne och Björkkullaområdet under ledning av Eva Hjalmarsson.

Under sommaren har museet hållits öppet lördagar under juli-augusti samt efter överenskommelse.

Höstens vandring förlades till Uppsala. Solveig Oldeberg guidade deltagarna bland stadens sevärdheter.

1993

Vid årsmötet gästades vi av bibliotekarie Ann-Louise Bengtsson. Hon höll ett inspirerande föredrag om Funbo sockens första bibliotek. Detta var förlagt i Sockenstugan. Böckerna finns fortfarande på plats, men någon utlåning är inte aktuell längre.

Föreningen har donerats ca 200 fotoplåtar av Gertrud Ålund, barnbarn till handlaren, fotografen m m Johan Lundin. Dessa plåtar är numera arkiverade på Upplandsmuseet. Museet har sammanställt dessa fotoplåtar till en video varav föreningen fått ett exemplar.

Vårvandringen gick av stapeln den 22 maj. Färden ställdes till Funbo–Lövsta där vi guidades av Bert Jansson.

Höstvandringen företogs med bil till Björklinge Museum och Björklinge kyrka den 11 september. Utflykten blev mycket uppskattad av de medlemmar som deltog.

Även denna sommar hölls museet öppet två timmar på lördagseftermiddagar under tiden 3 juli–14 aug. Styrelsens ledamöter har turats om att guida. Dessutom har museet varit tillgängligt för visning under Vägkyrkans öppethållning.

Under sommaren har museet målats om, rabatterna vid Sockenstugan har grävts om och ytterligare perenner har planterats.

Föreningen har sett över och kompletterat sitt bandarkiv. De flesta upptagningar är gjorda av Ingegerd Englund som intervjuat gamla sockenbor om gångna tider. I arkivet

kan man bland 30-talet band finna Nanny Eriksson och Aina Hult berätta om hur det var att vara ung i Åkerby, Ester Hallingström talar om skolbarnsbespisningen och Klockarbol samt Paul Tolstoy som berättar om sin morfar läkaren Ernst Westerlund. Banden finns till utlåning genom styrelsens försorg.

Erik Engström Agneta Hellman

Solna Hembygdsförening

1992

Hembygds museet i Charlottenburgs gård har under året hållits öppet för allmänheten tre gånger i veckan. Styrelsens ledamöter och suppleanter samt ytterligare någon föreningsmedlem har enligt viss turordning handhaft vakthållning och visning av museet under öppethållandet. Museet har under året haft ca 950 besök.

Arbete har under året pågått med fortsatt inventering och registrering av bildarkivet, biblioteksregister, medlemsregister och föremålsregister. Till ändamålet har föreningen införskaffat en begagnad dator. Arbetet var vid årets utgång ej avslutat.

Som vanligt har föreningen mottagit ett antal gåvor från föreningsmedlemmar och andra. Gåvorna finns dokumenterade på museikansliet. Museiföremål med Solnaanknytning har under året inköpts och finns registrerade.

Ett stort antal grupper med pensionärer och skol/förskolebarn har gjort studiebesök på museet oftast under ordförandens ledning.

Informationsskriften »Charlottenburgs-bladet» har utkommit med två nummer under 1992.

Länsförbundets årliga budkavletävling första söndagen i september vanns 1992 av ett solnalag, vilket innebär att föreningen står som anordnare av budkavlen 1993.

Föreningen har under året hemställt hos kommunen att en gammal gårdssmedja från omkring år 1800 på västra Frösundaområdet får flyttas till Charlottenburgsparken för att där utgöra ett värdefullt tillskott av lokal för föreningen. Ärendet var under handläggning vid årets slut.

18 jan–23 feb Utställning »Den gamla butiken» – Lindgrens lanthandel

9 mars Charlottenburgkväll för medlemmarna

21 mars Årsmöte med Stockholms läns hembygdsförbund i Lidingö

14 mars–sept Utställning »Skolan förr och nu» skolan 150 år öppnades av Leif Bergsman.

27 mars Årsmöte med föreningen på Hotel Frösundavik. Henrik Waldenström från Naturens Hus och projektledare för Ekoparken WWS talade om Ekoparken, Stockholms gröna lunga – ett unikt sammanhängande natur- och kulturområde. Efter öppen diskussion uttalade sig årsmötet i princip för de tankar som förts fram av Waldenström – att slå vakt om de värden Ekoparken representerar och att hålla frågan om Eko-

parken levande. Årsmötet avslutades med en lätt måltid.

14 maj Kvällsutflukt till Örsundsbro och Lagunda hembygdsförening

23 maj Vårutflukt i skärgården i samarbete med nämndemannaföreningen

26 maj Medverkan vid Råsundadagen

28–31 maj Riksstämman med Sveriges Hembygdsförbund i Uppsala

28 maj Hembygds kyrkans dag i samarbete med Solna församling med gudstjänster, spelmän, kaffe och vandring

31 maj Charlottenburgsdagen med medverkan av Solna brass, Danderyds folkdanslag och Margaretas spelmän

2 juni och 11 augusti

Musik i Charlottenburgsparken med Solna bleck

29 juli Presskonferens för landets hembygdsföreningar inför hembygds-gårdarnas dag

2 aug Hembygds-gårdarnas dag – allmänt öppethållande

6 sept Stockholms läns hembygdsförbunds budkavletävling för länets hembygdsföreningar – Solnaföreningen vinnare

19 sept Igelbäckens dag

26 sept Höstutfärd till Adelsö hembygdsförening

15 okt Lyrikafton i museet med Barbro Hjort af Ornäs

3 okt–31 dec

Utställning av en medlems samling av svenskt glas

- 3 okt Länsförbundets länskonferens om »Den svenska historien»
- 15 nov Medverkan vid Spånga fornminnes- och hembygds Gilles 60-årsjubileum.
- 13 dec Lucia-kaffe på Charlottenburg med luciatåg

1993

Styrelsen har haft sju sammanträden och har därutöver haft ett stort antal sammanträffanden vid handläggningen av löpande ärenden.

Hembygdsmuseet i Charlottenburgs gård har under året hållits öppet för allmänheten tre gånger i veckan – onsdagar, lördagar och söndagar. Museet har under året haft ca 900 besök.

Solna kommun har under året fortsatt renoveringen av föreningens lokaler med bl a framtagning av gamla tak, målning, tapetsering och nyinredning av garderobsutrymme. Anskaffning av mattor och gardiner har skett.

Arbete har under året pågått med fortsatt inventering och registrering av bildarkivet, biblioteksregister, medlemsregister och föremålsregister. Genom Stockholms läns hembygdsförbunds försorg hade föreningen under en höstmånad en projektanställd tjänsteman på ALU-medel, i huvudsak verksam med föremålsregistrering. Tyvärr kunde anställningen ej förlängas.

Förslag har väckts inom styrelsen att inrätta ett »Wallinmuseum» i Charlottenburg. Förslaget bereds för närvarande.

Genom medverkan av släkten Wijnblad har styrelsen låtit iordningsställa ett porträtt av översten Adolf Fredrik Wijnblad till det sk Charlottarummet i museet.

En av gåvorna föreningen erhållit består av en stor samling filmhistoria, som täcker hela 1900-talet. Föremål med Solnaanknytning har under året inköpts.

Informationsskriften »Charlottenburgsbladet» har utkommit med två nummer 1993.

Som framgick av 1992 års verksamhetsberättelse vanns Länsförbundets årliga budkavletävling då av ett solnalag. Det innebar, att Solnaföreningen stod som arrangör för årets tävling den 5 september med ett 90-tal deltagare från hela länet. Efter lunch på Karlbergs slott, bussfärd genom Solna med Ingrid Larsson och Gunnar Sjögren som guider i var sin buss med efterföljande frågetävling, visning av slottet med Karl-Erik Ekelund skedde avslutning med prisutdelning likaledes på Karlberg.

Solna kommun har under året tillmötesgått föreningen med att besluta flytta den gamla smedjan på Västra Frösunda till Charlottenburgsparken. Flyttningen avses äga rum under våren 1994.

Styrelsen har ställt sig bakom ett förslag om upprustning av »Gamla Solbaddet» på norra begravningsplatsen och tillskrivit Stockholms stads kyrkogårdsnämnd i ärendet. Styrelsen har likaså beslutat stödja frågan om ett skolmuseum i Huvudsta skola.

Frimärksutställning (med ett Solnamärke) har ägt rum i stadshusentrén 1–4 nov.

Jan–12 feb Utställning av pärlbroderier
 13 feb–14 mars
     Utställning av Rörstrandsporslin
 21 mars–28 aug
     Utställning om »Den svenska historien»
 26 mars Årsmötet avhölls den 26 mars i Esselte-Scribona-huset i Solna. Förutom årsmötesförhandlingar sjöng Con-Briokören.
 27 mars Medverkan på Stockholms läns hembygdsförbunds årsmöte i Tyresö
 April Lyrikafton i Charlottenburg
 5 maj Representerade vid minneshögtid vid Pehr Henrik Lings grav i Frösundavik
 16 maj Igelbäckens dag med grannföreningar
 24 maj Utflykt till Callanderska gården i Mariefred
 29 maj Vårutflykt i Stockholms skärgård tillsammans med nämndemanna-föreningen
 8 juni, 17 aug
     Parkkonserter på Charlottenburg, brunnsmusik
 28 aug Medverkande vid Ekoparkens dag på Gärdet i Stockholm
 5 juni Charlottenburgsdagen med musik av Solna Brass samt underhållning av Bengt Jonshult och dansgruppen Colombine
 21 juni Vandring i Hagaparken under ledning av Bengt Jonshult
 20 maj Hembygdskyrkans dag i samarbete med Solna församling

5 sept Budkavletävling för länets hembygdsföreningen med huvudsäte på Karlbergs slott
 9 okt Representerade vid länsförbundets konferens med temat »Tätorten som hembygd»
 29 okt–20 nov
     Utställning om kryddning av brännvin
 2 nov Representerade vid Stockholms stadsmuseums vernissage av utställningen »Olle Olsson Hagalund»
 18 nov Författarafton med Niklas Rådström på Charlottenburg
 9 dec Sedvanlig luciakväll på Charlottenburg

Styrelsen framför till sist ett tack i första hand till Solna kommun för allt stöd till föreningen samt till alla dem som på olika sätt stött föreningen i dess viktiga verksamhet.

Gunnar Sjögren

Sparrsätra-Breds Hembygdsförening

1992

Styrelsen har hållit fyra sammanträden, varav ett tillsammans med Bygdegårdsstyrelsen. Medlemsantalet uppgick vid senaste årsskifte till 145 medlemmar/medlemsfamiljer.

Årsmöte hölls den 1 mars i Sparrsätra församlingshem. Gösta Gustafsson, Biskopskulla, höll föredrag om Erik Janssons och hans anhängares utvandring till Amerika och

kontakterna med Bishop Hill. I samband med årsmötet ordnades en utställning av fornynd, som hittats inom bygden.

Den 16 maj anordnades en torpvandring vid Norrby och Tjursåker inom Vårfrukyrka. I programmet ingick en andakt som hölls av Anna-Lisa Plahn-Skirkgård.

Städning vid Torgestagården genomfördes den 20 maj.

Sedvanlig midsommarfest hölls den 19 juni vid Torgestagården.

Den 9 augusti genomfördes en båtutflykt till Birka, där pågående utgrävningar visades.

Höstfest hölls i Torgestagården den 16 oktober, varvid Ena Vis AB och Enköpings Folkdansgilles ungdomsgrupp medverkade.

Den 15 januari 1993 anordnades en grötfest vid Torgestagården. Mona von Engeström, Altuna, höll föredrag om julseder sedda genom konstnärsögon.

Bland övriga aktiviteter kan antecknas att ordföranden samlat föreningens roteombud till träff. Föreningen har varit representerad vid förbundets riksstämma, som under året hållits i Uppsala.

Torgestagården har – utöver föreningens egna evenemang – vid olika tillfällen uthyrt till enskilda och till andra organisationer. Under året har Torgestagårdens tak och vindskivor reparerats, genom ideellt arbete av främst tre medlemmar.

1993

Styrelsen har hållit tre sammanträden. Därutöver har styrelsen varit representerad vid sammanträde med bygdegårdsstyrelsen.

Medlemsantalet uppgick vid senaste årsskifte till 152 medlemsfamiljer.

Årsmöte hölls den 7 mars i Breds skola. Docent Allan Rostvik, Uppsala, höll föredrag om orsnamn. I anslutning till mötet ordnades en utställning av gamla klockor.

Under våren genomfördes en temakurs om fåglar under ledning av Pekka Westin, vari ingick två föreläsningsträffar – den 17 februari och 17 mars – samt en exkursion vid Hjälstaviken den 15 maj. Kursen mötte stort intresse.

Torpvandring anordnades den 24 april i Tillingebyar. Arkeologen Per Lekberg visade utgrävningar inför byggandet av Mälarbannan. Gunnar Olsson, Bred, höll en andaktsstund.

Vårstädningen vid Torgestagården genomfördes den 26 maj.

Sedvanlig midsommarfest hölls vid Torgestagården den 25 juni.

Sommarutflykten gick till Hässlö flygstation där Hans Kobbe, Fjärdhundra, visade flygmuseet. Vidare besöktes Vinmakarna på Hässlö.

Höstfest i Torgestagården genomfördes den 15 oktober, varvid hemkonsulenten Gun Kihlin Ohlsson berättade om mat i bondehem vid sekelskiftet med smakprov. Ena Vis AB medverkade med underhållning.

I samband med Upplandsmuseets vecka 11–17 oktober i Enköping, stod föreningen som medarrangör till tornerspel vid Sparsätra kyrka, där gruppen Celeres Nordica visade medeltida stridskonst på den antagna platsen för 1247 års slag, inför ca 1 000 besökare.

Grötfest hölls i Torgestagården den 21 januari varvid Stig Unge vid Radio Uppland berättade »Hiskliga historier från gruvor och smedjor».

Torgestagården har under året fått utökad parkeringsplats och – i samband med dessa arbeten – vägbelysning i anslutning till hembydsgården anlagts. Styrelsen uttalar ett varmt tack till markägaren som upplåtit behövlig mark till anläggningen med nyttjanderätt utan kostnad.

Föreningen kan se tillbaka på ett livligt verksamhetsår, och uppslutningen har varit god från medlemmarnas sida. Med ett tack för detta avlämnas härmed berättelsen för verksamhetsåren 1992 och 1993.

Styrelsen

Stockholms Näs Hembygdsförening

Verksamhetsberättelser för åren 1992 och 1993

Medlemsantalet har varit ca 270 betalande medlemmar.

Under åren har detaljplaner för Lillsjöhöjden och del av Ekhammar samt namnsättning på vägar i Sylta remissbehandlats.

1992

26 mars Årsmöte. Efter mötet höll Lars Ericsson från krigsarkivet föredrag om militära indelningsverket och soldatliv.

23 april Brasafton. Gustav Axelsson och Bertil Borg berättade minnen med

anledning av stängningen av SJ stationen.

12 maj Firandet av vår 50-årsdag med dansuppvisning. Många gamla styrelseledamöter var särskilt inbjudna. Kultur- och utbildningsnämndens kansli och Folkdansgillet uppvaktade.

6 juni Svenska flaggans dag firades för fjärde året. Tal av kulturchef Bibbi Andersson och dansuppvisning.

24 maj, 14 juni, 16 aug, 23 aug

Öppet hus

27 aug Hantverksdag för skolbarn i klass 3. Även i år mycket uppskattat av barn, lärare, föräldrar och deltagare.

30 aug Spelmansstämma. Kvällen före ordnades utedans med tämligen god anslutning.

29 sept Össeby Hembygdsförening gästade vår kommun och avslutade hos oss med kaffe och museibesök.

22 okt Brasafton. Ruben Lindberg berättade över temat »Folkskolan 150 år».

19 nov Brasafton. Per Holmlund berättade till bilder från sin resa till Antarktis.

27 jan Brasafton. Roland Karlsson visade bilder och berättade om en resa till Japan.

25 febr Brasafton. Musikcafé med gruppen FiZiDur och Staffan Carlsson.

50-årsfirandet har satt sin prägel på årets aktiviteter och alla brasaftnar har besökts av ett osedvanligt stort antal deltagare. Försöket med öppet hus lockade inte så många besö-

kare. Till årsskiftet lyckades vi, främst tack vare ordförandens »dammsugning» av alla tänkbara arkiv efter bilder, färdigställa en kulturalmanacka som vi sålde med bra resultat.

Vid vårt 50-års firande erhöll vi ett standar med kommunvapen från kommunen och en glasvas från folkdansgillet. Hilding Stigeryd och Gustaf Axelsson donerade mynt och Hilding överlämnade dessutom en byggnadsplanekarta 1954–1960.

1993

25 mars Årsmöte. Eftet mötet berättade Torsten Ordéus om dialekter.

25 maj Utflykt till »vägmuseet» vid Dal Karlsbacken. Samarrangemang med Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut.

6 juni Svenska flaggans dag firades för femte året. Tal av rektor Vanja Leneklint, musik av Upplands-Bro Musikkår, sång av Andreaskören och dansuppvisning av Kungsängens folkdansgille.

19 juni Utflykt till Tibble gård. Samarrangemang med Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut.

29 aug Spelmansstämma i samarbete med UMS och folkdansgillet.

2 sept Hantverksdag för skolbarn i klass 3.

18 sept Utflykt till Kvekgården i Örsundsbro.

21 okt Brasafton. »Båtmanstiden runt våra kuster» med Jan Krister Strollert.

18 nov Brasafton. Sören Hallgren berättade till bilder från en resa till Grönland.

17 feb Brasafton. Bro låtgille.

Den ökning av deltagarantalet på våra brasaftonar som vi kunde glädjas åt under jubileumsåret har visat sig vara bestående. Byggarbeten har dock gjort att gården inte kunde användas för aktiviteter under januari. Även i år har vi lyckats göra en kulturalmanacka.

Inga allmänna arbetsdagar har utlysts. Däremot har flera medlemmar vid många tillfällen under året deltagit i såväl större byggnadsarbeten som löpande skötsel.

Under några år har Holger Ängeskog intervjuat gamla Kungsängenbor, som berättat om sina tidigare år, varigenom större och mindre händelser blivit arkiverade för framtiden.

Från att under flera år ha legat på en mycket hög nivå, har byggverksamheten gjort en formidabel spurt under verksamhetsåret 1993, fantastiska 2 700 timmar. Till byggeneralen Rune Dunérs hjälp har vi sökt ALU-arbetare. Efter en något trevande start, fick vi under hösten två verkligt duktiga och entusiastiska unga ALU-jobbare, varigenom ombyggnaden av vaktmästarboden kunde drivas helt professionellt under Runes sakkunniga ledning.

Under våren byggdes ett vagnslider på baksidan av logen. Sedan har en översyn och omläggning av elinstallationerna gjorts. Under hösten har vaktmästarbostaden byggts om: köket har rustats upp, ett badrum har inretts och ett nytt rum med klädkammare har

iordningställt. Under januari har stora salen isolerats och ställt i ordning och under februari har hallen isolerats samt ventilationen i stora salen och köket byggts om.

Styrelsen

Storvreta kultur- och hembygdsförening

1992 och 1993

Allt från föreningens start 1986/87 bedrivs inom styrelsen ett ivrigt hembygdsarbete med en omfattande kulturinventering i bygden. Den utgick både från forskning i arkiv och hos myndigheter och genom insamlande av foton, protokollsböcker från bygdens föreningsverksamheter alltifrån sekelskiftet och annat material i bygden, vidare genom samtal med äldre Storvretabor. Dessa visade allmänt ett stort intresse, t o m tacksamhet över att någon tog hand om materialet och ville sprida det i någon form för framtida bevarande.

Det ligger nu arkiverat i det nya Storvretabiblioteket. Kulturinventeringen resulterade i Storvretaboken (Storvreta forntid – nutid). Den utkom i november 1991, samma dag som det nya biblioteket invigdes.

Vid årsmötena 1992 och 1993 beslutades att hembygdsarbetet skulle fortsätta. För att understryka detta ändrades föreningens namn 1992 och vid 1993 års möte antogs nya stadgar.

Den i stadgarna anvisade möjligheten att inrätta särskilda arbetsgrupper har under

verksamhetsåret tillämpats i fråga om hembygdsarbetet.

Försommarpromenaden (cykling och vandring) »Växter på historisk mark» i Storvreta och Gamla Ekeby den 5 juni under ledning av botanisterna Nils Lundquist och Torgny Unestam drog många kultur- och naturintresserade. Om örter och svampar fick vi veta mycket. Att båda ledarna var »svampprofessorer» kunde man inte undgå att inse. Här var det inte fråga om ätliga eller oätliga svampar, utan om kunskaper på en högre nivå. Vi fick en liten insyn i det invecklade svampsystemet. Det rörde sig inte bara om de intressanta häxringarna (varje häxring utgör en enda individ) och deras krig mot varandra, utan om det komplicerade system av mycelier i marken som leder näring till andra botaniska arter som träd och buskar o d. En svampindivid kan täcka en relativt stor markyta med flera träd. Kulturhistoria blev det också, t ex om Gamla Ekeby som man kunde skönja i form av rester av husgrunden. De var så gamla att inom en husgrund stora träd vuxit upp och dött av ålder. Det talades om växtligheten i bronsålderstid vid den första invandringen till våra trakter. Kafferasten uppskattades.

En arkeologisk vandring fick vi uppleva den 9 oktober 1993 under ledning av Eva Hjärthner-Holdar, nybliven fil dr, som medarbetat i Storvretaboken. Om denna intressanta utflykt mellan våra rikt förekommande fornminnen och genom årtusendena finns minnen nedtecknade. De kommer att tas in i en årsbok som ges ut senare. Även här uppskattades kafferasten som vi tog sittande på

en stensättning vid Skogsvallsvägen (fornlämning nr 214, se Storstretaboken s 46).

Hembygdsgruppen har under verksamhetsåret haft många arbetsmanträden. För att utröna hembygdsintressets omfattning och inriktning gjorde gruppen i oktober en enkät riktad till alla hushåll i samhället. Responsen blev livlig, hembygdsintresset visade sig vara brett. Enkätresultatet sammanställdes. De som visat intresse kallades till ett möte den 14 december. Dit bjöds också Vuxenskolan (Inger Branteström), representanter för Upplandsmuseet (Elisabeth Svalin), från släktforskarföreningen (Birgitta Sandblad) och den kände hembygds-kunnige Göran Ulväng som förut gästade föreningen.

Mot bakgrund av det stora hembygdsintresse som visats räknade hembygdsgruppen med att det i samarbete med Vuxenskolan borde anordnas tre studiecirklar

– en cirkel »Storstretabygden förr och nu» för dem som ville lära sig mer om hembygden (cirkelledare Holger Fröjmark)

– en cirkel i fortsatt hembygdsforskning (cirkelledare Lars Lövstrand) och

– en cirkel i släktforskning (cirkelledare Helmer Wallner).

Vid ett möte den 7 februari i år bildades dessa cirklar som omedelbart startade sin verksamhet.

I hembygdsarbetet har studiebesök gjorts vid Dialekt- och folkminnesarkivet (ULMA) och vid Ortnamnsarkivet. Besök planeras vid Upplandsmuseet samt vid Historiska och Nordiska museerna med anledning av deras utställningar under det som proklamerats som den svenska historiens år (21/3 1993 –

samma dag 1994). Besöken har varit och är öppna för alla intresserade.

*Inger Unestam
Helmer Wallner*

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

1992 och 1993

Antalet medlemmar har under perioden uppgått till cirka 220.

1992

I mars höll länsantikvarie Karl Johan Eklund föredrag under rubriken Kulturmiljö – en angelägenhet för alla. Stadens parker var temat för stadsträdgårdsmästare Stefan Mattson, ett uppskattat föredrag på årsmötet. Omkring 90 personer lyssnade till Olle Törnberg då han berättade om gamla Enköpingsprofiler. Senare under hösten besöktes föreningen av redaktör John Kraft, som med utgångspunkt från den försvunna labyrinten på Kyrkåsen berättade om trojeborgar i Sverige och i internationellt perspektiv. Intresse fanns för att återskapa labyrinten i Enköping från gamla avritningar. Föreningen uttalade sig positivt till detta projekt.

Slotten Skånelaholm och Rosersberg var målen för en mycket uppskattad vårutflykt. Senare på våren, under kulturveckan, företogs en cykeltur till Boglösa hållristningsområde under ledning av Bengt Niklasson.

1993

Marit Åhlén höll föredrag om traktens runstenar för ca 50 åhörare och ungefär lika många hörde Iréne Andersson Flygare tala om kommunens kulturmiljövårdsprogram.

I anslutning till öppnandet av utställningen Den svenska historien på Historiska respektive Nordiska museet gjorde föreningens medlemmar en resa till Stockholm. I samband med föreningens årsmöte besöktes Husby-Sjutolfts kyrka av ett 30-tal medlemmar.

Kontakter har inletts med hembygdsföreningarna i Enköpings vänorter. I juni månad 1993 deltog Bengt Niklasson som representant för föreningen vid vänortsdagarna i Nedre Eikker. Helge Lundin har vid besök i Estland knutit kontakter med hembygdsföreningar där.

Föreningen har beslutat att avsätta medel ur donationsfonder till stipendium och uppmantran för skolungdomar, som visar intresse för den egna historien. Under år 1993 utdelades resestipendium till klasserna S1b, N1a, H2 och E3b att användas till en resa till Birka.

Under såväl 1992 som 1993 advent stod åter Barbro Anderssons julbord från mitten av 1800-talet dukat på museet och samtidigt spred Britt Lansfors julstämning med sina halmarbeten. En utställning av slöjdalster förfärdigade av Gerhard Johansson visades även 1993. Då bjöd föreningen på saffranspannkaka och 237 besökare lät sig väl smaka. Ingegärd Säfvestad Ericsson signerade sin bok Kvinna förr.

Som stödförening till Enköpings museum vill föreningen hjälpa till att öka intresset för vår bygd och dess historia. Vi vill försöka fånga ungdomarnas intresse för kulturarvet och vi har också kontakter med våra vänorter. De arrangemang som genomförts under 1993 har varit välbesökta. Vi finner det naturligt att fortsätta arbetet i samma riktning och ser fram mot ett kommande verksamhetsår med tillförsikt.

Bengt Niklasson   Birgitta Dolfie

Söderfors Hembygdsförening

1992

Styrelsen har haft 11 protokollförda möten. Suppleanterna har kallats till samtliga styrelsemöten.

Antal medlemmar var under året ca 375 st.

Både Bagar- och Vävstugan har utnyttjats flitigt av intresserade Söderforsbor. Fria aktiviteter i form av bak- och vävkurser har ordnats för 10 elever från klass 6 vid Bruksskolan.

Bland årets övriga aktiviteter kan nämnas:

- Valborgsmässofirandet i Bruksparken
- Midsommarfirandet, dels i egen regi, dels i samarbete med midsommaralliansen
- Kräftdans i Bruksparken i samarbete med midsommaralliansen
- Öppet Hus i Bygdegården den 8 december
- Turistsatsningen med förhandsbokade visningar av besöksgrupper

Efter Länsarbetsnämndens beviljande av bidrag startade renoveringen av Ankarsmed-

jan under våren -92. Ett stort antal personer var på olika sätt engagerade med upprustningen och utan deras förnämliga insatser hade iordningställandet över huvud taget inte varit möjligt.

Restaureringen avslutades i början av augusti och den 9 och 10 november hölls invigningen.

Den 9 november inbjöds de ca 50 personer som hade hjälpt till med reoveringen till en förhandsvisning av bildspelet och utställningen i Ankarsmedjan.

Den 10 november hölls den officiella invigningen med medverkan från Upplandsmuseet. Landsantikvarie Stig Rydh öppnade Ankarsmedjan, därefter presenterade Karin Mannberg Wretin, Håkan Liby och Elisabeth Svalin byggnadsvårdande och pedagogiska insatser. Hembygdsföreningen bjöd på Söderfors-bröd, smedbullar, kaffe och äppelkaka. Ett 80-tal personer hade hörsammat inbjudan. Bl a var Länsstyrelsen, Länsarbetsnämnden, Tierps kommun, NEDA, Speedsteel och massmedia representerade. Efter invigningen hölls Öppet Hus för allmänheten.

Efter ca ett halvårs planerande genomfördes den första upplagan av Brukets Dag den 30 maj. Ett tjugotal föreningar och företag medverkade med olika aktiviteter. Arrangemanget var i sin helhet mycket positivt och välbesökt. Planeringen av årets upplaga av Brukets Dag startade den 7 feb genom att Hembygdsföreningen inbjöd 1992 års medverkande föreningar till en träff i Bygdegården.

Samarbetet med Söderfors-gruppen och

NEDA fortgår. Den 20–22 jan medverkade Hembygdsföreningen vid en resemässa i Sollentuna för att marknadsföra bl a Ankarsmedjan till landets resebyråer och bussbolag.

Den 28–31 maj hölls Hembygdsrörelsens Riksstämma på Disagården i G:a Uppsala. Till middagen den 29 maj bidrog Hembygdsföreningen med 50 brödkakor bakade i Bagarstugan. Dessutom medverkande representanter från föreningen.

Ett stort antal gåvor har under året skänkts till Hembygdsföreningen och vi framför härmed vårt tack till alla givare.

Söderfors Hembygdsförening har även under 1992 bedrivit en mycket omfattande verksamhet. De traditionella arrangemangen med sista april, midsommarfirandet och öppet hus i december har lockat många deltagare likt tidigare år.

En nyhet för året var hållandet av Brukets Dag som gick av stapeln i slutet av maj. Många föreningar och organisationer var i verksamhet den dagen, som blev en lyckad premiär och där Hembygdsföreningen var initiativtagare.

Föreningen har lagt ner stor kraft på den turistiska verksamheten och årets fullträff i det sammanhanget blev iordningställandet av Ankarsmedjan. När den nu blivit klar som visningssmedja med utrustning från industrins historia och med det nya bildspelet står vi rustade att ta emot turister från när och fjärran bättre än någonsin.

1993

Styrelsen har haft 10 protokollförda möten.

Suppleanterna har kallats till samtliga styrelsemöten.

Antal medlemmar var under året ca 375 st.

Även under 1993 har de traditionella aktiviteterna genomförts, såsom Valborgsmäsofirandet i Bruksparken, midsommarfirandet, kräftdans i Bruksparken och öppet hus i Bygdegården den 5 december.

Antal förhandsbeställda gruppresor mer än fördubblades under 1993 jämfört med 1992. Totalt tog vi emot 34 bussar med 1 383 besökare och fler än 2 000 personer såg under året bildspelet i Ankarsmedjan.

I samarbete med övriga föreningar genomfördes Brukets Dag den 5 juni. Hembygdsföreningen visade bildspelet i Ankarsmedjan, hade Gammelgården öppen samt serverade kaffe i Bygdegården.

I vävstugan hade de elever från klass 6, som haft vävning som fri aktivitet, utställning av sina alster och i bagarstugan såldes bröd. Ett stort hantverkslotteri, som genom många frivilliga insatser hade ställts i ordning, såldes under dagen.

Med hjälp av arbetslösa, som ingår i ALU-projektet har fönster och tak renoverats på Bygdegården. Även ett fundament har gjutits till den pelarborrmaskin som skänkts av Göran Larsson på Untra gård. Pelarborrmaskinen tillverkades på Söderfors Bruk 1899 och blir ett fint komplement till övrig utrustning i Ankarsmedjan.

Hembygdsföreningen har efter erbjudande från Erasteel Kloster AB tackat ja till »köp» av Gammelgården och Änkehuset. Trots att köpet inte är formellt slutfört har viss renovering skett och en del av lokalerna

har tagits i besittning av slöjd- och presentboden »Anna-Johanna».

När vi nu summerar hembygdsföreningens verksamhet 1992 och 1993 så kan vi utan överdrift konstatera att det av flera anledningar var bra år.

En av anledningarna är att vår satsning på Ankarsmedjan som visningssmedja i högsta grad »gått hem» hos våra många besökare. Ankarsmedjan har blivit det fina komplement i turistsatsningen som vi trodde när planeringen av smedjan startade.

En annan anledning är det intresse som finns, både i och utanför bruket, för vår verksamhet. Bl a kommer det ganska ofta gåvor till föreningen i form av fotografier och gamla saker till vår gammelgård. Sådan omtanke värmer och känns inspirerande för framtiden. Ett stort tack riktas till alla dessa givare samt naturligtvis till alla medlemmar vars stora ideella insatser är en förutsättning för att vi skall kunna klara av alla de uppgifter som vi vill göra som hembygdsförening.

Till sist tackar styrelsen för förtroendet att ha fått stå i spetsen för föreningens verksamhet under perioden. Vi önskar också föreningen en god fortsättning inför kommande verksamhetsår.

Styrelsen

Tegelsmora Hembygdsförening

Styrelsen har haft 7 styrelsesammanträden och årsmöte för 1992 års förvaltning – Föreningens 63:e verksamhetsår.

Årets största evenemang var Tegelsmora-dagen, som i år var sammanslagen med invigning och avtäckning av Eric Sahlströms statyn den 23 augusti. Eric Sahlström – Nyckelharpans okronade konung, född den 24 augusti 1912, död den 7 juni 1986.

Eric Sahlströms Minnesfond kom till i samband med den store spelmannens bortgång 1986. En av fondens målsättning har varit att få fram ett minnesmärke över Eric Sahlström. Denna målsättning kunde så småningom förverkligas. Det har blivit en skulptur i brons, där han sitter på en bänk och spelar nyckelharpa.

Skulpturen avtäcktes som ovan nämnts den 23 augusti 1992, på sin plats utanför Hembygdsgården i Tegelsmora, Eric's hemsocken. Dagen valdes för att det var närmast 80-årsdagen av hans födelse. Programmet började med att Hans Gille från Österby, från klockstapeln blåste en jubileumsfanfar i sin näverlur. Härefter följde en samling vid Eric Sahlströms grav, där spelkamrater till Eric framförde flera musikstycken på nyckelharpa och fiol. Carol Rasmussen från USA sjöng en sång till Eric, hon är en stor beundrare av Eric's musik. Ordförande i Eric Sahlströms Minnesfond, Gunnar Ahlbäck nedlade en krans på graven. Nästa punkt på programmet var högtidsgudstjänsten i den överfyllda Tegelsmora kyrka med predikan av komminister Bo Sandberg. Kyrkokörerna medverkade, liksom Eva Tjørnebo med solosång. Sonia, Sigurd och Sture Sahlström spelade fyra låtar som Eric komponerat. Avtäckningscermonin inleddes av Gunnar Ahlbäck.

*Den nyavtäckta statyn av Eric Sahlström.
Foto Anders Löhman.*

Universitetsrektor, professor Jan Ling, Göteborg, höll invigningstalet. Jan Ling menade att Eric Sahlström var epokgörande för nyckelharpan och harpomusiken. Som person hade Eric också ett stort symbolvärde för musikformen, då han var saktmodig, mild och god person sade Jan Ling. Mycket tack vare hans arbete finns i dag 10 000 tals personer i vårt land som spelar nyckelharpa. Här i

norduppland finns kärnan och kraften för nyckelharpan, och nu skall arvet föras vidare.

Riksdagens talman Ingegerd Troedsson förrättade invigningen. I sitt tal erinrade hon om vad Eric Sahlström betytt för dagens aktiva spelmän, och hoppades att det här skulle bli en plats till inspiration för kommande generationers nyckelharpospelmän. Med assistans från ordf i Tegelsmora Hembygdsförening Göte Herlovsson, föll därefter tackselsen. Den första att sätta sig på bänken vid Eric var talman Ingegerd Troedsson, följd av spelkamraten Gösta Sandström och Eric hustru Anna. Därefter följde ett stort scenprogram, där ett stort uppbåd av spelmän spelade under ledning av Leif Alpsjö. Tegelsmoradagen med invigningen blev en mycket lyckad tillställning med cirka 2 000 besökare som tillsammans gjorde dagen historisk för bygden.

Den 11 januari anordnades julfest för medlemsfamiljer och barn som blev ett lyckat försök. Julgrötsfesten den 13 januari samlade också fullt hus med underhållning av spelmanslaget. Vidare har hållits en vildmarksvandring och en fejarträff. Skansenresa den 28 juni, till »Harpans dag» med 50 deltagare blev en lyckad resa. Den 2 augusti var det teaterafton då Tegelsmora amatörerna framförde »Bonden Perssons dilemma», övriga medverkande var Åkerbypojkarna, Arne Berlin och Anders Mattsson. Den sedvanliga Brasafton har hållits och var förlagd till Församlingshemmet där en videofilm från Tegelsmoradagen och invigningen av Eric Sahlströms staty visades.

En trevlig samkvämsafton för alla som medverkat med Fattigstugans restaurering och allt arbete med förberedelserna till Tegelsmoradagen, med 65-tal deltagare har genomförts. Arbetet med Fattigstugan är i det närmaste färdig såväl in- som utvändigt. Utöver frivilligt arbete har kontanta medel inkommit från f landshövding Kjellmans Hembygdsfond och från f d Tegelsmorabon Vera Karlsson, Uppsala. Styrelsen framför ett varmt tack till alla givare och nedlagt arbete.

1993

Hembygdsföreningen har under året haft många välbesökta aktiviteter, den livligaste i föreningens historia.

Föreningen hade vid årets slut 305 medlemmar. Ur verksamhetsberättelsen kan vi finna bl a . Den 13 januari den traditionsenliga »Grötsfesten» med fullsatt lokal och underhållning av trubaduren Olle Wennberg och spelmanslagen. Fejarträffen som vanligt den 8 maj. Den 18 maj firades Ersmäss för första gången, som spelmansträff med många spelmän under ledning av Leif Alpsjö. Ersmäss kommer att firas i fortsättningen.

Den vanliga studieresan gick i år till Hallstahammar, där besågs teater med bl a Thore Skogman och Eva Bysing som medverkande.

Vildmarksvandringen gick i år till det natursköna Florarna och Agnsjön.

Tegelsmoradagen den 22 augusti firades med bara regn och regn hela dagen så att omläggning i programmet måste ske. Många spelmän hade samlats med Björn Ståbi i spetsen underhöll i fullspäckade Hem-

bygdsgården, dessutom var det många spelmän som fanns i Soldatstugan, Fattigstugan, i härbren, hade skojspel. Jazzkonserten med Örbyhus Swing Boys hölls i Tegelsmora kyrka som var fylld till allra sista plats, med komminister Bo Sandbergs goda vilja. I anslutning till Tegelsmoradagen anordnades för första gången Tegelsmoraveckan 23–29 augusti i samarbete med Tegelsmora församling, med ett omfattande program varje dag i veckan som var välbesökta. Det var en lyckad vecka och kommer att upprepas.

Brasafteon den 22 okt var som vanligt en trevlig tillställning med spelmansmusik och trion »Fem» som underhöll med kammarmusik.

Under verksamhetsåret har föreningen som tidigare, fått mottaga gåvor i form av kontanter, museiföremål, foton m m. Den sk Källsbyfastigheten som föreningen förvärvat genom testamente från avlidne Helge Andersson, har nu försålts. I Hembygdsgården har de elektriska ledningarna dragits om och en larmanläggning har installerats.

Ett lyckat initiativ blev hembygdsföreningens almanacka som blev en stor försäljningssuccé, 800 st tog fort slut. Styrelsen har planerat att återkomma med 1995 års almanacka.

Avslutningsvis framför styrelsen ett varmt tack till alla som lämnat stöd till föreningen i olika former till fromma för föreningen och vår hembygd. Tack alla för mycket händelserika verksamhetsår.

Evald Elmersjö

Tensta Hembygdsförening

1992

Årsmötet hölls fredagen den 13 mars i Bydegården, Tensta. Efter förhandlingarna dracks kaffe med dopp och Sören Grandin, Husby Lena, höll ett mycket intressant och tankeväckande föredrag om böndernas situation i Estland samt visade en videofilm från ett möte där.

En utflykt har ordnats till Örmossen där Erik G Pettersson berättade om hur det gick till att bryta torv i de nästan kilometerlånga schakten.

Midsommarfirande ordnades som vanligt i Klockstapelsbacken.

Tensta-Dagen firades söndagen den 2 augusti. Dagen började med högmässa och kafeservering. Vid festens öppnande blåste Torsten Andersson i näverlur. Författarinnan Elsie Johansson, Stolvreta, höll föredrag om »Det vackraste hemmet». Familjeunderhållningen bestod av kaspersteater m m av Palle från Arboga. Sedan följde folkdansuppvisningar, barn- och ungdomsgrupperna samt vuxenlaget.

Under dagen kunde man gå naturstig. Man kunde även besöka en utställning av foton och hantverk ordnat i museet. Kvällsprogrammet började med prisutdelning för naturstigen. Därefter följde trolleri och buktalet av »Palle». Sedan framfördes ett bejublat sång- och musikprogram, »Ramel och Buljong» av Tenstaamatörerna »Scendraget».

Kvällen avslutades traditionsenligt med fackeldans och fyrverkeri, kort tal av Göran Liljestrand vid lägerbålet samt Torsten An-

dersson som blåste näverlur från klockstapeln.

Styrelsen har haft 1 sammanträde, 2 st AU-sammanträden per telefon har också hållits.

1993

Årsmötet hölls söndagen den 28 mars i Kyrkans Hus, Skyttorp. Mötet föregicks av en gudstjänst av kyrkoherde Göran Liljestrand och ett föredrag av Maria Sandell från Lutherhjälpen, som berättade om u-ländernas beroende av kaffeexporten. Efter årsmötet dracks importerat kaffe. Arrangemanget att ha årsmöte i samband med gudstjänst visade sig fungera mycket bra.

En utflykt till Överbo bergslag i Nolmyra har ordnats. Även en utflykt till Uppsala Domkyrka gjordes, med Birgitta Öström som guide.

En inventering och förteckning av sevärdheter i Tensta med omnejd skall överlämnas till STF – Uppsalakretsen.

Inventering och katalogisering av museiföremål har påbörjats under året.

Renskrivningen av Janne Byströms anteckningar, har påbörjats av Uno Björklund.

Midsommarfirandet ordnades som vanligt i Klockstapelsbacken.

Tensta-Dagen, söndagen den 8 augusti, firade 50-årsjubileum. Dagen började som vanligt med gudstjänst i kyrkan och kaffeservering. Det var även visning av kyrkan med Birgitta Öström som guide. Festen öppnades med att Per Andersson hälsade alla välkomna och Torsten Andersson blåste i näverlur. Roland Agius höll föredrag om »Fältväbelns

Son» från fältväbelbostället, Tensta by, på 1600-talet. Han överlämnade ett antal exemplar av sitt föredrag att försäljas av Hembygdsföreningen.

Folkdanslagets »Barn och Ungdom» hade dansuppvisning på temat »1900-talets modedanser». Även vuxenlaget hade dansuppvisning. Vidare förekom kämpalekar, naturstig, utställning av konst och teckningar samt gamla fotografier.

Kvällsprogrammet bestod av café-underhållning av »Scendraget» samt ett uppträdande av Jeja Sundström och Stefan Demert. Stipendier för insatser i ungdomsverksamheten i Tensta, delades ut till Annette Alex, Anna Östergren, Sven-Olov Karlsson och Bo Lövgren.

Kvällsprogrammet avslutades traditionsenligt med fackeldans, fyrverkeri, kort tal av Göran Liljestrand vid lägerbålet samt att Torsten Andersson blåste i näverlur från klockstapeln.

Styrelsen har haft 3 styrelsesammanträden under året.

Styrelsen vill till sist framföra ett varmt tack till alla föreningar och enskilda i Tensta församling, som så villigt ställt upp vid olika arrangemang av mångahanda slag. Detta berikar livet i bygden!

Styrelsen

Torstuna Hembygdsförening

Verksamhetsåret 1992 började med tråkigheter för hembygdsföreningen då Härledgården hemsökts av inbrottstjuvar under våren.

Det föll sig naturligt att vid årsmötet i maj informera om tjuvlarv, som sedan har installerats.

På Kristi Himmelfärds dag samlades ett 40-tal deltagare för en utflykt till Pukberget och Abborrnäs i Österunda. Båda platserna med intressanta minnesmärken från forna tider.

En annan utflykt gjordes i juni, denna gång till Fridegårdsstugan i Boglösa. Under sommaren förekom de sedvanliga arrangemangen vid hembygdsgården i Härled med midsommarfest, friluftsgudstjänster, servering av sill och potatis, bygdespel och spelmansstämma.

I augusti besöktes Härledgården av 45 LRF:are från hela länet med landshövding Jan Erik Wikström i spetsen. Hembygdsföreningen serverade då lunch vid långbord ute på gården.

Vid årsmötet 1993 medverkade Ingegärd Säfvestad-Ericson som berättade om sina förmödrars liv i 1800-talets bondesamhälle.

Förutom de årligen återkommande aktiviteterna vid Härledgården har man gjort en byvandring vid Vånsjöbro. Eftersom Sveriges historia uppmärksammades speciellt under 1993 gjordes en utflykt till Huseby, Svinnegarns källa och Ulunda vad. Platser som är kända från den gamla Eriksgatan.

Vid hembygdsgården har som vanligt en del reparationer utförts av frivilliga krafter. Man har också tillvaratagit en stör vid en röjning på Vånsjöåsen. Störarna kommer väl till pass då man planerar att sätta upp en ny gärdesgård vid Härled.

Styrelsen tackar alla som ställt upp ideellt och hoppas på ett fortsatt gott samarbete.

Ruth Pettersson

Tvärnö Hembygdsförening

1992

Styrelsen har under året hållit 5 protokollförda sammanträden.

I början av året sändes en skrivelse ut till medlemmarna där det redogjordes för vad föreningen gjort under året.

Vårträff den 1 maj vid Tvärnö skola: Sagostig och efteråt korvgrillning.

Midsommarafton sedvanligt midsommarfrande med dans och fika i gröngräset.

Kulturhusens dag 13 september: Återinvigning av Norrgårdens kvarn. Linutställning, lotteri och försäljning av kaffe och hantverk där behållningen gick till kvarnen.

Julpyssel 28 november: Det pysslades vid olika bord. Försäljning av bröd, julgodis m m. Alla bjöds på risgrynsgröt, kaffe och pepparkakor.

Föreningens årsstämma den 18 juli: Sedvanliga årsmötesförhandlingar under Per Sjöbergs ordförandeskap.

Medlemsantal 1992: 85 familjer, 16 enskilda.

1993

Styrelsen har under året hållit fyra protokollförda sammanträden.

Vårträff den 1 maj vid Tvärnö skola. Skattjakt med sjörövare och sedvanlig korvgrillning.

Midsommarafton sedvanligt midsommarfirande med fika i gröngräset och dans runt majstången.

Friluftsgudstjänst vid Tvärnö skola. Predikan hölls av Lars Åke Palm sedan kyrkkaffe och för de som ville visning av kvarnen vid Norrgården.

Föreläsningkväll i samverkan med studiecirkeln Tvärnö förr och nu. Ditte Werner berättade om skärgårdsbors liv och arbete.

Swampexkursion den 4 september under ledning av Per Öhrn med fru Ingrid.

Julpyssel 4 december. Det pysslades med tomtar och kransar. Alla bjöds på risgrynsgröt, kaffe och pepparkakor.

Föreningens årsstämma den 24 juli: Sedvanliga årsmötesförhandlingar under Per Sjöbergs ordförandeskap.

Medlemsantal 1993: 65 familjer, 19 enskilda.

Styrelsen

Täby Hembygdsförening 50 år 1992

Täby Hembygdsförenings förste ordförande, byråchefen Josef Granér skrev i föreningens jubileumsskrift 1967:

»Något som särskilt stimulerat den hembygdsvårdande verksamheten har otvivelaktigt varit den förändring från i stort sett ren jordbruksbygd till tätortsbildningar, som en mängd socknar undergått och alltjämt undergår. Denna omvandling har understrukt det brådskande och angelägna i att till kommande generationer bevara så mycket som

möjligt av det bästa som gångna släktled frambringat.

Tanken att även i Täby bilda en förening med särskild uppgift att ägna sig åt hembygdsvårdande verksamhet växte sig under 1930-talet allt starkare. Särskilt framträdde den inom en vid denna tid verksam sammanlutning som kallade sig »Kvarntorps vänner». Den drivande kraften i denna sammanlutning var lärarinnan Sophie-Louise Alexanderson, en särpräglad och i många avseenden märklig kvinna.

Kvarntorp, där den gamla ladugården byggdes om och till, blev Hembygdsföreningens bas under de 15 första åren. Därför var det naturligt att förlägga jubileumsmötet 1992 till denna anläggning som numera disponeras av Täby Folkdansgille. Vid detta tillfälle presenterades en kavalkad över föreningens 50 gångna verksamhetsår i ord och bild. Såväl grannföreningar som Stockholms läns hembygdsförbund fanns bland gästerna, dessutom flera medlemmar som varit med från begynnelsen 1942.

På hösten anordnades ett stort jubileumsprogram i Tibble teater. Bl a medverkade Rolf Björling, Spelmansgillet, Folkdansgillet och Täbykören, de två senare med rötter i hembygdsföreningen. Åren 1942–1992 presenterades i en stor bildkavalkad.

THF har allt sedan starten bedrivit en omfattande och mångsidig verksamhet, redan från början inriktad på utåtriktad verksamhet, forskning och information. 1955 startades en skriftserie som 1993 resulterade i ännu ett jubileum: utgivandet av föreningens 25:e skrift med titeln »TÄBY–Historik–

Trakter-Platser». Avsikten var att på ett överskådligt och lättfattligt sätt skildra dels historiken, dels de många minnesrika och intressanta platser som finns i Täby. Utformningen har gjorts så att skriften kan användas som uppslagsbok och vara till hands vid promenader. Författare var Eric Jarneberg, ordförande 1981-1990. Det var för övrigt hans tionde skrift inom föreningen.

1958 flyttade föreningen sin verksamhetsbas från Kvarntorp till Ytterbystugan vid Roslags-Näsby station. I den gamla 1700-talsstugan, en gång grindstuga vid Näsbygodset, disponerar Slöjdgillet övre våningen och bedriver där en omfattande vävverksamhet, men ägnar sig även med stor energi åt de flesta handslöjder och har under åren 1992-93 haft kurser av olika slag samt ordnat populära hemslöjdsdagar vid Rönninge by första helgen i september.

Naturvårdssektionen bedriver kurser i natur- och kulturminnesvård: 1992 var det »Rikare skog» och 1993 »Kulturmiljövård i skogen», båda med stort intresse från övertecknade kurser. Sektionens stora »huvudvärk» de senare åren har varit en ny riksväg genom Täbys obebyggda områden av riksintresse för såväl natur- som kulturminnesvård. Denna led, Norrortsleden, ingår i den omtalade »Dennisöverenskommelsen». Sektionen har deltagit i samråd och avgivit yttranden till kommun och vägverk. Ett kommunalt förslag att upphäva strandskyddet och bygga upp till 30 m från Rönningesjöns strand har sektionen även motsatt sig.

Föreningens tidskrift »Hembygd i Täby» startade sin verksamhet 1964, för 30 år sedan.

Den utkommer med 4 nr per år och innehåller aktuell information om föreningen och dess verksamhet, men även när det gäller andra aktuella saker av intresse för en hembygdsförening och dess medlemmar. Under de två senare åren har föreslagna förändringar av Täby gamla sockenkyrka från 1200-talet fått stort utrymme. Den debatten liksom den planerade Norrortsleden genom Täby har varit dominerande ämnen. Men även forsknings- och fornminnesverksamhet samt naturfrågor är stående avdelningar i tidningen, som är på 16-20 sidor i A4-format.

Midsommarfester har THF anordnat under större delen av sin verksamhetstid. Först på Kvarntorp sedan på Rönninge by efter några års uppehåll. Sedan 1993 ligger huvudansvaret på kommunens kulturförvaltning i samarbete med hembygdsföreningen, Folkdangillet, Spelmansgillet och ungdomsorganisationen 4H. Är vädret gynnsamt brukar besökarantalet röra sig runt ca 6 000.

Vid Rönninge by ligger också föreningens museum, för övrigt det enda i Täby om man bortser från det lilla Båtmanstorpet Runborg i Kyrkbyn. På Rönningemuseet som är öppet varje söndag under sommarhalvåret (ca 8 månader) visas utställningar i form av rumsinteriorer från olika tider, befolkade med naturtrogna men hemgjorda »människor». Dessa utställningar förnyas varje år. 1992 visades en skolsal och en lärarbostad från sekelskiftet med anledning av folkskolans 150-årsjubileum och 1993 var temat »Tvätt, byk och krusade band», tvätt och tvättstuga från sekelskiftet.

Båtmanstorpet har en permanent utställning. Där visas en båtmansfamilj (4 personer) från 1850-talet i tidstrogen omgivning. Utställningarna är mycket populära, inte minst bland skolungdomen. Talrika visningar för grupper sker under året.

Föreningen producerar även årliga skärm-utställningar som visas i biblioteken och köpcentrum, de når en stor publik. 1992 blev ett omfattande utställningsår. Först visades »Skolan igår – idag – imorgon» (folkskolan 150 år). Sedan visades två jubileumsutställningar, dels en över THF:s verksamhet under 50 år, dels en över Täby kommuns utveckling under dessa 50 år. Den senare tilldrog sig mycket stor uppmärksamhet, då flertalet Täbybor har flyttat in efter andra världskriget. Under 1993 visades en utställning om Täby på 1700-talet med anledning av den Svenska historiens år.

Varje år anordnas vandringar i bygden, brasafnarn i Ytterbystugan med föredrag och bildvisningar. Aktuella ämnen tas upp, t ex har under de senare åren flertalet vandringar berört områden som hotas av nya vägar. Julmarknad i såväl Ytterbystugan som vid Rönninge by är årliga arrangemang för att förhoppningsvis förbättra ekonomin. Tack vare gott kommunalt stöd har föreningen genom åren kunnat hålla en hög verksamhetsnivå.

Torpforskningskurser bedrivs årligen och skyltning av torpgrunder planeras. Kvarvarande båtmans- och dragontorp har fått ett gott skydd, men många andra kvarvarande torp hotas av såväl förfall som rivning eller stora ombyggnader.

Täby Hembygdsförening har drygt 2 000

medlemmar och föreningen kan se den närmaste framtiden an med stor tillförsikt, inte minst sedan senaste årsmötet beslöt att höja medlemsavgiften från 80 till 100 kronor och detta utan några protester.

Tord Tordmar

Vendels Hembygdsförening

Hembygdsföreningen som under 1992 firade 70-årsjubileum gjorde detta till en extra högtidligt inriktad hembygdens dag den 24 maj. I bästa tänkbara väder hölls ekumenisk friluftsgudstjänst intill Ottarshögen. Efter kaffe i Bygdegården följde en historik av ordförande Birger Wallén över hembygdsföreningens 70 år från bildandet i mars 1922. Några grannföreningar uppvaktade också. Därefter gav S:t Eriks orkesterförening från Stockholm en fin och uppskattad jubileumskonsert.

På kvällen framfördes en 70-årskavalkad av Vendelamatörer inför en fullsatt Bygdegård. Man spelade upp händelse-scener och glimtar från bygden under de olika decennierna från 20-talet fram till 1980-talet, men också större händelser i omvärlden fick sin uppmärksamhet.

Hembygdens dag 1993 hade som tema »Vendel visar» där ett 15-tal utställare och konsthantverkare visade sina alster. Bland annat fanns tovning, spinning av ull och lin, träsnideri, stensulpturer, keramik, vävnader, ryor, målat porslin och konst i form av målade tavlor. Tipspromenad med »Vendel-frågor» ingick också i programmet som i van-

lig ordning började med ekumenisk gudstjänst.

I övrigt har föreningen sina årliga fasta arrangemang med vårutflykt då man besöker någon hembygdsförening. 1993 besöktes Dannemora hembygdsförening där föreningens ordförande Tore Blom som kunnig ciceron berättade om gruvans historia genom århundradena medan vi vandrade mellan de olika anläggningarna.

Föreningens samling av äldre vagnar och brandredskap ingick också i visningen. Som avslutning samlades man vid hembygdsgården i Skyttbacken där Tore Blom berättade om Hembygdsgårdens historia, om flyttning och renovering av en del av byggnaderna.

Vid Örbyhusdagen som årligen anordnas i maj månad deltar föreningen med försäljning av skrifter och information om verksamheten. En »tipsrad» på äldre föremål brukar också finnas med. Vi ser det viktigt med denna utåtriktade verksamhet där vi också kan nå nya medlemmar.

Föreningen har även ett gott samarbete med skolan då främst med Hovgårdssbergs skola i Vendel där också ett par av lärarna är trogna hembygdsvänner och medlemmar vilket underlättar samarbetet.

Hembygdsföreningen deltar årligen vid firandet av Sveriges Nationaldag vid Vendelbadet i Örbyhus.

Under juli – augusti hålls ett par konserter i Orangeriet vid Örbyhus slott som genomföres i samarbete med Kultur och Fritid i Tierps kommun. Här brukar årligen Omnibus Kammarblåsare framträda. Vid en konsert 1992 framförde Thomas Fridén »Kung Eriks

visor» iförd hovdräkt från tidig renässans. Efter paus berättade Birger Wallén om fejden mellan Gustav Vasas söner, om Erik XIV och Karin Månsdotters tragiska livsöde, om Eriks fängelsetid som slutade med döden på Örbyhus slott 1577. Sedan sjöng Thomas Fridén några visor av senare tonsättare som Evert Taube med flera. Genom pågående restaurering av Orangeriet fick konserten, flyttas till Vendels Bygdegård 1993 där Linnékvartetten svarade för ett framträdande i hög klass med musik på trumpet, valthorn, trombon och tuba samt solosång.

Midsommar firas i samarbete med Uddnäs-kretsen vid natursköna Uddnäs intill Vendelsjön.

Eric Sahlströms spelmansstämma är det största årliga arrangemanget och genomföres under näst sista veckoslutet i juli månad.

1993 gjordes den förändringen att även lördagens program var helt förlagt till Ottarsborg.

På eftermiddagen var det »prövapådans» där Ingemar Sund och Pia Enarsson gav lektioner i bondpolska och andra gammeldanser. Sedan följde förstämman fram till klockan 21 och kvällen avslutades med gammeldans till Trollrike spelmän med flera grupper.

Söndagen följer tidigare år med gudstjänst i Vendels kyrka där spelmän utför musik och sedan följer stämman vid Ottarsborg under resten av dagen. En liten nyhet var också 1993 att spelmännen utspisades med ärtsoppa. En del av behållningen från stämman går till Eric Sahlströms minnesfond. Även viss försäljning sker för fondens räkning vid stämman.

Hembygdsföreningen anslog 1993 medel till den staty som rests vid Tegelsmora kyrka över Eric Sahlström.

Den årliga höstutflykten gick 1992 till Dalarna och Husbyringen. Man besökte Silfhytteå Ödebruk, Stjärnsund, Husby och Säterdalen.

1993 besöktes vid höstutflykten Norrby traktormuseum utanför Sala, Sala Silvergruva, Skultuna Mässingsbruk och Nykvarns Hantverksgård som ligger på gränsen mellan Uppsala och Västmanlands län. Båda årens utflykter kunde ske i fint väder och med fullsatt buss.

Under 1992–1993 har bedrivits en studiecirkel där vi kunnat besätta alla Vendels 42 rotar med indelta soldater under hela indelningsverkets tid, totalt närmare 850 soldater genom åren. Uppgiften har varit både stimulerande och intressant. Vissa kompletteringar kan återstå att forska fram om familjeförhållanden och andra uppgifter kan också vara av intresse.

»Lär känna ditt Vendel» har varit mera av kurs än studiecirkel där ett 20-tal deltagare har träffats och avhandlat olika delar av både historia och traditioner i bygden. Man har också gjort studiebesök på olika platser. Viss ekonomisk hjälp har kursen fått från ABF och kommunens kulturförvaltning för framställning av kursmaterial. Kursen vände sig till både nyinflyttade och sedan länge boende i Vendel.

Visst årligt underhåll av museerna sker kontinuerligt där bland annat en del snickerier i väderkvarnens inre har utförts så den nu är helt intakt. Genom kontakter med konst-

nären Eric Ståhl har föreningen hämtat en del skisser och utkast som den tidigt bortgångne Vendelkonstnären Anders Tollstén skapade. Under många år har detta förvarats på vinden vid Konsthistoriska Institutionen vid Uppsala Universitet.

Några föremål har också skänkts till föreningens samlingar, i första hand till Lantbruksmuseet.

Under sista halvåret 1993 och fortsättningsvis har genom ett ALU-projekt den gamla kvarndammen vid Husby kunnat återställas. Från att varit totalt igenvuxen har en vattenspegel kunnat skapas och vattnet faller nu ner över nygjorda dammluckor där även en gångbro anlagts.

Vidare har föreningens tre gamla traktorer renoverats och återställts i ursprungligt skick. Dessa är en Moline – »Järnhästen» från 1916, International McCormick Deering från 1927 och en Cace C från 1930. I projektet har också ingått att vid hembygds museet vid Allerbäck bygga upp den tröskvandrings föreningen erhållit genom Greta Mattsson från en gammal släktgård i Svartbäcke, Vendel. Den kommer att invigas på hembygdens dag 1994.

Genom ALU-projektet har hembygdsföreningen fått ovärdelig hjälp.

Redaktionskommittén för årsskriften har nu kommit fram till årgång 17 med alltid intressanta artiklar från bygden och historiska återblickar.

Föreningen har drygt 260 medlemmar.

Birger Wallén

Vittinge Hembygdsförening

1992

Årsmöte hölls i församlingshemmet den 23/3.

Utflykter under året: En bussresa anordnades till Nås för att se Ingmarsspelen. Det var en underbart vacker dag, och vi hade full buss. Lunch intogs på Vårdshuset Flottaren i Vansbro, och vi åkte därefter till Nås för att se och höra Ingemarsspelen. Kaffepaus på hemvägen vid »Sveriges vackraste rastplats» nämligen Rastastugan.

Till jul var det dags för nästa tur. Den gick till Folkärna och julmarknaden där. Litet julbord, som visade sig ganska stort, intogs på Rembostugan.

Några representanter deltog i Vallbydagen i Västerås den 31 maj.

Kristi Himmelfärdsdag hade vi vågat oss på en kyrkstigsvandring. Vi hoppas på att även 1993 blir en vandring med många deltagare.

Styrelsen har besökt Väsby Kungsgård för att se hur dom byggt för sin tröskverksvandring. Styrelsen arbetar vidare med detta projekt. Vi har även ur Aktivfonden erhållit ett bidrag som hjälp till kostnaderna för detta arbete.

Trefaldighetsafton, var som vanligt välbesökt, sång av körer och sång och musik av spelmän.

Midsommarfest som hade lockat mer folk än någonsin. Vackert väder bidrog till den fina stämningen. Lekar för barnen, kaffe, saft och bullar, allt gick åt i ett flygande fläng.

Moingeby avslutade det hela med en dansuppvisning.

Sommarfesten däremot gick i regnets tecken. Allt började så bra, men när det var dags för De Muntra Fruarna från Haraker åskade det och regnet vräkte ner. Uppträdandet fick därför gå av stapeln inne i stugan.

Trivselkvällen i oktober var dåligt besökt. Anna Karin Reimersson medverkade.

Advent kom med samkväm i församlingshemmet tillsammans med kyrkokören.

Årets sista tillställning var knutsfesten. Rune Rönnerstad visade bilder från sina besök på »alla mina öar» på ett trevligt sätt. Sjöng och spelade gjorde Karl Johan Olsson och Gerd Johansson! Mycket trevligt inslag. En lätt måltid serverades.

Av Emil Perstads dödsbo har föreningen under året erhållit ett antal ex av »En titt i backspegeln». Av »Norrgårds Edits» dödsbo erhöll vi några äldre kartor. Av dessa har en blivit restaurerad.

1993

Årsmötet hölls i Vittinge församlingshemmet den 21 mars 1993.

Sedan har styrelsen under året haft 9 protokollförda sammanträden.

Vittinge Hembygdsförening har under året haft 276 betalande medlemmar.

- 3 april Besök på Aguélimuseet i Sala: Katarina Almquist berättade om Ivan Aguéli och visade samlingarna.
- 16 maj Resa i hembygden: Med buss och bilar for vi till Molnebo. Karl-Erik Fredriksson berättade utförligt och

- trevligt om dess historia. Färden fortsatte sedan till Huddunge hembygdsgård där vi drack kaffe.
- 20 maj Kyrkstigsvandring: Vi samlades i Knubbo på morgonen för att vandra den gamla kyrkstigen till Önsebo. Därefter deltog vi i friluftsgudstjänsten vid Vittinge hembygdsgård.
- 5 juni Trefaldighetsafton: Vi firade detta på sedvanligt vis med källdrickande, musik och kaffe.
- 24 juni Midsommarstångsklädning: Vi samlades vid hembygdsgården för att klä midsommarstången inför morgondagens festligheter.
- 25 juni Midsommarfirande: Ca 500 personer deltog i det traditionella firandet med dans, musik och kaffe. Moingeby Folkdansgilles barnlag visade sina färdigheter.
- 18 juli Sommarresa: Färden gick till Porfyrverken i Älvdalen, där vi fick en intressant genomgång. Vi besökte även hantverksgårdar i Bjursås, Vämhus och Siljansnäs.
- 1 aug Sommarfesten: Årets dragplåster var Mats Paulsson som underhöll ca 200 personer. I år anordnades också en liten auktion av Knut Englund. Det visade sig vara ett populärt inslag. Lokala konstnärer, hantverkare och djurhållare deltog enligt tradition.
- 21 aug Grillfest: Det ordnades en grillfest vid hembygdsgården för alla som bidragit med timmer och arbetat

- med detta inför den nya byggnationen.
- 22 okt Trivselkväll: Olle Nordin från Tärnsjö utgick ifrån sina veckoverser i Västmanlands Nyheter och kåserade. För musiken svarade Bernt Haulin och Harry Skoglov.
- 4 dec Adventssamkväm: På sedvanligt vis ordnade vi i samarbete med Vittinge kyrkokör ett samkväm i adventstid. Solist var Anna Björklöv.
- 12 dec Bussresa: Vi anordnade även i år en resa till Söderbärke kyrka för att lyssna på vacker musik. I år var det Tito Beltran som var solist. Innan besöket i kyrkan åt vi julbord på Tolfsbo värdshus.
- 14/1 -94 Knutsfest: Verksamhetsårets sista aktivitet. Vi samlades i församlingshemmet och hade trevligt tillsammans. Lars Aspås trio underhöll och Olle Englund visade vackra fjällbilder.

Delar av styrelsen har vid ett flertal tillfällen deltagit på olika möten och konferenser rörande verksamhet inom vårt område och föreningsliv i allmänhet.

Styrelsen vill med detta tacka de som arbetat vid alla evenemang och vi hoppas att det goda samarbetet skall fortsätta även under 1994. Vi står nu inför föreningens 70-årsjubileum och en målsättning kan vara att inviga den nya byggningen med tröskvandringen. Om vi alla hjälps åt kan det säkert vara genomförbart.

Den positiva medlemsstatistiken tyder på

att det finns ett intresse och ett behov av att arbeta för sin hembygd. Låt oss hoppas att det avspeglar sig i kommande verksamhetsår.

Katarina Almquist

Vänge Hembygdsförening

1992

Verksamheten för 1992 inledde med att chefen för Historiska Museet Ulf Erik Hagberg vid årsmötet talade om »Vänge och världen i forntiden». Året gick sedan i arkeologins tecken. Dan Fagerlund ledde en exkursion till de fyndplatser som finns efter cykelvägen till Uppsala. Fynden, åtminstone en del, kunde sedan ses i utställningen: »Det forntida Vänge», som ordnades under sommaren. En av bodarna vid Hembygdsgården fick tjäna som utställningslokal. Carin Ax ordnade utställningen. Biblioteket i Brunna och Upplandsmuseet fick avsluta turnén.

Vid en utflykt till Skogstibble skola fick vi genom videospelning följa händelseförloppet vid de grävningar som blottade 4000-åriga gravar.

I början av maj kunde vi hälsa våra vänner från Muhu i Estland på besök. De visade prov på sina vackra dräkter. Vi fann många gemensamma punkter i vår verksamhet.

Trefaldighetsafton vandrade vi till Trefaldighetskällan i Fiby urskog. Wolter Ehn berättade om folktradition på trefaldighetsafton.

Midsommarfirande var sedan en av som-

marens höjdpunkter där gamla och unga talrikt deltog.

Serien »Musik och lyrik i sommarkvällen» inleddes av författarinnan Elsie Johansson med »Gå i mitt gräs». Sång och musik därtill av Kerstin Lundin och Kerstin Olsson. »Det doftar rosor och akvileja» var nästa inslag. Carin Ax läste valda dikter till sin broder Torstens gitarrmusik och sång. Tore Lithmarks rubrik var »Roslagen i mitt hjärta». Många besökare infann sig till alla kvällar liksom till den sista i raden: »Per Olof går i bönmål» framförd av teateramatörer från Alunda.

Den stora överraskningen var Svenska Hembygdsförbundets utmärkelse. Vi fick motta 1992 års byggnadsmärke, som numera sitter på plats över dörren till väderkvarnen.

Under samma tid har kvarnen demonstrerats av Gösta Lindgren med medhjälpare. Besökare av olika nationaliteter, organisationer och skolor har besökt byn.

Inför pastoratsdelegerades planer på att försälja Vänge prästgård har styrelsen i flera skrivelser protesterat. En kulturhistoriskt ovärderlig miljö får ej komma i privata händer.

En uppskattad tradition som levt vidare är avsändade av halmbock. Rolf Gustavsson har följt sin mors traditioner.

Under året har styrelsen sammanträtt 6 gånger. Medlemsantalet är 250 personer.

Årsskriften »Vi i Vänge» 1992 har utgivits.

1993

Årsmötet hölls i församlingshemmet vid prästgården. En dubbel manskvartett inled-

Friluftsgudstjänst med dop i Ekeby 16 maj 1993. Fr v Johanna Arvidsson, Daniel Öhgren-Dilmaghanian, Anthony Isaksson, kyrkoherde Paavo Collin, Juan Andersson, Nicholas Chizari.

de Gösta Lindgrens berättelse om församlingshemmets historia.

Vänges 5 runstenar har fått »ansiktslyftning». Runorna har imålats och skyltar utplacerats bredvid stenarna. Runverket har ombesörjt både imålning och skyltar. Vår runfadder är Sven Lundkvist. På Upplandsmuseet har vi kunnat se Finsta-stenen som återfanns vid Theatrum Oeconomicum i Uppsala.

Arbetslösheten har efterlämnat gynnsamma spår för vår förening. Genom ALU-projekt har vi fått värdefull hjälp; Mats Blom

och Tapio Tenho. På gammalt manér, manuellt har vi fått kvarnen borstad och rödfärgad. Målningsförbättringar på husen, staket renoverade och delvis utbytta och rödmålade. Häckar klippta och ansade. Jan Norén (ALU) har fått förordnande att dokumentera Kvarnbergs kvarn. Upplandsmuseet hjälper och bistår. Egendomsnämnden (förvaltare) lovar ställa upp med material och arbetsledare för att hejda kvarnens förfall.

Friluftsgudstjänsten 16 maj blev historisk. 5 konfirmander döptes på gårdsplanen av Paavo Collin. Fågelkörer utgjorde bakgrundsmusik.

Fåglalåt fick vi också ta till oss när Tony Foucard ledde en morgonvandring till Ekeby sjö. 43 fågelarter lät höra sin stämma och delvis synas. Näktergalens sång fick vi avnjuta efter vandringen till Trefaldighetskällan där vi också kunnat lyssna till sång av manskvartett. Wolter Ehn gav historiska återblickar på Kvarnbergs kvarn.

Vid Upplands Fornminnesförening och hembygdsförbunds vårstämman blev Gösta Lindgren medaljerad av landshövding Jan Erik Wikström. Gösta är »en ovärderlig kunskapskälla för bygden».

»Spelmansstämma» och Midsommarfirande har avlöpt traditionsenligt. Gårdsplan och loge har fyllts av glada människor.

Under juli samlades vi till två ortagårdskvällar »Krusmynta och hjärtansfröjd» var titeln när Carin Ax talade om örter, ackompanjerad av Torsten Ax med sång till gitarr. När Wolter Ehn senare skulle tala om »Den nyttiga humlen», drog ett oväder fram så att vi fick tränga ihop oss inomhus. Solveig

Geidnert med spelglada kamrater bjöd på fiolmusik. Kvällssamlingarna avslutades med att Paavo Collin berättade om Dan Andersson och dennes hembygd, Grangärde. Per Pettersson lät dragspelets toner ljuda på logen, som den kvällen var samlingsplats.

Vi firade sommarens avslutning med »soppkväll» för ett 40-tal medlemmar som skött serveringen under sommaren. Gösta Berglund och Per Pettersson svarade för musikunderhållning och Jan Norén berättade från dokumentationsarbetet.

En fotoutställning hade under sommaren ordnats i »Slöjdboden» med Vänge- och Uppsalabilder. På logen har amatörkonstnärer visat sina alster. Gåvor har inlutit till kvarn och smedja.

Prästgårdsområdet som vi stridit för har »byggnadsminnesförklarats» under året.

Vi har utgivit årsskriften »Vi i Vänge» 1993 som utdelats till alla medlemmar.

Anna Märta Schmekel

Värmdö Skeppslags fornminnes förening

1992

Årsmötet, som hölls den 22 april i Bydegården, hade samlat ett 50-tal medlemmar. Efter förhandlingarna höll Agneta Lundström, intendent för Livrustkammaren, ett fängslande föredrag över ämnet »Vikingar och Riddare».

Till 150-årsminnet av folkskolestadgans instiftande anordnade föreningen under

sommaren en uppmärksam utställning över de olika folkskolor som finns och som funnits på norra Värmdö.

Vi hade många besökare till museet speciellt som Värmdö kyrka och vårt museum stod som resmål för ett stort antal bussresor med många deltagare. Säsongen var dessutom ovanligt lång. Den 18 oktober gästades vi av Saltsjöbadens hembygdsförening och så sent som på Luciadagen hade vi öppet i Grindstugan.

I detta sammanhang vill vi framföra vårt varma tack till alla generösa hembygdsvänner som under året skänkt föremål till museet!

Flera vandringar och utfärder anordnades. Bygdespelet i Wira besöktes av en busslast förtjusta medlemmar. – En höstkväll hörsammade vi intendent Agneta Lundströms inbjudan att besöka Livrustkammaren.

Vårt största evenemang var »Forneldars Natt» den 29 augusti. En ovanlig händelse en mörk lördagskväll på Kasberget vid Lök-näs till minne av Finlands 75-åriga självständighet. Mycket folk strömmade till i natten, lyssnade på Värmdö durspelare, grillade korv och fascinerades av den stora vårdkasen som med höga lågor spred ljus och värme och skapade en trivsamt atmosfär för gemensamt samvaro.

Styrelsen har haft ett stort antal sammankomster; alltifrån protokollförda sammanträden till arbetsmöten för underhåll av byggnader och samlingar, städning, katalogisering m m.

Föreningen ingår i den s k Hembygdsgruppen och har under året varit remissin-

stans i frågor som avser hembygden, fornminnen och planerade byggprojekt och exploateringar.

1993

Årsmötet, som hölls den 27 april på Sjölidén, hade samlat ett 50-tal medlemmar. Efter förhandlingarna höll Anne Lidén ett intressant föredrag om »Lars Snickare och S:t Larsskåpet i Värmdö kyrka».

Under året har föreningen arrangerat följande aktiviteter för medlemmarna: vårvandring till det planerade bostadsområdet »Svarta backen» med sakkunnig arkeologisk guidning och därefter besök hos våra vänner i Strömma hembygdsförening — bussutflykt med två fullsatta bussar till de gamla bruken i Roslagen – besök på utgrävningarna på Birka – kvällsgudstjänst på kyrkbacken – arkeologisk vandring i markerna runt Värmdö kyrka -»Forneldars natt» - besök på utställningen »Den Svenska Historien» och luciaträff på museet. Vi medverkade till och visade den uppmärksammade utställningen »Värmdö på 1700-talet».

Styrelsen har haft ett flertal sammanträden och arbetsmöten och bl a lagt om delar av taket till kyrkstallet.

Vi hade en bra säsong på museet med många besökare. Museet är öppet juni–augusti varje söndag. Samlingarna berikas varje år av generösa givare.

Föreningen hade vid årsskiftet 93/94 587 medlemmar.

Styrelsen

Västlands Hembygdsförening

1992

Antalet medlemmar i föreningen är 219.

Styrelsen har under året haft tre sammanträden varav ett tillsammans med festkommittén för planering av spelmansstämman. Spelmansstämman den 9 augusti började med skönsång av Bertil Eriksson, Evert Taube-visor var temat i hans uppskattade inledning. Herman Eriksson var som vanligt ledare för spelmansstämman som besöktes av ca 70 spelmän och 135 som betalade inträde. Västlands och Karlholmsbruks idé- och utvecklingsgrupp startade i mars en café-verksamhet i Vita Magasinet för att samla och stödja de som blivit arbetslösa. Olika föreningar i bygden svarade för värdskapet efter upplagt schema. Onsdagen den 13 maj var hembygdsföreningen värd.

Hembygdsföreningen har varit medarrangör för Karlholmsdagen och svarade bl a för visning av smedjan samt var med i serveringen. En lyckad dag med över 1 000 besökande.

I Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbunds årsmöte deltog fyra ombud.

En dagsutflykt till Stockholm den 16 maj var en riktig fullträff, med båtfärd under Stockholms broar, besök på Globen där lunch serverades, sedan besöktes Vasamuseet. Dagen avslutades med kaffe i Kaknästornet.

En vårfest den 21 mars med mat och dans blev en lyckad afton med musik av Bröderna Jakobsson och Spelmanslaget.

En dans med knyt anordnades på hösten. Festkommittén svarade för dessa arrangemang.

Under året har arbetsgrupperna genomfört ett storartat arbete. Syföreningen har haft regelbundna träffar under vinterhalvåret, samt genomfört en julmässa. Syföreningen har också satt upp nya gardiner samt anskaffat köksutrustning.

Gårdskommittén har under sommarhalvåret svarat för parkskötsel. Parkens grusgång till bersån har efter styrelsebeslut lagts igen med gräs. Fönster i södra rummet, mellanvåningen har målats samt ny elinstallation i kök och trapphus förnyats enligt förslag. Vid besiktning av brandskyddet krävdes att gipsskivor sätts upp på undersidan av trappan i lägenheten samt att dörrens insida beklädes med minerit. Det har utförts enligt åläggande.

Bagarstugekommittén som i år redovisar sin tionde verksamhetsrapport har också ett arbetsintensivt år bakom sig. Bagarstugan har under året renoverats utvändigt med nytt undertak samt framsidans nedre del av panelen utbytt. I bagarstugans renovering deltog både medlemmar och andra intresserade samt en man från byggnadsfirman Håkan Karlsson som svarade för arbetsledning och materialanskaffning.

Polarcup AB har i gåvbrev till Västlands Hembygdsförening överlämnat Karlholmsbruks företagsarkiv med handlingar från år 1728 när bruket startade och till KF sålde företaget. Hembygdsföreningen har åtagit sig att vårda och bevara det efter bästa förmåga. Arkivet får vara kvar i nuvarande lokaler hyresfritt tills en försäljning blir aktuell. Vid

försäljning får förhandling tagas upp med nya ägaren, eller flytta arkivet till annan lokal. Arkivet har försäkrats för brand- och vattenskador.

1993

Antalet medlemmar i föreningen är 227.

Styrelsen har under året haft 3 sammanträden, i dessa har också festkommittén deltagit i planeringen.

Spelmansstämman inleddes med sång av Fredrik de Jonge där han verkligen bjöd på sig själv i ett bejublat framträdande. Herman Eriksson var som vanligt spelledare, något som han skött under alla år på ett lättsamt och skickligt sätt. Han meddelade att 15-årsjubileumet var hans sista, varma applåder och ett tack framfördes för hans mångåriga insatser. Ytterligare ett roligt och uppskattat inslag var squaredansarna med Bengt-Olof Andersson som ledare. Stämman besöktes av ett 70-tal spelmän.

Hembygdsföreningen var medarrangör på Karlholmsdagen den 6 juni. Den började med gudstjänst i kyrkan och fortsatte sedan med utställning och underhållningsprogram i Vita Magasinet. På scenen i parken högtidlighölls nationaldagen som första inslag.

Länsstyrelsen har gjort en utvecklingsplan för besöksnäringen i vallonbruksområdet. I första planen som presenterades i Strömsberg den 12 maj var Karlholmsbruk utelämnat, våra representanter på informationsmötet protesterade självklart mot den missen. När ärendet kom på remiss svarade hembygdsföreningen med att redovisa alla möjligheter som Karlholmsbruksområdet har och ärendet tillrättades.

Hembygdsföreningen har varit representerad på Upplands fornminnesförening och Hembygdsförbunds årsmöte. För första gången har en föreningsmedlem från Västlands Hembygdsförening, Gunnel Eriksson, varit officiell representant på riksstämman som var förlagd till Gotland. Hembygdsföreningen var också med på årsträffen i Österbybruk.

En resa till Hälsingland den 15 maj började vid Kilafors Herrgård där lokalguide för hela resan steg på, sedan besöktes Järvzoo och Stene gård samt rundvandring. Färden gick sedan till Bjuråkers Forngård, hemfärd över norra Dellen och Hudiksvall. Arrangör var festkommittén tillsammans med Tierps Resebyrå.

Syföreningens verksamhet har i stort varit lika som tidigare med regelbundna träffar under vinterhalvåret. Barnfesten, där ett 45-tal barn var med i lekarna hade Roland Andersson till lekledare samt Anders Andersson som spelade, saft och kakor och godispåsar ingick naturligtvis också.

Gårdskommittén har svarat för parkskötsel och varit arbetsledning i samband med ALU-arbeten. Det var målning av fönster i nedre hallen i hembygdsgården, grunden samt hela uthuset.

Arbetsgruppen för inre omvårdnad har svarat för städning, fönsterputsning efter målning och öppethållande vid uthyrning. Bagarstugekommittén har med bistånd av Idé- och utvecklingsgruppen svarat för en inre upprustning av bagarstugan och dess för- rum, utvändigt målning, grunddränering samt utvidgad parkering. Dessa arbeten har

utförts som ALU-jobb. Samtliga förvaldade fastigheter är nu i gott skick.

Festkommittén har varit organisatör för medlemmarnas vårfest den 27 mars och en trivselkväll den 23 oktober. Hälsingeresan samt spelmansstämman då tillsammans med styrelsen och medlemmar som förtjänstfullt genomfört stämman.

De gångna två åren med omfattande underhållsarbeten samt många aktiviteter där medlemmar ställer upp som t ex vid iordningsställande för spelmansstämma och julmessa borgar för att föreningen med de ökande arrangemangen i Karlholmsbruk kan se framtiden an med tillförsikt. Styrelsen tackar alla som på olika sätt medverkat för föreningen.

Artur Holmberg

Älvkarleby Hembygdsförening

Älvkarleby hembygdsförening är verksam i hela Älvkarleby kommun; från E 4 bron i söder till länsgränsen vid Harnäs i norr. 260 medlemmar kommer från Marma, Älvkarleö, Gårdskär, Upplandsbodarna, Skutskär och Harnäs. Föreningen håller vår- och höststämma årligen på olika platser i kommunen. Styrelsen har månatliga sammanträden. Kommittéer arbetar med olika projekt.

Föreningen äger Gammelgården vid Östanå 1400-talskyrka - tolv gårdar från olika platser i kommunen; 1700-1800-tal. En gammal åkerlada från Västanå är ombyggd till föreningsgård. Festplatsen med dansbana och försäljningsstånd finns intill Gammel-

LAXBRÄK o.c.c.

BYSS-CALLE STÄMMA o.c.c.

gården. I Älvkarleö bruk förvaltar föreningen en smedstuga intill Älvkarleö herrgård. Arbetet med bevarande av gårdarna med föremålssamlingarna och årligen återkommande arrangemang har präglat verksamhetsåren 1992–93.

Gammalgården hålls fortlöpande i underhåll. Under 92–93 har festplatsens serverings- och försäljningsstånd fått en välbehövlig upprustning. Staket har lagats och nya flaggstänger har satts upp vid entrén. En pumpkur, skänkt av Vattenfall, har iordningsställts som förråd intill föreningshuset Sörmyrgården. På Smedstugan i Älvkarleö har fönstren renoverats; lagats, kittats och målats om.

Föremålen i Gammalgården sänds i omgångar till Kulturarvet i Falun för översyn och registrering. En genomgång och sortering av föreningens arkiv har påbörjats.

Föreningen har under verksamhetsperioden genomfört årligen återkommande arrangemang.

Sista aprilfirandet i samarbete med Älv-

karleby fiskecamp och Älvkarleby–Gårdskär manskör.

Midsommarfirandet i sedvanlig ordning på Gammalgårdens festplats. I tradition kläs majstången enligt gammalt med liljekonvaljblad och smyckas med rams och kronor monterade på stångens rån – tvärstag. Färggranna tygbitar 5 x 5 cm kläs på snören och hålls isär av 5 cm långa vassrör som bildar långa ramsslingor. Kronorna byggs med samma teknik. Föreningens medlemmar arbetar under eftervintern med tillverkningen. Majstångens förebild kommer säkert från Åland, grannen i öster.

Den tredje söndagen i augusti hålls spelmannsstämman på Gammalgården. Byss-Calle stämman till storspelmannen Carl Ersson Bössas, 1783–1847, minne. Stämman genomförs lika år från år. Spelmän medverkar i gudstjänsten i Älvkarleby kyrka och vandrar därefter upp till Byss-Calle stenen, där spelmännen samlas för ett första allspel. Därefter inmarsch på det kringbyggda tunet på Gammalgården. Under hela eftermiddagen ljuder uppspelningar enskilt eller i grupp. Alla

som spelar en Byss-Calle-låt, får en plakett i form av en nyckelharpa med motiv. Stämman avslutas med allspel, dans av Älvkarleby folkdansgille och en sväng om på banan till Åkerbypojkarnas musik. Närmare 200 spelmän deltar; fioler och nyckelharpor dominerar. Men durspel, munspel och klarinetter finns med. Leif Alpsjö är spelledare.

Då Vattenfall skulle inviga kraftverket efter om- och tillbyggnad i augusti 1992 tillfrågades hembygdsföreningen om medverkan. Dessa resulterade i ett historiespel, vilket även kom att uppföras på Fallens Dag 1993. I spelet »Laxbråk och händelser i seklers falldån» berättas historien om skeendet kring Älvkarlebyfallen. I berättelsen visar sig människor och utspelas händelser från en 2000-årig historia. För att genomföra händelse-scenerna har föreningar och enskilda engagerat sig. Hembygdsföreningen tog kontakt med kommunens kulturföreningar och personer lämpade för vissa roller. Gensvaret blev fantastiskt. Ett tjugotal föreningar och enskilda medverkar; över 200 personer spelar upp historien kring Älvkarlebyfallen. Inför kommande år 1994 planeras spelet och spelmannsstämman få en egen hembygds-helg, tredje i augusti. Med spelet vid fallen på lördagen och Byss-Calle stämman på Gammelgården på söndagen.

Hembygdsföreningen ordnar under året en bussresa i närområdet. 1992 besöktes Söderfors hembygdsförening och 1993 skogsmuseet Silvanum i Gävle och Bomhus hembygdsförening. Intressanta och givande resor som ger utbyte av erfarenheter och skapar trivsel i både gästande och besökande förening. Älvkarleby

gammelgård har under sommaren varit öppen för visning på söndagseftermiddagar. Många specialvisningar har skett för grupper, bussresor osv. Festplatsen har hyrts ut vid olika tillfällen. Nämnas kan: till Älvkarleby IK som årligen anordnar Älvkarleby marknad på Gammelgården festplats med tusentals besökare och hundratals knallar.

Under verksamhetsperioden har föreningen engagerat sig i räddningen av byggnaden Stora Hallen i före detta Elfparken vid Älvkarlebyfallen. Hallen som rymmer 600 personer var serveringshall i den park som Uppsala-Gävle järnväg anlade i sekelskiftet, samtidigt med den första Furuviksparken. Elfparken blev ödelagd då man dämde för kraftverket, men hallen blev kvar. Användes som logement för soldater och på senare tid som militärförråd. Militären lämnade hallen som av ägaren Vattenfall skulle rivas. Många, och bland dem hembygdsföreningen, agerade för ett bevarande. Hallen ritades av arkitekten Sigge Cronstedt, en av dåtidens främsta arkitekter. Den består av en öppen mitt-hall och på ömse sidor därom lägre verandor samt en köksdel. Originalinredningen är i stort intakt. Byggnaden är, som de flesta av Sigge Cronstedts byggnader, uppförd i nationalromantisk stil. I skrivande stund pågår räddningsaktionen fortfarande.

Älvkarleby hembygdsförening arbetar vidare i inkörda hjulspår men också på nya vägar. Bygden är fantastisk och människorna engagerade.

Styrelsen

Antikvarie Elisabeth Svalin har svarat för redigering och korrekturläsning av hembygdsföreningarnas verksamhetsberättelser.